

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky
Španělska**

Dita Zubrová

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zubrová Dita

Provoz a ekonomika

Název práce

Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky Španělska

Anglický název

Macroeconomic View of Development Perspectives and Current Condition of Spanish Economy

---

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stav španělské ekonomiky. Budou identifikovány hlavní problémy a události, které významně ovlivnily a ovlivňují ekonomický rozvoj Španělska. Bude zhodnoceno, jak silné jsou regionální rozdíly z pohledu důležitých makroekonomických ukazatelů. V práci budou rozebrány dopady "novodobé ekonomické krize" a opatření, která byla přijata na zlepšení španělské ekonomiky.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Informace budou získávány z českých i zahraničních zdrojů. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Využita budou data lokálních statistických úřadů, popř. jiných významných institucí. Využita bude metoda deskripce, komparace a analýzy.

Harmonogram zpracování

získání podkladových materiálů ke zpracování literární rešerše a k pochopení řešené problematiky, práce na literární rešerši, zjištění dostupnosti potřebných dat: 12/2012 – 05/2013
zpracování literární rešerše (udělení prvního zápočtu): 06/2013 – 09/2013
zpracování praktické části práce, formulování výsledků a závěrů: 10/2013 – 12/2013
dokončování práce a poslední úpravy (udělení druhého zápočtu): 01/2014 – 02/2014
finální úprava práce a odevzdání (udělení třetího zápočtu): 03/2014
konzultace s vedoucím práce: průběžně v závislosti na potřebě studenta

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

cenová hladina, export, hospodářské cykly, hospodářský růst, hrubý domácí produkt, import, inflace, krize, měna, nezaměstnanost, obchodní bilance, potenciál přírodních zdrojů, státní rozpočet, Španělsko

Doporučené zdroje informací

CARRERAS A., TAFUNELL X. Historia Económica de la Espana Contemporánea, Barcelona: A & M Gráfico, Santa Perpetua de Mogoda, 2004. s. 399- 433. ISBN 84-8432-502-4

KOCIÁNOVÁ, Helena. Španělská ekonomika v 80. letech. Praha: Ekonomický ústav Československé akademie věd, 1991. 49 s. (Informační publikace č. 246)

MOLINA DEL POZO, CARLOS F. Espana en la Europa Comunitaria: Balance de 10 anos., Madrid: Editorial centro de studios Ramón Reces, s. a., 1995. 559 s. ISBN 84-8004-181-1

MOLINA, JOSÉ LUIS M. Una visión macroeconómica de los 25 anos de la vigencia de la constitución espanola, Madrid: Banco de Espana, 2003. 45 s. ISSN 1696-2222

SIRŮČEK, Pavel a kol. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). 1. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 511 s. ISBN 978-80-86175-53-9

SPĚVÁČEK, Vojtěch et al. Makroekonomická analýza. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 608 s. ISBN 978-80-86131-92-4

TOMEŠ, Zdeněk. Hospodářská politika: 1900-2007. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008, 262 s. ISBN 978-80-7400-002-7

Vedoucí práce

Stará Dana, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 1.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci " Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky Španělska" vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne datum odevzdání _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Daně Staré, Ph.D. za vedení diplomové práce, veškeré konzultace a jednotlivé rady k diplomové práci.

Makroekonomický pohled na vývoj a stav ekonomiky Španělska

Makroeconomic View of Development Perspectives and Current Condition of Spanish Economy

Souhrn

Španělsko mělo až do roku 2008 vzkvétající ekonomiku. Po vnitrostátních problémech spojených s občanskými válkami a diktátorským režimem, se začala země demokratizovat a její hospodářství začalo růst. Mluvílo se dokonce o španělském zázraku. Počátek 21. století znamenal pro Španělsko zvyšování tempa růstu HDP, snižování nezaměstnanosti, snižování vládního dluhu v poměru ke svému HDP nebo zvyšování tempa růstu zahraničního obchodu země. V roce 2008 ale propukla krize, která silně zasáhla španělskou ekonomiku. To bylo doprovázeno navíc prasknutím bubliny v oblasti nemovitostí a hypoték. Naplno se tyto faktory projevíly v roce 2009, kdy se promítly do makroekonomických ukazatelů. Tempo růstu HDP se snížilo o téměř 4%. Začal prudce stoupat vládní dluh Španělska vůči HDP a na začátku roku 2014 se dostal až na úroveň 94% HDP. Nejcitelněji se krize ale projevila na míře nezaměstnanosti. To se týká především mladé generace Španělska, kde v letošním roce dosahuje téměř 50%.

Španělsko začalo ihned po vypuknutí krize přijímat protikrizová opatření, mezi které patřilo zvyšování důchodů, možnost odložení splácení hypoték a jeho prodloužení, omezení státních investic nebo snížení mezd státních zaměstnanců. Celkové jsou tato opatření vnímána pozitivně. Na ekonomice Španělska se však projevují pozvolně.

Summary

Spain had until 2008 a growing economy. After problems associated with civil wars and dictatorship the country began to be democratized and its economy began to grow. There was talk about the Spanish miracle. The beginning of the 21st century meant for Spain the pace of GDP growth, reducing unemployment, reducing government debt in proportion to its GDP, or the increase in growth of foreign trade of the country.

In 2008, however, the crisis erupted, which strongly affected the Spanish economy. This was accompanied by bubble burst in real estate and trade with mortgages. These factors are fully reflected in 2009, when took shape in macroeconomic indicators. The GDP growth rate dropped to almost 4%. Spain's government debt to GDP began to growth strongly. At the beginning of 2014 increased to 94% of GDP. The crisis most reflected on the unemployment rate. This applies especially to the young generation of Spain, where was the unemployment rate almost 50% this year.

Spain started immediately after the crisis began to take anti-crisis measures, which included increasing pensions, the possibility of suspending mortgage and its extension, state restrictions on investment or reduce wages of state employees. Overall these measures are perceived positively. It took shape on the economy of Spain slowly.

Klíčová slova: Španělsko, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, vládní dluh, příjmy státního rozpočtu, výdaje státního rozpočtu, import, export, inflace, úrokové sazby

Keywords: Spain, gross domestic product, unemployment, government debt, state budget revenues, State budget expenditures, import, export, inflation, interest rates

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Cíl a metodika.....	10
3 Teoretická východiska	12
3. 1 Historická charakteristika španělské ekonomiky.....	12
3. 1. 1 Historické souvislosti.....	12
3. 1. 2 Španělsko v 19. století	13
3. 1. 3 Španělsko ve 20. století	14
3. 1. 4 Španělsko v 21. století	19
3. 1. 5 Integrace Španělska do EU	20
3. 2 Současný systém Španělska.....	23
3. 2. 1 Geografická a demografická struktura Španělska	23
3. 2. 2 Základní struktura španělského hospodářství.....	27
3. 2. 3 Politické uspořádání a autonomní oblasti Španělska.....	29
3. 2. 4 Financování autonomních oblastí Španělska.....	31
3. 2. 5 Daňový systém Španělska	33
3. 2. 6 Měna Španělska a jeho měnová politika.....	36
3. 2. 7 Členství Španělska v mezinárodních organizacích.....	39
3. 2. 8 Politika zaměstnanosti ve Španělsku	42
3. 2. 9 Protikrizová opatření Španělska	43
4 Praktická část – makroekonomický vývoj a současný stav španělské ekonomiky.....	45
4. 1 Vývoj hrubého domácího produktu Španělska.....	45
4. 2 Vývoj nezaměstnanosti ve Španělsku.....	51
4. 3 Vývoj vládního dluhu Španělska	59
4. 4 Vývoj příjmů a výdajů do státního rozpočtu Španělska	63
4. 5 Vývoj zahraničního obchodu Španělska.....	65
4. 6 Vývoj inflace ve Španělsku	70
4. 7 Vývoj úrokových sazeb ve Španělsku	72
5 Zhodnocení výsledků	73
6 Závěr	77
7 Seznam použitých zdrojů.....	79
7.1 Literární zdroje	79
7. 2 Internetové zdroje	81
8 Přílohy.....	85

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá ekonomikou Španělska. To je jednou ze zemí, kterých se nejvíce dotkla krize z roku 2008. Před tímto obdobím bylo prosperující zemí, kde se dařilo snižovat nezaměstnanost a která se vyznačovala celkovým hospodářským růstem. Ekonomická situace v zemi byla označována jako španělský zázrak.

To byl také důvodem, proč se v zemi tolik dařilo stavebnictví, bylo jednoduché získat úvěr nebo hypotéku a proč docházelo k celkovému stavebnímu boomu. Po propuknutí krize vznikl problém se splácením hypoték, začala se rapidně zvedat nezaměstnanost a země se dostala do hospodářské recese.

Práce popisuje historii Španělska z hlediska dopadů klíčových událostí na ekonomiku země. Tato část práce obsahuje také proces integrace Španělska do Evropské unie. Dále práce popisuje prostředí Španělska jak z hlediska geografického, tak z demografického. Následně je práce zaměřena na hospodářství země. Popisuje, na co je soustředěno zemědělství a průmysl a které světové značky zde mají svou tradici.

Součástí třetí kapitoly je zároveň popis současné situace v zemi, její politické uspořádání a charakteristika systému autonomních oblastí. Španělsko je součástí Evropské měnové unie. Práce se tedy věnuje i méně Španělska, a to zejména původní pesetě a období přijetí eura.

I přes hospodářské problémy, kterými si země prochází, má Španělsko stále z mezinárodního hlediska významnou ekonomiku. Proto je v práci popsána spolupráce s ostatními zeměmi v rámci mezinárodních organizací.

Nezaměstnanost je ve Španělsku neustále diskutovaným problémem. U mladých lidí je uváděna až 50%. Španělsko již od propuknutí krize přijímá opatření na její snížení a podporu zlepšení situace na trhu práce. V diplomové práci je tato situace nastíněna a jsou popsána protikrizová opatření.

Praktická část práce je zaměřena na analýzu makroekonomického vývoje a současného stavu ekonomiky Španělska. Je v ní popsán průběh jednotlivých ukazatelů, a jak se na nich odrazily události týkající se ekonomiky Španělska. Následně jsou tyto ukazatele srovnány se zástupci z různých částí Evropské unie.

Na závěr je uveden přehled nejdůležitějších událostí, které ovlivnily španělskou ekonomiku a v souvislosti s tím jsou zhodnoceny výsledky z praktické části práce.

2 Cíl a metodika

Hlavním cílem diplomové práce bude zhodnotit vývoj a současný stav ekonomiky Španělska. To bude prováděno především identifikací hlavních událostí a problémů, se kterými se země potýkala a které tedy významně ovlivnily vývoj španělské ekonomiky. Dále pak charakteristikou země z pohledu hospodářství, geografické a demografické struktury. Následně bude za tímto účelem popsána současná politická situace v zemi, její členění na autonomní oblasti, jejich financování a daňový systém. V práci bude charakterizována měnová politika Španělska a jeho mezinárodní spolupráce. Dále bude popsána politika zaměstnanosti v zemi a opatření, která jsou zaváděna za účelem zlepšení hospodářské situace Španělska. Teoretická část práce bude zpracována na základě studia české a zahraniční odborné literatury. Následně bude zhodnocena situace ve Španělsku po letech 2008 a 2009, kdy jeho ekonomiku zasáhla krize.

V práci bude rozebrána různorodost země z pohledu nezaměstnanosti a výše HDP. Bude tak zhodnocen stav jednotlivých regionů před a po krizi.

Pro hodnocení stavu španělské ekonomiky v období před krizí a následně v období po krizi budou zvoleny makroekonomické ukazatele hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, výše vládního dluhu, výše příjmů a výdajů do státního rozpočtu, zahraniční obchod země, inflace a výše úrokových sazeb. Po zhodnocení vývoje těchto ukazatelů budou vyhodnoceny dopady novodobé ekonomické krize.

Ke srovnávání makroekonomických ukazatelů budou vybráni zástupci evropských států. Z jižní Evropy Itálie jako porovnání dvou jižanských států. Naopak ze severu Evropy Švédsko jako zástupce silné ekonomiky. Další silnou ekonomikou je Německo, které bude zástupcem ze střední Evropy. Jako doplňující stát bude vybrána Česká republika s ohledem na to, že práce bude psána v českém jazyce. Pro srovnání bude zařazen i průměr Evropské unie pro zhodnocení postavení Španělska v rámci všech evropských států.

Pro vypracování praktické části budou zvoleny roky 2002 až 2013, aby byla zmapována aktuální situace Španělska. Jako hlavní zdroj dat budou především využívány internetové stránky španělského statistického úřadu (Instituto Nacional de Estadística), španělské národní banky (Banco de España) a španělského ministerstva hospodářství a financí (Ministerio de Economía y Competitividad). Data budou zpracována do grafů,

které budou popsány v souvislostech s teoretickou částí práce. Údaje budou porovnány v rámci země i v rámci ostatních zemí Evropy a následně vyhodnoceny.

Vzhledem k zavádění opatření na ozdravení ekonomiky Španělska bude následně zhodnocen výsledek těchto opatření. Dále bude vyhodnocena pozice Španělska mezi srovnávanými státy a v rámci celé Evropské unie. Pro přehled bude vytvořena časová osa nejdůležitějších historických událostí v zemi a bude zhodnoceno, jak tyto události ovlivnily ekonomiku Španělska.

3 Teoretická východiska

3.1 Historická charakteristika španělské ekonomiky

3.1.1 Historické souvislosti

Od roku 218 př. n. l. patřilo území Španělska pod nadvládu Římanů, Visigonů, Arabů a od středověku křesťanů. Středověk byl pro Španělsko zlatým věkem. V této době bylo centrem rozsáhlé Habsburské říše. V 16. století země vzkvétala pod vládou Filipa II.. Poté, co říše dosáhla vrcholu, začala upadat pod vládou krále Carlose II. Následovala krátká obnova pod vládou Carlose III Bourbonského. V 18. a 19. století se ale nestabilita vlády zvýšila díky Napoleonským válkám a vnitropolitickým krevním mstám (Lipscomb, 2005).

Nejdůležitějším bodem ve španělské historii byl rok 1492, kdy byla objevena Amerika. Díky tomu se stalo Španělsko skutečně první mocností světa, která dominovala Evropě a kontrolovala rozsáhlá území v Americe (Ross, a kol., 2008).

Z kolonií plynulo nejen bohatství, ale také znalosti a zkušenosti. Díky těmto událostem se Španělsko stalo světovou velmocí. Španělsko vybudovalo obchod s koloniemi. Z nich poté plynuly do země kovy, nové plodiny, postupy a zboží. To pro něj znamenalo obrovské bohatství (Lorca-Susino, 2010).

Hospodářské zisky, které plynuly z Ameriky, ale nebyly využity k rozvoji Španělska z dlouhodobého hlediska. Vzhledem k nerozvinutosti Španělska nacházelo dovezené zboží jen malý odbyt. Navíc poloha Španělska bohužel nepřispívala k rozvoji obchodu s evropskými zeměmi (Jantač, 2011).

3. 1. 2 Španělsko v 19. století

Španělská ekonomika začala růst v 18. století, což kontinuálně pokračovalo v 19. století. Bohužel tento růst nebyl rozdělen v zemi rovnoměrně, ale byl situován do konkrétních oblastí. Těmito oblastmi bylo Katalánsko, kde se jednalo především o textilní průmysl, a Baskicko, kde byla vyráběna ocel a železo. Celkové tempo růstu země jako celku bylo ale pomalejší nežli v zemích západní Evropy, jako je Francie, Německo nebo Velká Británie. Ve srovnání s těmito zeměmi bylo tedy Španělsko chudší a méně rozvinuté. V 19. století všechny západní mocnosti investovaly do industrializace a modernizace. Tyto tendence měly ale malý dopad na Španělsko. Selhání industrializace bylo zapříčiněno slabou střední třídou, která prokázala neschopnost změny absolutní monarchie s režimem založeným na právním státu a individuálních svobodách. Nedostatek dynamické střední třídy zároveň zbavil Španělsko klíčového faktoru v budování společné státnosti, který probíhal v ostatních zemích Evropy. Industrializace v zemi byla soustředěna zejména do dvou oblastí, a to do Baskicka a Katalánska. V obou těchto oblastech to vyvolalo velmi silné politické síly, které popřely španělskou pospolitost (Ross, a kol., 2008).

Dalším problémem Španělska byla ztráta kolonií. V roce 1898 se systém otřásl díky demonstracím. V několika střítech trvajících dohromady pouze pár hodin, bylo zničeno španělské námořnictvo hrstkou amerických lodí. A tak ztratilo zbytek svého koloniálního území. Přišlo tak o Kubu, Puerto Rico a Filipíny. Tato událost ukázala rozsah španělské zaostalosti (Ross, a kol., 2008).

Od roku 1898 již tedy nemá Španělsko žádnou kolonii. Ztráta kolonií odhalila, že Španělsko pouze čekalo na bohatství plynoucí ze zámoří. Poté co přišlo o tuto podporu, začalo čelit ekonomickému zhroucení, sociálním nepokojům a sériím politických konfrontací. Španělsko nemělo žádnou alternativu k obchodu s koloniemi (Lorca-Susino, 2010).

Zatímco ostatní západní ekonomiky pokračovaly v pokroku ruku v ruce, Španělsko ztratilo většinu ze svých amerických kolonií. Dále se potýkalo se třemi občanskými válkami. Většina Španělů odmítla monarchii. Vláda musela čelit řadě vzpour kantonů, které požadovaly vnější autonomii pro jednotlivé provincie. Španělsko se v této době

obávalo celkového kolapsu. Nakonec byla monarchie obnovena převratem. Poté byla armáda po půl století držena mimo politické dění (Jantač, 2011).

3. 1. 3 Španělsko ve 20. století

„Do 20. století vstoupilo Španělsko jako konstituční monarchie, jejíž politický režim měl některé vnější atributy parlamentarismu. Podle ústavy, přijaté v roce 1876, byly voleny a scházely se dvoukomorové kortesy, které spolu s králem představovaly zákonodárnou moc.“ (Neckářová, 1986)

To, že se Španělsko nezapojilo do První světové války, potvrdilo jeho zanedbatelnost ve světovém dění. V jednom ohledu zdánlivá výhoda nezapojení se do války ale zhoršila problémy v zemi. Díky tomu, že zůstalo stranou západních zemí, zůstalo stranou sjednocování národního cítění, které válka v ostatních zemích vyvolala. Místo toho zůstalo hluboce rozděleno, čemuž se říká se Dvě Španělska. Jedna strana se skládala z jakési pravice, síly a autority. To znamenalo monarchii, církve a armádu, podporované vlastníky půdy, malými farmáři a většinou městské střední třídy. Levice naopak obsahovala průmyslové dělníky, rolníky bez vlastních pozemků a městské intelektuály. Po První světové válce se vládní moc rozdělila mezi tyto dvě vzájemně se neslučitelné síly.

V roce 1923 generál Miguel Primo de Rivera s tichým souhlasem krále Alfonsa XIII. zinscenoval převrat a zavedl tak mírnou formu diktatury. Jak se začala jeho podpora rozpadat, opustil generál Primo náhle v roce 1930 Španělsko, a rok poté ho následoval i král. Během šedesáti let se stalo Španělsko podruhé republikou (Ross a kol., 2008).

V roce 1931 král Alfonso XIII abdikoval ve prospěch demokraticky zvolené republikánské vlády. Proti ní ale vojensky vystoupil Generál Franco a v roce 1936 začala občanská válka, která trvala do roku 1939. Tento konflikt začal povstáním „nacionalistických“ generálů proti vládě, která byla republikánská. Celkem se jednalo o tři konflikty. Prvním z nich byl střet třídních zájmů, dále pak střet vlády, která byla autoritářská proti volnomyšlenkářství, v neposlední řadě pak střet aspirací regionalistů proti centralizované vládě (Beavor, 1982).

Díky vnitropolitickým problémům v zemi se Španělsko nezapojilo ani do Druhé světové války.

Francisko Franco si byl vědom politické izolace Španělska. Snažil se tedy jednat se západními zeměmi o začlenění Španělska do Společného evropského trhu. Jeho hlavními argumenty byly strategická poloha země, postupné opouštění od kolonizační politiky, důsledný antikomunismus nebo zachování soukromého vlastnictví (Krč, 2008).

Domácí průmysl Španělska nikdy nedosáhl stupně organizace ani rozsahu moderních a velkých firem. Zároveň banky ve Španělsku nebyly finančně kapitálové. Počátky kapitalismu se začaly projevovat pouze ve dvou autonomních oblastech a těmi bylo Katalánsko a Baskicko (Barea, 1947).

Francův fašistický režim trval až do jeho smrti v roce 1975, kdy byla založena demokratická parlamentní monarchie. Španělsko bylo rozděleno do sedmnácti autonomních oblastí a parlament rozdělen na Kongres poslanců a Senát, který má legislativní moc. Předseda vlády je volen každé čtyři roky občany státu. 202 senátorů je voleno v přímých volbách a 305 kongresmanů je voleno nepřímou (Lipscomb, 2005).

Na ekonomice Španělska se podepsala občanská válka a Francův režim, který v ozdravení ekonomiky selhal. Následujících dvacet let pak razila vláda politiku soběstačnosti podobně jako Německo nebo Itálie v období před 2. světovou válkou. Tento přístup znamenal vysokou úroveň zásahů vlády do regulace měny, kontrolu dovozu nebo marketingovou propagaci zemědělství.

V roce 1941 byla založena Národní průmyslová instituce (INI) za účelem ochrany a rozvoje průmyslu, který byl soukromým sektorem opomíjen. Prostřednictvím této organizace byl spravován majetek státu.

Mezi lety 1959-1974 docházelo k velkému odchodu Španělů do zahraničí. V tomto období odešlo více jak milion Španělů, a to převážně do Švýcarska, západního Německa a Francie. Tito emigranti posílali velké obnosy peněz zpět do Španělska (Beevor, 1982).

Státy západní Evropy se stranily Španělska z důvodu „fašistické“ vlády. Díky tomu, že Španělsko odmítlo přijmout Marshallův plán, bylo vyloučeno z mnoha mezinárodních organizací. V padesátých letech se tak španělská ekonomika dostala na pokraj zhroutění. To bylo důvodem k hlavní změně ekonomické politiky. V roce 1959

byl přijat Ekonomický stabilizační plán. Ten podporoval více otevřenou obchodní ekonomiku a integraci Španělska do mezinárodní ekonomiky. Tento plán byl odrazovým můstkem pro velký ekonomický růst, kterému se také říká španělský zázrak. Mezi lety 1960 a 1974 rostla španělská ekonomika neuvěřitelným tempem. Žádná země, kromě Japonska, nedosahovala takového růstu. Na výsluní se dostalo zemědělství, ze kterého se stala nejdůležitější oblast ekonomiky, co se zaměstnanosti týče. Ke španělskému zázraku došlo v době velké prosperity západních států. Mezi důležité faktory patřily zahraniční investice do Španělska. Hlavním investorem byly Spojené státy následované západním Německem. Druhým důležitým faktorem byl turismus. Díky poloze Španělska, množství pláží, teplému podnebí a výhodným cenám, se země stala oblíbenou destinací pro Evropany a Američany. Turismus se tak v krátké době stal hlavním odvětvím hospodářství země (Ray, 2014).

Od roku 1970 si většina Evropanů mohla spojovat Španělsko především s prázdninami a s venkovskou nevyvinutou ekonomikou. Ostatní zbytek světa si mohl Španělsko spojit s částmi Latinské Ameriky, ale jinak s ničím dobrým či špatným. Od té doby prošla ale země velkými změnami a Španělsko je obecně spojováno se světovými společnostmi a slunnými plážemi. Od toho se odvíjí celé pojetí ekonomiky, a to tím, že ústředním bodem je právě turismus. Klíčovým bodem byl rok 1982, kdy ve Španělsku probíhal fotbalový Světový pohár. Reklamní kampaň měla ukázat, jak je země modernizována. Španělskou územní značkou je TUR-España (Instituto de Turismo de España), což je administrativní jednotka španělské centrální vlády. Její hlavní funkcí je plánování, rozvíjení a provádění činností, jejichž cílem je propagace Španělska na mezinárodních trzích. Tato organizace dále pak v zahraničí podporuje španělské služby, co se turismu týče. Jako v ostatních přímořských zemích, je turismus rozšířen zejména v určitých oblastech země, a to v pobřežních. Proto se organizace snaží podporovat turismus i v jiných částech Španělska a přilákat turisty do země i mimo hlavní letní sezónu (Keillor, 2011).

Španělsko bylo nicméně velice závislé na vnějších podmínkách. Ke konci Francovy vlády, v roce 1973, došlo k ropné krizi, která vyvolala inflaci a nejistotu v západních zemích. Dalším problémem byla politická nestabilita vyvolaná Francovou smrtí v roce 1975. To se nejvíce projevilo na nezaměstnanosti. Ta začala enormně růst a ze 4% v roce

1975 se za pět let dostala na 11%, s tím že v roce 1985 přesáhla 20%. Na konci osmdesátých let došlo k restrukturalizaci průmyslu a začleněním Španělska do Evropského hospodářského společenství (EHS). Díky tomu docházelo stále k ekonomickému růstu země, ale přetrvávajícím problémem byla právě nezaměstnanost.

V roce 1982 přišla k moci PSOE (Partido Socialista Obrero Español) pod vedením Felipe Gonzaleza a byla u moci po dalších 13 let (Lipscomb, 2005).

Svou vládu zahájil neoblíbenými opatřeními, jako byla devalvace pesety, krácení dotací nebo restrikce průmyslového sektoru, které byly následovány omezením pracovní nabídky.

Ukázalo se, jak málo je španělské hospodářství rozvinuté. Recese, která postila Spojené státy i státy z Evropy znamenala 3 miliony nezaměstnaných, což vyústilo v masivní odchod občanů ze zemědělských oblastí. Toto období bylo také ve Španělsku ve znamení politických korupčních skandálů. Jako příklad stojí za to uvést podání demise místopředsedy vlády Alfonse Guerry v roce 1991 nebo ilegální odposlech krále, předních politiků a novinářů (Krč, 2008).

V roce 1992 hostila Barcelona letní Olympijské hry a v Seville se konalo Expo k 500letému výročí objevení Ameriky Christopherem Columbem. Výhodou těchto událostí bylo, že Španělsko snížilo nezaměstnanost pod 11%. Na druhou stranu mělo složité rozpočtové problémy, protože tyto dvě události byly velice nákladné a Španělsko se chtělo prezentovat světu v novém světle. 13. května 1993 se Španělsko zmítalo v negativních makroekonomických údajích. Španělský deficit dosáhl 3,77 miliard peset, což bylo 7% HDP. Maastrichská kritéria ale připouštějí pouze 3% jako podmínku pro přijetí eura. Inflace se blížila 4,5% a nezaměstnanost vyrostla na 24% a stala se nekontrolovatelnou. Díky těmto okolnostem se Španělsko dostalo do těžké recese. V tomto období čelila peseta třetí devalvaci a ztratila 8% ze své hodnoty. 5. května 1995 se španělský ministr zahraničí Pedro Solves se souhlasem Evropské unie rozhodl devalvovat měnu o 7% (Lorca-Susino, 2010).

Růst, privatizace a globalizace španělských společností jako jsou Repsol, Telefonica a Union Fenosa přispělo k tomu, že lidé začali vnímat Španělsko také jako ekonomickou velmoc. To přispělo ke zvýšení důvěry návštěvníků a změnilo jeho vnímání jako země v úpadku. I přes tento pokrok však země čelila značným problémům. V Evropě se vnímání Španělska změnilo. V Americe je ale spojováno s Latinskou

Amerikou, kde mělo Španělsko historicky vliv. V Asii a Africe je Španělsko z velké části neznámou zemí a je nerozeznatelné od zbytku Evropy (Keillor, 2011).

Ve 20. století se Španělsko připojilo do NATO a k ES. V roce 1996 vyhrála volby PP (Partido Popular) v čele s Maríí Aznarem. Aznar prosadil decentralizaci moci a liberalizaci ekonomie díky privatizačním programům, reformy trhu práce a opatření zaměřená na klíčové trhy jako jsou například telekomunikace. Španělsko se snažilo plně zapojit do Evropské unie a naplňovat monetární kritéria. V tomto období se také Španělsko zapojilo do několika válečných operací se Spojenými státy a s NATO v Jugoslávii a v Srbsku v roce 1999 (Lipscomb, 2005).

V průběhu devadesátých let se španělská ekonomika stabilizovala, inflace se zmírnila a nezaměstnanost začala klesat, a to zejména v důsledku růstu v oblasti služeb. Ozdravení ekonomiky bylo docíleno zejména díky pokračujícímu zapojování do jednotného evropského trhu a díky stabilizačnímu plánu, který snižoval rozpočtový schodek a inflaci a stabilizoval měnu. Španělská vláda se zaměřila na splnění Maastrichtských kritérií a dosáhla tak podmínek Evropské hospodářské a měnové unie. Dále pak vláda začala privatizovat státní podniky. Španělsko dosáhlo podmínek pro přijetí evropské společné měny eura. V roce 1999 bylo přijato v bezhotovostní formě s tím, že původní měna peseta, zůstala v oběhu do roku 2002 (Ray, 2014).

3. 1. 4 Španělsko v 21. století

21. století je pro Španělsko velmi zajímavým obdobím. Díky diktátorskému režimu byla španělská ekonomika relativně zaostalá. V tomto období byla země ale demokratizována, industrializována a stala se významným hráčem na světovém trhu (Keillor, 2011).

Na začátku 21. století bylo Španělsko jednou ze zemí s nejsilnější ekonomikou v Evropské unii. Mezi lety 1990-2000 se přímé zahraniční investice ztrojnásobily. Od nového tisíciletí začalo do Španělska proudit velké množství imigrantů za prací ve stavebnictví. Jednalo se především o lidi z jižní Ameriky, východní Evropy a severní Afriky. Stavebnictví se podílelo jednou desetinou na tvorbě HDP Španělska.

Hospodářský růst Španělska byl ovlivňován masivním boomem na trhu nemovitostí. Jen v roce 2006 půjčily banky developerům 250 miliard eur. To představovalo osmkrát větší částku než v roce 1998. Vzhledem k oblíbenosti Španělska jako turistické destinace, bylo okolo čtyř milionu bytových jednotek v zahraničním vlastnictví. Vzhledem k developerskému boomu, byly úrokové sazby u hypoték na velice nízké úrovni. Evropská centrální banka začala ale vyšší úrokových sazeb zvedat. To se ve Španělsku projevilo problémy se splácením hypoték (Kohout, 2010).

V letech 2008 až 2009 vypukla světová ekonomická krize, která pronikla i do Eurozóny. Španělsko bylo jednou z nejvíce zasažených zemí. Španělské banky byly podklapitalizované a prasknutí bubliny na trhu s nemovitostmi začalo táhnout ekonomiku dolů. Počáteční snahy vlády stimulovat ekonomiku se ukázaly jako nedostatečné a španělské dluhopisy, ukazatel schopnosti půjčovat, se začaly dostávat do nebezpečné úrovně. Začala enormně růst nezaměstnanost. Španělsko začalo zavádět vládní úsporná opatření, ve snaze obnovit důvěru ve španělskou ekonomiku. V roce 2012 přijalo Španělsko finanční pomoc od Evropské unie, Evropské centrální banky a Mezinárodního měnového fondu ve výši 100 miliard euro na obnovu bankovního systému (Ray, 2014).

V současné době se Španělsko snaží zvyšovat svou stabilitu a konkurenceschopnost díky tvorbě plánů týkajících se konkrétně určitých odvětví španělského hospodářství. Příkladem je plán Avanza, který je zaměřen na rozvoj informačních společností. Tento plán se týká řady iniciativ a opatření, které přímo podporují tuto oblast s předem daným rozpočtem. Využívá politiku společného úsilí, což znamená společné financování

s veřejnými i soukromými subjekty. Dalším programem je InnoEmpresa, který je součástí Plánu pro podporu podnikání a je zaměřen na pokročilý management, inovace a začlenění ICT technologií. Tento plán je zároveň součástí tříletého akčního plánu na podporu výzkumu a inovací. Program je zaměřen na střední a malé podniky. Program InnoEmpresa byl spolufinancován ze strukturálních fondů (Slaný a kol., 2010).

3. 1. 5 Integrace Španělska do EU

„Španělsko se společně s Portugalskem stalo součástí evropských integračních struktur v roce 1986. Členství Španělska v ES/EU je výsledkem politicko-hospodářských změn na Pyrenejském poloostrově začátkem 80. let a silícího zájmu širší španělské veřejnosti o začlenění dříve izolované země do procesu evropské integrace.“ (Rovná a kol., 2007).

První krok k otevřenosti Španělska zbytku Evropy byl v roce 1950. V tomto roce upustilo OSN od opatření proti Španělsku a do země se vrátili diplomaté z cizích států. Následně bylo Španělsko v roce 1955 přijato do OSN (Rovná a kol., 2007).

Již v roce 1958 dosáhla značné úrovně zahraničně-obchodní orientace Španělska na země Evropského společenství. Následoval trend emigrace pracovní síly ze Španělska do Evropského společenství. Oba tyto faktory významně přispívaly k intenzivnějšímu zapojení Španělska do vytváření společných hospodářských politik. Dalším motivem byla nutná potřeba restrukturalizace hospodářství a jeho celková modernizace (Nachtigallová, 2004).

Portugalsko a Španělsko jsou nejvýraznějším případem, kdy členství v Evropské unii vyvolalo růst tažený investicemi. V polovině 70. let, kdy byla demokracie znovu obnovena, požádaly státy Pyrenejského poloostrova o členství v Evropské unii. V roce 1978 pak začala přístupová vyjednávání. Tyto státy přistoupily k Unii až v roce 1986, díky obtížnosti přístupového vyjednávání. Od tohoto roku se značně zvýšil hospodářský růst Španělska (Baldwin, 2008).

Španělsko podalo první žádost o členství v Evropském hospodářském společenství (EHS) 9. 2. 1962. Evropská unie ale odmítla přijmout nové členy, a tak byla tato žádost zamítnuta. Španělsko podepsalo 29. 6. 1970 preferenční obchodní dohodu se Společným

trhem. Ta umožnila postupné začlenění Španělska do komunitární ekonomiky. Druhou přihlášku do EHS podalo Španělsko dne 26. 6. 1977. Tato přihláška byla již kladně přijata (Zenkner, 13. 10. 2014).

V roce 1978 byla přijata demokratická ústava a konaly se první svobodné volby. To bylo výsledkem demokratizačního procesu, který nastal po úmrtí Franciska Franca v roce 1975. Následně si demokraticky zvolená vláda pod vedením Adolfa Suarezze dala za hlavní cíl členství v Evropském společenství. Vlastní jednání o přistoupení Španělska do ES začaly 5. 2. 1979 (Rovná a kol., 2007).

„Smrtí Franca se začala realizovat politická liberalizace, začalo se dohánět zpoždění mezi politickou a ekonomickou platformou. Po překonání profrankistických tendencí přispěl jmenovaný následník trůnu Juan Carlos ke stabilizaci španělské monarchie, k prosazení demokratické ústavy, zajištění skutečného politického pluralismu a následně k postupnému přibližování se k Evropské unii“ (Krč, 2008).

Hlavními otázkami, co se vstupu Španělska do Evropského společenství týkaly, byla míra využití evropských fondů na restrukturalizaci zemědělství ve Španělsku a finanční dopady vysokého produkčního potenciálu Španělska na výdaje Společné zemědělské politiky. Španělský produkční potenciál se týkal především komodit, mezi které patřil olivový olej a víno. Obavy se týkaly cenových garancí, které by mohly vést k nezvladatelnému převisu nabídky nad poptávkou po těchto komoditách. Obavy měla zejména Francie a Itálie, díky působení Španělska na mezinárodním trhu s ovocem a zeleninou (Nachtigallová, 2004).

Negociační jednání byla tedy zahájena v roce 1979. Problematickou oblastí se při nich stalo zemědělství a oblast rybolovu. Panovaly obavy z migrace levné pracovní síly ze Španělska a z ohrožení ostatních nečlenských středomořských států v oblasti rybolovu. Španělsko získalo přechodná opatření týkající se služeb, monopolů a celní unie. 12. 6. 1985 byla navzdory všem problémům podepsána Smlouva o přistoupení Španělska. Jednalo se historicky o nejdelší jednání o vstupu. Tato dohoda nabyla platnosti od 1. 1. 1986 (Zenkner, 13. 10. 2014).

Vstup Španělska do Evropského společenství bylo provázáno se vstupem Portugalska a Řecka. Bylo realizováno v rámci druhé vlny rozšíření Evropského společenství. Oproti Španělsku a Portugalsku se Řecku podařilo vyčlenit z těchto společných přístupových jednání a přidalo se k Evropskému společenství o pět let dříve.

Tyto země spojovaly podobné charakteristiky, mezi které patřilo dědictví nedemokratických systémů, zaostalost hospodářství ve výkonnosti ale i struktura nebo nízká intenzita styků se zeměmi Evropského společenství. Oproti první vlně přistupujících států, mezi které patřila Velká Británie, Irsko a Dánsko, se jednalo a státy zaostalé (Nachtigallová, 2004).

Vstup Španělska do Evropského společenství neznamenal pro zemi výraznější reorganizaci veřejné správy. Nemuselo být zavedeno ministerstvo pro evropské záležitosti. Tyto povinnosti byly převzaty rezortními ministerstvy. Došlo jen k založení ministerstva pro životní prostředí. Reorganizací pak muselo projít ministerstvo průmyslu a energetiky a ministerstvo zemědělství a rybolovu (Rovná, 2007).

Španělsko je pátou nejlidnatější evropskou zemí. Od toho se odvíjí počet jeho zástupců a jeho vliv v institucích Evropské unie. Španělskou prioritou v oblasti vnějších vztahů je Středozeří, severní Afrika a Latinská Amerika. Má zájem zejména v oblasti energetické politiky, boji proti terorismu a imigrace. Zasadilo se o vytvoření Evropského občanství a aktivně se podílí v oblasti vnějších vztahů nebo sociální politiky a koheze (Zenkner, 13. 10. 2014).

Španělsko se také zasadilo o zavedení evropského pasu nebo evropského občanství. Dále pak výrazně spolupracovalo na myšlence sociální a ekonomické soudržnosti členských zemí.

Dalším cílem Španělska bylo zefektivnění součinnosti zemí Evropy v otázce přistěhovalecké politiky. Španělsko je cílem přistěhovalců z Afriky. Tato imigrace má navíc rostoucí tendenci. Proto představuje pro Španělsko oblast přistěhovalectví výrazný problém (Rovná, 2007).

Lisabonská smlouva byla Španělskem ratifikována dne 15. 7. 2008. Španělsko je pro rozšiřování Evropské unie. Je zastáncem vstupu Turecka a Chorvatska, Makedonie i Srbska. Důležitou oblastí pro Španělsko jsou strukturální fondy. Ty totiž značně pomohly Španělsku při jeho vstupu v rozvoji, ekonomickému růstu a k transformaci. Španělsko tyto fondy využilo především k snahám o snižování nezaměstnanosti a ke zlepšení infrastruktury. Od roku 2007 do roku 2013 bylo Španělsku poskytnuto 35,217 miliard eur (Zenkner, 13. 10. 2014).

3. 2 Současný systém Španělska

3. 2. 1 Geografická a demografická struktura Španělska

Španělská populace činí okolo 45 milionu obyvatel. Rozloha státu je 505 000 km². Co se týče světového měřítka, jedná se o poměrně skromnou rozlohu. Naopak ale v rámci Evropské unie se jedná o druhý největší stát (Ross a kol., 2008).

Španělsko se rozkládá na Pyrenejském poloostrově, kde zabírá 85% rozlohy. Zbytek poloostrova připadá Portugalsku (Lipscomb, 2005).

Tato země je nejteplejší a zároveň nejsušší zemí Evropy. Lze ji rozdělit do čtyř teplotních pásem, a to kontinentální, oceánské, středomořské a polopouštní. Kontinentální je charakterizováno silnými zimami a teplými léty. Oceánské pásmo znamená zimy mírné a léta teplá. Je charakteristické pro sever země. Středomořské klima má mírné zimy a léta teplá a vlhká. Polopouštní klima je typické pro Almerii, což je část Andalusie. Kanárské ostrovy mají výrazně jiné klima. Zde prší pouze výjimečně. Teploty jen málokdy klesají pod 20 °C (Beneš, 2002).

Španělsko je spíše hornatou než nížinnou zemí. Průměrná nadmořská výška je 650 m. n. m., což činí ze Španělska druhou nejvyšší zemi v Evropě hned po Švýcarsku. Nejvyšší horou je Pico de Teide (3 719 m. n. m.) v pohoří Tenerife. Robustní topografie Španělska sehrála klíčovou roli v historii země a přispěla k izolaci od zbytku Evropy. Pyreneje tvoří přirozenou hranici mezi Pyrenejským poloostrovem a Evropou. Nížiny se rozkládají převážně na pobřeží země. (Lipscomb, 2005).

Centrální část země je převážně pahorkatina. Do této oblasti patří Madrid, část Aragónu, Kastilie-León, Kastilie-La Mancha a Extremadura. Nejvyššími horstvy této oblasti jsou Sierra de Gredos a Sierra de Guadarrama, jejichž nejvyššími horami jsou Plaza del Moro Almanzor, která měří 2 592 m, a Pico de Palañara, která měří 2 469 m. Sever Španělska je lemován Pyrenejemi. Jejich nejvyšší horou je Pico de Aneto s výškou 3 404 m. n. m. Toto pohoří je úzce spojeno s historií Španělska. Právě ono uzavíralo zemi od vlivů zbytku Evropy. Další je Kantaberské pohoří se svou nejvyšší horou Torre Cerredo s výškou 2 648 m. n. m.. Nachází se západně od průsmyku Arlabán. I na jihu země se nacházejí vysoké hory. Sierra Nevada je nejvyšší částí Andalusického pohoří. Jejich nejvyšší horou je Mulhacén s 3 478 m. n. m.. Pobřežní pásma tvoří převážně nížiny. Ty přecházejí

do horských a velehorských masivů. Výjimkou je Andaluská nížina a jihovýchodní pobřeží. Galicijské pobřeží je plné zálivů, které jsou podobné severským fjordům. I v této lokalitě dosahují hory výšky 2 000 metrů. Španělsko není hornaté pouze na Pyrenejském poloostrově, ale i jeho ostrovy jsou hornaté. Zejména hornatá je Mallorca, kde hory dosahují výšky až 1 500 m. n. m.. Kanárské ostrovy jsou sopečného původu. Jen na výjimky je toto souostroví hornaté. Jejich nejvyšší horou je Teide, která měří 3 718 m. Kanárské ostrovy jsou proslulé jejich vyhaslými vulkány. Mnohá místa, jako například ostrov Lanzarote, naznačují, že vulkanická činnost v této oblasti ještě zdaleka neskončila. Nížiny, které lemují pobřeží Španělska, mají často romantické názvy. Jsou to Costa Brava (Divoké pobřeží), Costa Dorada (Pozlacené pobřeží), Costa del Azahar (Pobřeží pomerančového květu), Costa Blanca (Bílé pobřeží), Costa del Sol (Slunečné pobřeží), Costa Verde (Zelené pobřeží), Costa Vasca (Baskitské pobřeží), Costa de la Luz (Pobřeží světla) (Beneš, 2002).

Španělské řeky se vlévají buď do Středozemního moře nebo do Atlantiku. Největší a zároveň nejhlubší řekou je Ebro, které protéká severovýchodem země a vlévá se do Středozemního moře (Ross a kol., 2008).

Španělsko je kromě pevninského území Pyrenejského poloostrova tvořeno také ostrovy. V roce 1496 se staly jeho součástí Kanárské ostrovy, které se nacházejí v Atlantickém oceánu u západního pobřeží Afriky. Dalšími ostrovy patřícími Španělsku jsou Baleárské ostrovy. Ty se nacházejí ve Středozemním moři u východního pobřeží Španělska. Všechny španělské ostrovy jsou oblíbenými turistickými destinacemi.

K datu 31. 7. 2013 bylo registrováno ve Španělsku 46,6 milionů obyvatel. Tento počet obyvatel znamená hustotu zalidnění 94 obyvatel/km². Z celkového počtu obyvatel bylo ekonomicky aktivních 22,65 milionů. Co se týče národnostního složení, zaujímají Španělé 74% z celkové populace. Dále jsou zastoupeni ze 17% Katalánci, 7% Galijci a ze 2% Baskové (CzechTrade, 21. 4. 2014).

Ve Španělsku jsou rostoucí tendence občanů koncentrovat je v pobřežních oblastech a městech a díky tomu vnitrozemí ztrácí populaci. Španělsko má stárnoucí populaci. Zároveň je pokles nově narozených občanů okolo 24%. Podle předpovědí se díky tomu stane Španělsko během padesáti let zemí s nejstarší populací na světě (Lipscomb, 2005).

Průměrný roční přírůstek obyvatelstva činí 0,73%. Věková struktura Španělska je nejvíce zastoupena obyvateli v produktivním věku. 41,1 % obyvatel je totiž ve věku od 16 do 44 let. Druhou nejpočetnější skupinou obyvatel jsou lidé ve věku od 46 do 64 let, ti jsou zastoupeni 25,7 %. Dále jsou starší občané, tzn. ve věku nad 65 let, ti zaujímají 17,2%. Nejméně početnými obyvateli jsou děti. Ve věku do 16 let je pouze 15,8% občanů (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 25. 4. 2014).

Ve středověku byla běžná různorodost vyznání a ve Španělsku žili křesťané společně se židy nebo muslimy. Od dob katolických králů byla ale jako oficiální náboženství uznána katolická církev. Tomu se přizpůsobily i svátky a zvyklosti. Nejvíce nábožensky založenými oblastmi jsou regiony Castilla, Aragón a Extremadura (Lipscomb, 2005).

Španělsko je tedy katolickou zemí, kde 76% obyvatel se totiž hlásí ke katolickému vyznání a 20% občanů je bez vyznání. Muslimů jsou v zemi jen 2% a podobné je to s protestanty, kterých je 1,5%. K ostatním vyznáním se hlásí pouze 0,5% obyvatel (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 25. 4. 2014).

Oficiálním jazykem je kastilská španělština, kterou mluví 75% populace v zemi. Země je rozdělena na 17 autonomních regionů a každá tato oblast používá svůj vlastní jazyk (Lipscomb, 2005).

Ostatními jazyky užívanými na španělském území jsou katalánština, baskičtina, galicijština a valencijština. Jak už názvy těchto jazyků napovídají, jsou používány regionálně (CzechTrade, 21. 4. 2014).

Celkem bylo ve Španělsku registrováno k 1. 7. 2013 4,87 milionů cizinců s legálním pobytem (Instituto Nacional de Estadística, 12. 10. 2014).

Následující tabulka znázorňuje zastoupení cizinců ve španělské populaci.

Tabulka č 1: Počet cizinců s trvalým pobytem ve Španělsku a jejich celkový podíl (v %) z celkového počtu obyvatel Španělska ke dni 1. 7. 2013

Státní občanství cizinců	Počet osob	% z celkového počtu obyvatel
Rumunsko	746 604	15
Maroko	736 121	15
Velká Británie	314 585	6
Ekvádor	240 735	4
Kolumbie	194 812	3
Itálie	181 673	3
Čína	167 067	3
Německo	151 891	3
Bolívie	144 665	2
Bulharsko	143 931	2
Portugalsko	113 269	2
Francie	101 255	2
Peru	96 220	1
Argentina	88 502	1
Ukrajina	83 288	1

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Instituto Nacional de Estadística

Nejčastěji zastoupenou národností cizinců ve Španělsku jsou Rumuni a Maročani. Jak cizinci z Rumunska, tak i z Maroka zaujímají v celkové populaci 15%. Vzhledem k poloze Maroka je tento údaj logickým vyústěním. Dále pak počty cizinců rapidně klesají. Na třetím místě se totiž umístili Britové se zastoupením v populaci 6%. Poměrně početnou skupinou cizinců ve Španělsku jsou cizinci pocházející z jižní Ameriky. Vzhledem ke smazání jazykové bariéry se tento počet dá očekávat. Cizinci z Ekvádoru, Kolumbie, Bolívie, Peru a Argentiny dohromady činí 11% z celkové populace Španělska. Z toho jsou nejčastěji zastoupenými občané z Ekvádoru, a to z 4%.

3. 2. 2 Základní struktura španělského hospodářství

Ve Španělsku jsou velice silným sektorem služby. Dále pak výrobní odvětví a také zemědělství, které je zaměřeno především na pěstování ovoce a zeleniny, vína a olivového oleje. Nejvýznamnějším odvětvím vůbec je ale cestovní ruch (Oddělení komunikace Evropské komise, 14. 10. 2014).

Nezemědělskou půdou je pokryto 16% rozlohy Španělska. To znamená 50 468 tisíc ha. Do této rozlohy je zařazen i neproduktivní terén, řeky a jezera. Lesní plochy tvoří 31,43%. Louky a pastviny zaujmají 12,76% země. Na obdělávanou půdu připadá zbývající 38,81% z celkové rozlohy Španělska (CzechTrade, 21. 4. 2014).

Zemědělství Španělska je ovlivněno především přírodními faktory, jako je teplo, sucho a převážně hornatý terén. Dalšími faktory je podpora intenzivního zemědělství Evropské unie nebo v minulosti vysoký kurz pesety. Díky němu byl umožněn levný dovoz zemědělských produktů (Beneš, 1994).

Dalším problémem španělského zemědělství je nevyvážená produkce. To znamená přebytky v oblasti produkce citrusů a na druhou stranu nedostatečná produkce masa a obilovin (Oddělení komunikace Evropské komise, 14. 10. 2014).

Hlavními zemědělskými komoditami jsou pšenice, žito, ječmen, oves, rýže, kukuřice, luštěniny, brambory, cukrová řepa, řepka, bavlna, olivy, citrusové plody, necitrusové ovoce, slunečnice, zelenina, hroznové víno nebo tabák.

Průmysl je jednou z oblastí, ve které se značně projevují problémy země. Za období mezi lety 2002 až 2011 zaniklo ve Španělsku více jak 2 300 podniků. To znamenalo zánik 600 000 pracovních míst. Průmyslová výroba je navíc z 40% produkována firmami, které mají ve vlastnictví zahraniční majitelé. Mezi hlavní investory patří Francie, Německo a USA (CzechTrade, 21. 4. 2014).

V devadesátých letech se Španělska silně dotkla světová recese. To se projevilo například na španělském automobilovém průmyslu, kdy v roce 2004 a 2005 poklesl o 12,7%, zatímco například v České republice stoupl o 35,4%. V tomto období se stala ekonomika závislá na stavebním boomu, který byl stimulován velkou imigrací (Smith, 2009).

V roce 2013 zaznamenal automobilový průmysl pozitivní výsledky. Vláda zavedla mechanismus „šrotovného“, a tím se snažila podpořit rozhodnutí domácností k nákupu nového auta. V únoru roku 2014 se nárůst nových vozidel rekordně zvýšil, a to meziročně o 19%. Hlavními značkami jsou Peugeot, Ford a Citroën.

Stavebnictví ve Španělsku je kapitolou samo o sobě. Jedná se o krizi nejvíce postiženou oblast. Až do roku 2006 bylo společně s turistikou hlavním pilířem španělské ekonomiky. Do tohoto roku zaznamenávalo stavebnictví meziroční růst okolo 5%. Útlum se začal projevovat od začátku roku 2007. S tímto poklesem souvisí úzce i pokles v oblasti trhu s nemovitostmi. V současné době je na trhu několikrát více volných bytových jednotek, než je zájemců o ně. Díky tomu je vyvíjen tlak na snižování cen nemovitostí a to souvisí se snížením zájmu investorů. Výstavba nových bytů prakticky není zahajována. Tento trend se pomalu začal lámat na začátku roku 2014, kdy v této oblasti došlo meziročně k růstu (CzechTrade, 21. 4. 2014).

Hlavní složkou služeb ve Španělsku je obchod. Z něj konkrétně především velkoobchod a jeho zprostředkování. Z autonomních oblastí je nejvýznamnějším poskytovatelem Madrid, Katalánsko, Andalusie a Valencie. Tyto čtyři regiony z celkových sedmnácti se podílí na poskytování služeb ze dvou třetin z celkového objemu služeb ve Španělsku.

Ve službách zaujímají drtivou většinu drobní podnikatelé s celkovým počtem zaměstnanců do deseti. Tyto podniky zabírají 95,5% z celkového počtu společností zajišťujících služby ve Španělsku. Malých podniků s méně než padesáti zaměstnanci je již jen 3,9% (CzechTrade, 21. 4. 2014).

Španělsko je turisticky oblíbenou lokalitou a řadí se na třetí místo mezi nejnavštěvovanějšími zeměmi světa hned za Francii a USA. Nejvíce turistů navštěvuje Katalánsko, Andalusii, Baleáry a Kanárské ostrovy. Příjmy z turistiky alespoň částečně snižují výrazně záporné saldo obchodní bilance. V roce 2012 navštívilo Španělsko 57,7 milionu turistů (Ministerio de Economía y Competitividad, 25. 7. 2014).

Na celkovou úroveň HDP mají jednotlivé autonomní oblasti různý vliv. Nejvíce se na něm podílejí provincie Baskicko, Navarra, Katalánsko, Madrid La Rioja a Baleárské ostrovy. Naopak nejméně Andalusie, Extremadura a Kastýlie (Beneš, 1994).

3. 2. 3 Politické uspořádání a autonomní oblasti Španělska

Španělsko je druhou největší zemí západní Evropy a je velice bohaté, co se týče různorodosti etnicko-národnostních skupin. Nejvýraznějšími etnicko-národnostními oblastmi Španělska jsou Baskicko a Katalánsko. Těmito dvěma oblastmi je podryvána španělská jednota již od 15. století. Ačkoli žije v Katalánsku pouze 13% občanů z celkové populace, vytváří tato oblast téměř 20% z celkového španělského HDP. Zároveň je Barcelona, hlavní město Katalánska, nejúspěšnějším urbanistickým městem.

V roce 1959 byla založena organizace ETA (Euskadi Ta Askatasuna), která bojovala za nezávislost Baskicka a stojí za řadou teroristických útoků. Baskové jsou extrémně nacionalističtí, zejména pokud se jedná o jejich jazyk baskičtinu, který nemá žádnou vazbu na španělštinu. Jak Baskicko, tak i Katalánsko mají svou vlastní politickou stranu, která se snaží prosadit upřednostnění jejich etnicko-národnostních skupin a území. V obou oblastech jsou dvě různé skupiny lidí. Na jedné straně jsou zastánci nezávislosti na Španělsku a na straně druhé je umírněnější skupina. Oba regiony však usilují o větší autonomii svého území (Duncan a kol., 2009).

V 80. letech se Španělsko potýkalo s přetrvávající agresí teroristických skupin, jejichž zásadním cílem bylo prosadit referendum o autonomii regionů. To se týkalo zejména Baskicka, Katalánska a Aragonu (Krč, 2008).

V roce 1978 získalo všech 17 pevninských regionů, stejně jako Baleárské a Kanárské ostrovy, autonomii a vznikly autonomní oblasti (Comunidades autonomas). Bylo to výsledkem historického vývoje a silného regionálního citění. Každý region byl pojmenován podle svého hlavního města a má svůj vlastní parlament, který vládne dané oblasti. Ten plně rozhoduje o sociálních programech a programech týkajících se životního prostředí, o vzdělání, zdravotnictví a dopravě. Těmito provinciemi geograficky od severu jsou Galicia, Astruas, Cantabria, Baskitsko, Navarra, La Rioja, Castilla y León, Aragon, Katalánsko, Valencie, Murcia, Castilla-La Mancha, Extremadura a Andalusie (Lipscomb, 2005).

Španělsko je uspořádáním konstituční monarchie s dvoukomorovým parlamentem. Monarcha je dědičný titul na základě primogenitury v mužské linii. Král kromě toho, že představuje hlavu státu, je symbolem pospolitosti a kontinuity země. V případě, že neexistuje mužský potomek z rodu Bourbon-Anjou, může na trůn usednout i žena.

Následovník trůnu má titul „princ asturský“ nebo „princezna asturská“. V současné době je španělským králem Filip VI. Španělský. Jmenován byl po abdikaci svého otce 19. 7. 2014. Královnou se stala jeho žena Letizia Španělská. Král jmenuje předsedu vlády a jeho poradním orgánem je Rada státu. Španělská ústava pochází z roku 1978 a v rámci jednotného státu uznává rozmanitost jak kulturní, tak i jazykovou (Rovná a kol., 2007).

Parlament Španělska, neboli Cortes, je dvoukomorový a představuje zákonodárnou moc. Do obou komor jsou členové voleni na čtyři roky. Parlament je tvořen Kongresem poslanců a Senátem. Kongres poslanců má 350 členů. Senát má členů 259, s tím, že 208 jich je voleno přímo a 51 senátorů je voleno autonomiemi (Zenkner, 13. 10. 2014).

Členové poslanecké sněmovny, neboli Congreso de Diputados jsou voleni přímými volbami na čtyři roky. Jejich počet je pohyblivý mezi 300 až 400 členy s tím, že z každého regionu musí být členem při nejmenším dva poslanci. Výjimkou jsou území severní Afriky Ceuta a Melilla, které mají ve sněmovně po jednom poslanci. Počet členů z ostatních regionů se pohybuje v rozmezí od 3 do 33 členů (Rovná a kol., 2007).

Tabulka č 2: Španělské autonomní oblasti a jejich hlavní města

Autonomní oblast	Hlavní město
Andalusie	Sevilla
Aragonie	Zaragoza
Asturské knížectví	Oviedo
Baleárské ostrovy	Palma de Mallorca
Baskicko	Vitoria
Ceuta	Ceuta
Extremadura	Mérida
Galicie	Santiago de Compostela
Kanárské ostrovy	Santa Cruz a Las Palmas
Kantárbie	Santander
Kastilie - Lea Mancha	Toledo
Kastilie a Leon	Valladolid
Katalánsko	Barcelona
La Rioja	Logroño
Madrid	Madrid
Mellila	Melilla
Murcie	Murcie
Navarra	Pamplona
Valencie	Valencie

Zdroj: Cppuentereal.juntaextremadura.net, vlastní zpracování

3. 2. 4 Financování autonomních oblastí Španělska

V rámci rozpočtové politiky provedlo Španělsko rozsáhlé škrty. V roce 2013 se snažilo docílit již dříve plánovaného deficitu veřejných financí 4,5 % HDP. Výdaje se však naopak vyšplhaly na 235,904 miliard euro, což znamená nárůst o 39% oproti původnímu rozpočtovému záměru - 169,775 miliard euro. Rozpočet pro rok 2014 počítá s omezením státních investic, které jsou do jisté míry redukovány už delší dobu, a neustálým snižováním státního deficitu (CzechTrade, 10. 10. 2014).

Hlavním rysem daňové decentralizace ve Španělsku je radikální asymetrie. Ve Španělském království existují dva systémy financování autonomních oblastí. První se nazývá „common system“ a druhý „foral regimes“. Neboli běžný systém a právní neboli všeobecný režim. Dalšími názvy těchto systémů jsou „cupo“ a „quota“. Foral regimes jsou uplatňovány v oblastech Baskicka a Navarry. Jsou nazývány Concierto v Baskitsku a Convenio v Navaře. Hlavní charakteristikou tohoto systému je nejvyšší úroveň daňové autonomie. To znamená, že tato dvě území mají právo na vydávání zákonů jen s pár omezeními (Warren, 2012).

Systém spočívá v tom, že tato území mají pravomoci ke stanovování, regulování a udržování vlastního daňového režimu. Z toho plyne, že kontrola, vyúčtování a vybírání daní je přímo pod správou Baskicka a Navarry. Mezi tyto daně patří prakticky všechny kromě daně z přidané hodnoty, dovozních poplatků a zvláštní daně za dovoz zboží. Autonomní společenství se zároveň podílejí na financování výdajů státu. Toto podílení probíhá prostřednictvím „příspěvku“ nebo „počtu“, které jsou v dohodnuté výši.

Všeobecný režim financování autonomních oblastí vstoupil v platnost 1. 1. 2002. Jedná se o systém, který je na rozdíl od svých předchůdců, kteří trvali vždy jen pět let, stabilní v čase. Vyznačuje se integrační povahou. Jedná se o to, že se vztahuje na tři oblasti pravomocí autonomních oblastí. Těmi jsou tradiční společné pravomoci, mezi které patří vzdělávání, a nové pravomoci, mezi které spadají zdravotnické a sociální služby. Dále jsou pro tento režim typické dodatečné příspěvky. Tyto příspěvky mají zaručit, že na celém území Španělska budou poskytovány služby ve zdravotnictví a ve vzdělávání na stejné úrovni (Široký, 2009).

Součástí vytváření daňového systému je daňová správa. Toto vytvoření bylo procesem, který trval několik let a byl dokončen v roce 1990 založením „Agencia Estatal de Administración Tributaria“, neboli Státní správy daní a poplatků, ve zkratce AEAT. Tato instituce má na starosti výběr hlavních daní (Warren, 2012).

Pomocí různých nástrojů se snaží nový systém udržet jednotlivé části země na stejné úrovni, ač mohou být tyto části různě bohaté. Mezi tyto nástroje patří Fond relativní renty, jehož cílem je kompenzovat relativně nízké bohatství dané autonomní oblasti. Dalším nástrojem je Fond pro zmírnění následků nízké hustoty obyvatel. Tento fond se tedy snaží kompenzovat nízkou hustotu zalidnění v určitých oblastech. Fond pro přemístění, neboli Fond zdravotnické soudržnosti, zaručuje občanům autonomních oblastí přístup

ke zdravotnické péči na celém území státu bez ohledu na to, z jaké autonomní oblasti pocházejí. Posledním nástrojem je respektování statu quo. Ten stanovuje, že žádná autonomní oblast nedostane méně finančních prostředků, než kolik jí bylo přiděleno podle předešlého systému. Existují navíc nástroje, které ale zasahují do tohoto systému zvenčí. Mezi ně patří Fondy kompenzace mezi oblastmi. Jejich cíl je podobný jako u již zmíněných úrovnových příspěvků, a to, aby se úroveň jednotlivých autonomních oblastí shodovala. Posledním principem všeobecného režimu je, že žádná autonomní oblast nesmí doplatit na uplatňování nového systému financování (Prokešová, 2006).

3. 2. 5 Daňový systém Španělska

Ve Španělsku existují tři stupně zdanění. První je na úrovni centrální vlády, druhý na úrovni vlád 17 autonomních oblastí a třetí na úrovni místních vlád (Gola, 20. 4. 2014).

Centrální vládou jsou dány přímé a nepřímé daně. Mezi přímé daně patří osobní důchodová daň, daň ze zisku korporací a majetkové daně. Mezi daně nepřímé patří kolkové daně, daň z přidané hodnoty a akcízy. Dále je pak centrální vládou dáno sociální pojištění.

Jsou rozeznávány daně, dávky a poplatky a třetím druhem jsou speciální poplatky. Jak už bylo zmíněno, pouze autonomní oblasti Navarra a Baskicko mají vlastní daňový systém. V roce 2007 proběhla ve Španělsku rozsáhlá daňová reforma, jejíž jednotlivé části jsou průběžně měněny. Cílem této reformy bylo sjednotit pravidla, podle kterých je stanovován daňový základ, účetní pravidla a systémově zjednodušit právní úpravu.

Španělský daňový systém je platný nejen pro kontinentální část země, ale také pro Kanárské ostrovy a Baleárské ostrovy. Severoafrické enklávy Ceuta a Melilla mají určité obměny. Navarra s Baskickem mají vlastní systémy daní z příjmů (Široký, 2009).

Kritériem pro stanovení režimu daně ze zisku společnosti je její sídlo. Rozlišuje se, zda firma je španělský podnik, či nikoli. Autonomní oblast Kanárských ostrovů ovšem do tohoto systému nespadá. Je definována jako tzv. Zvláštní kanárská zóna (ZEC), která byla zřízena pro zpracovatelské, výrobní, obchodní a manipulační činnosti. Důvodem pro zřízení této zóny bylo geografické umístění a celková odloučenost od pevniny. Společnosti, které jsou zapsány v ZEC, musejí odvádět 1% daň ze zisku za transakce,

kteře jsou realizovány v ZEC. Tyto firmy jsou osvobozeny od placení nepřímých daní za činnosti, které jsou prováděny v rámci ZEC. Další zvýhodnění se týká například daní z příjmu fyzických osob, daní z majetkových převodů, všeobecné nepřímé kanárské daně (IGIC) nebo dovozních a vývozních přírážek (CzechTrade, 8. 5. 2014).

Od 1. ledna 1993 je na Kanárských ostrovech zavedena všeobecná nepřímá daň. Ta má základ v dani z přidané hodnoty a její standardní výše je 4%. Tato daň platí pro dovážené zboží, ale i pro místní podnikatele (Beneš, 1994).

Rezidentní akcionářské fyzické osoby mají právo na imputační slevu na dani. Naopak firmy na tuto slevu nárok nemají. Mají ale nárok na slevu na dani ve výši 50% nebo 100% z hrubých dividendových příjmů (Široký, 2009).

Ve Španělsku došlo k novelizaci zdaňování příjmů fyzických osob. Tato novelizace nabyla právní účinnosti 1. 1. 1999. Celá problematika byla zjednodušena a přizpůsobena principům OECD. Zároveň byl ale zachován systém progresivního zvyšování daní v návaznosti na vykázaný příjem. V současné době se rozpětí zdanitelných příjmů pohybuje od 15% sazby při příjmech 3 670 euro ročně do 39% sazby, která odpovídá příjmům 67 450 euro za rok a výše. U daně z příjmů fyzických osob (IRPF) platí stejné kritérium jako u společností, a to obvyklé bydliště nebo sídlo, nebo zda se osoba na území země zdržuje déle než 183 dní v roce nebo zda má ve Španělsku hlavní základnu pro rozvoj své podnikatelské činnosti. Dále existuje možnost dodatečného zatížení daní, a to na úrovni autonomních regionů. To může být v rozmezí od 3% do 8,4% (CzechTrade, 8. 5. 2014).

. Daň z přidané hodnoty (DPH) je upravena zákonem z 1. 1. 1993 a její sazby byly navýšeny 1. 7. 2010. Základní sazba je ve výši 18% a vztahuje se na většinu zboží a služeb. Snížená sazba je pak ve výši 8% a vztahuje se na prodej a dovoz potravin pro lidskou výživu, krmiva pro zvířata, farmaceutické výrobky, vodu, domy v soukromém využívání, tuzemskou dopravu, hotely, restaurace, divadla, přepravu zavazadel a sportovní služby. Co se týče potravin pro lidskou výživu, výjimkou je alkohol, na který spadá základní sazba daně. Nejnižší sazba DPH je ve výši 4%. Tato výše daně se vztahuje na mléko, chleba, mouku, sýr, vejce, ovoce, zeleninu, knihy, noviny a časopisy, farmaceutické speciality, invalidní vozidla, protézy pro invalidní osoby a na určité oficiálně sponzorované stavby. DPH se nevybírání za dodávky zboží a služeb týkajících

se finanční a pojišťovací činnosti, vzdělání, zdravotnictví nebo např. pronájem nemovitostí k bydlení. DPH se neuplatňuje na již zmíněných kanárských ostrovech a ve městech Ceuta a Melilla. Místo DPH je na Kanárských ostrovech vybírána 5% všeobecná kanárská daň, která se vztahuje na zboží a služby dodané při importu zboží. Dále jsou pak rozlišovány dvě zvýšené daně, snížená, nulová a dvě speciální daně. Jejich přehled je uveden v následující tabulce, (Široký, 2009).

Tabulka č 3: Sazby DPH na Kanárských ostrovech

Druh sazby daně	Výše sazby (%)
Standardní	5
Snížená (textil, potraviny, palivo, energie)	2
Nulová (léky, voda, noviny, knihy, export)	0
Zvýšená (zákonem dané dopravní prostředky)	9
Zvýšená (osobní motorová vozidla, luxusní zboží)	13
Speciální (tmavý tabák)	20
Speciální (panenský tabák)	35

Zdroj: Vlastní zpracování, údaje z Široký, Daně v Evropské unii, 2009

Tabulka č 4: Sazby DPH v kontinentálním Španělsku a na Baleárských ostrovech

Druh sazby daně	Výše sazby (%)
Standardní	16
Snížená	7
Super snížená	4

Zdroj: Vlastní zpracování, údaje z Široký, Daně v Evropské unii, 2009

Spotřební daň je uplatňována na alkohol a alkoholické nápoje, pivo, zpracovaný tabák a na paliva. Tato daň však není vyměřována na Kanárských ostrovech, na kterých se platí pouze daň za alkohol a pivo, a ve městech Ceuta a Malilla, kde se platí daň jen za zpracovaný tabák. Na pevninské části Španělska se platí při nákupu vozidla daň dle emisí obsahujících CO₂. Tato daň je v rozmezí od 0-14,75%, s tím že na Kanárských ostrovech je nižší (CzechTrade, 8. 5. 2014).

Další oblastí jsou ekologické daně. Ty byly zavedeny jako pobídka pro šetření energií. To se nejvíce projevuje v dopravě. Cenově jsou zvýhodňovány čisté zdroje energie jako například LPG. V době přípravy zavedení ekologických daní ve Španělsku panovaly obavy v oblasti průmyslového odvětví. Obavy se týkaly zejména snížení konkurenceschopnosti a zvýšení nezaměstnanosti. Ekologické daně se týkají také odpadového hospodářství. V této oblasti je hlavním cílem snížení množství odpadu, který je ukládán na skládky. Zde je placena daň za každý obal uvedený na trh. Následně jsou tyto daně použity na financování procesu snižování množství odpadu (Kaprová, a kol., 2009).

3. 2. 6 Měna Španělska a jeho měnová politika

Bankovní systém Španělska je tvořen cedulovou a emisní Banco de España, bankami ve státním vlastnictví, soukromými bankami, zahraničními bankami, úvěrovými družstvy, venkovními spořitelními bankami a investičními a finančními institucemi (Beneš, 1994).

Španělsko se v minulosti setkala se dvěma velkými příležitostmi. Tou první bylo objevení Nového světa a druhou byl vstup do Evropské unie. To znamená příležitost zařadit se mezi ekonomické velmoci. Ztráta kolonií měla dopad na španělskou ekonomiku, protože během císařství země spoléhala na bohatství, které bylo přiváženo z Nového světa. Díky tomu Španělsko neinvestovalo do vývoje, co se produkce týče. Když příliv tohoto bohatství ustal, začalo Španělsko trpět nejen ekonomicky, ale politicky a sociálně. Když se Španělsko připojilo k Evropské unii, obdrželo velký obnos ekonomických prostředků, které nebyly využity korektně vzhledem k hluboké ekonomické krizi, protože stále není dostatečně konkurenceschopné a produktivní (Partners media, 12. 10. 2014).

Peseta byla poprvé zavedena v roce 1868, kdy se Španělsko připravovalo na připojení se k Latinské měnové unii, která trvala od roku 1868 do roku 1927.

V roce 1958 se španělská peseta připojila k Brettonwoodské dohodě, která ji fixovala na hodnotě 60 peset za jeden americký dolar a nutila ji hladinu udržovat. Španělsko bylo součástí tohoto klubu do roku 1964, kdy začal být systém nestabilní a byl přijat režim více flexibilní parity. Během tohoto období jak Španělsko, tak i přímo peseta benefitovali z Brettonwoodského systému. Během těchto let obdrželo Španělsko od této instituce finanční a především technickou asistenci jako součást externí otevřenosti a liberalizace.

V roce 1967, dva roky po tom, co Španělsko opustilo Brettonwoodský systém, trpěla peseta konkurenční devalvací. Země měla rozšiřující se ekonomiku, protože otevřela své hranice zahraničnímu obchodu a snažila se najít způsob modernizace průmyslového a zemědělského sektoru modernizací produkčních faktorů. Španělsko začalo trpět vysokou inflací, nízkou konkurenceschopností a zhoršováním se zahraničního sektoru (Lorca-Susino, 2010).

V druhé polovině osmdesátých let se stala španělská peseta silnou měnou na mezinárodních trzích. Devizový kurz pesety se zpevnil vůči všem silným měnám, včetně účetní jednotky ECU. To mělo pozitivní dopad na příliv dlouhodobého i krátkodobého kapitálu do země. Negativem silné pozice pesety byl vliv na exportní výkonnost. Důsledkem byl levný import. To mělo vliv zejména na zdražení cestovního ruchu, čímž se stalo Španělsko drahou zemí v důsledku vysokého kurzu domácí měny. Dlouhodobě vysoká pozice pesety měla za následek nejvyšší úrokové sazby španělských bank ve srovnání s EU, ale i OECD (Beneš, 1994).

Pro Španělsko znamenalo zavedení eura potvrzení jeho snah o začlenění se do Evropského společenství. Oproti ostatním připojujícím se státům, mělo Španělsko výrazně horší ekonomickou situaci. To se týkalo především HDP na obyvatele, inflace a míry nezaměstnanosti. Politika Španělska byla v této době zaměřena především na růst, ovšem na úkor stability. Z toho vyplývaly problémy s naplněním konvergenčních kritérií. Byla uplatňována strategie udržování pevného kurzového režimu, vysokých úrokových měr a kontrola inflace. Ta probíhala především pravidelnou devalvací pesety za účelem přizpůsobení se trvale vysoké inflaci. Deficit španělského rozpočtu byl snižován především škrty v sociálních výdajích. To ovšem narazilo na odpor španělského obyvatelstva.

Optimistické plány o splnění konvergenčních kritérií zničila ekonomická recese probíhající v letech 1991-1994 (Sychra, 2009).

Tato recese měla vliv zároveň na postavení španělské pesety na mezinárodních devizových trzích. V reakci na tuto skutečnost muselo Španělsko třikrát devalvovat svou domácí měnu. V průběhu osmi měsíců došlo ke snížení hodnoty pesety vůči hlavním světovým měnám o 21,7%. Tyto devalvace měny měly pomoci španělskému exportu ve snižování vysokého pasiva u obchodní bilance (Beneš, 1994).

První velká devalvace přišla 16. září 1992, kdy peseta ztratila 5% své hodnoty a dále pak 21. listopadu 1992, kdy ztratila 6% (Lorca-Susino, 2010).

Při vstupu do druhé etapy budování HMU tedy Španělsko nesplňovalo žádné z konvergenčních kritérií. Následující dva konvergenční programy se tedy přizpůsobily změnám v ekonomice Španělska a byly méně ambiciózní. Španělská vláda tlačila na Evropskou unii, aby zemi poskytla větší strukturální pomoc při zajišťování financování investic a tím tak větší podporu pro ekonomický růst Španělska. Španělsko nakonec docílilo vstupu do HMU. Bylo to na konci referenčního roku 1977, kdy splnilo většinu z konvergenčních kritérií. Jedinou konvergenční podmínkou, kterou Španělsko nesplnilo, byl veřejný dluh. Vzhledem k tomu, že nebylo zdaleka jediné, neovlivnil tento fakt hodnocení Evropské komise (Sychra, 2009).

V případě Španělska měl vstup do eurozóny pozitivní důsledek na hospodářský růst a zároveň přijetí jednotné evropské měny usnadnilo mezinárodní pohyb kapitálu (Kohout, 2010).

Evropská unie poskytla Španělsku ekonomickou pomoc na zlepšení infrastruktury ve smyslu produktivity, to znamená zároveň na zlepšení konkurenceschopnosti. Na druhou stranu studie prokazují, že zavedení eura nebylo negativním faktorem pro španělskou ekonomiku. Euro ekonomiku stabilizovalo a zmírnilo dopad krize. Proto bylo připojení se k Evropské unii a přijetí eura pro Španělsko prospěšné a mělo by pokračovat ve snaze docílení požadavků Evropské unie (Lorca-Susino, 2010).

Španělská peseta (ESP) byla dělena na sto centů a mince byly raženy v hodnotách 5, 25, 50, 100 a 500. Bankovky byly tištěny v hodnotách 1000, 2000, 50000 a 10000. V roce 2002 Španělsko přijalo místo pesety euro. Za jedno euro byl stanovený kurz 166,386 ESP (Partners media, 12. 10. 2014).

Graf č 1: Španělská peseta podle kurzovního lístku ČNB

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Na grafu číslo 1 je zobrazen vývoj kurzu pesety od zavedení společné evropské měny ve Španělsku v bezhotovostní formě až do zrušení pesety. Její kurz v těchto letech postupně klesal.

S eurem a veškerou ekonomickou podporou od Evropské unie se stalo Španělsko v roce 2008 desátou největší ekonomikou na světě, co se HDP týče. Naneštěstí v roce 2008 začala světová ekonomická krize, která Španělsko neúměrně zasáhla. Země začala opět trpět rozpočtovým deficitem v kombinaci s nízkou konkurenceschopností. To rozvířilo debaty o budoucnosti eura ve Španělsku (Lorca-Susino, 2010).

3. 2. 7 Členství Španělska v mezinárodních organizacích

Základem španělské multilaterální zahraniční politiky je členství v EU, OSN, NATO, OBSE, OECD a dalších. V hlavním městě sídlí Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO).

Ačkoli Španělsko není členem G20, účastní se od roku 2009 všech jednání. Na popud Francie totiž dostalo Španělsko status „permanentně přizvané země“, což mu účast na jednáních umožňuje. Naproti tomu země se statutem „přizvané země“ se mohou účastnit jednání vždy jen jednou za kalendářní rok. Dalšími výhodami Španělska díky jeho

statusu je participování na diskusi a přijímání závěrů. Dále pak informování klíčových hráčů světové ekonomiky o vývoji španělského trhu.

Španělské království je kromě EU, NATO a zapojeno do činnosti nebo je členem více jak sta mezinárodních organizací (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 17. 9. 2014).

Přehled bilaterálních smluv s Českou republikou je uveden v příloze číslo 4 této práce.

Z členství v mezinárodních organizacích vyplývá také přijímání a poskytování rozvojové pomoci. Španělská spolupráce spočívá v částečném prominutí dluhů, poskytnutí prostředků pro NGO (Non-Governmental Organization), ve školské a kulturní spolupráci a kreditních linkách. Španělsko se v tomto směru zaměřuje především na Latinskou Ameriku (Ekvádor, Bolívie, Kolumbie, Peru, Paraguay), severní Afriku (Alžírsko, Tunisko, Maroko) a na palestinské území. Co se dále týče Afriky, zaměřuje se Španělsko zejména na oblasti, se kterými má historické vazby. To znamená Kapverdy, Senegal nebo Guinea. V Asii zůstávají prioritou Filipíny a v Evropě Bosna a Hercegovina a Makedonie. Tato rozvojová pomoc je řízena Ministerstvem zahraničních věcí a rozvojové spolupráce, jemuž je podřízena Španělská agentura pro mezinárodní spolupráci a rozvoj (AECID).

V rámci rozvojové pomoci uplatňuje Španělsko tzv. Řídící plán španělské spolupráce, který se v současné době nachází ve čtvrté fázi. Ta je naplánována na období let 2013-2016 a dělí země světa do tří kategorií (CzechTrade, 15. 9. 2014).

Tabulka č 5: Dělení zemí podle Řídícího plánu španělské spolupráce

<u>Prioritní země</u>	Dominikánská republika, Guatemala, Honduras, Paraguay, Salvador, Nikaragua, Bolívie, Ekvádor, Peru, Alžírsko, Tunisko, Maroko, Mauretánie, palestinská území a Západní Sahara, Angola, Senegal, Namibie, Mosambik, Kapverdy, Filipíny a Vietnam	Na tyto země je soustředována většina zdrojů, s tím že je pro každou jednotlivě zpracován individuální rámcový plán. Tato kategorie zahrnuje dohromady 23 zemí
<u>Země, kterým je věnována zvláštní pozornost</u>	Kolumbie, Kuba, Libanon, Sýrie, Irák, Kongo, Etiopie, Súdán, Guinea Bissa, Rovnicková Guina, Afghánistán, Timor, Kambodža, Albánie, Bosna a Hercegovina a země postižené tsunami	Země, kde jde především o prevenci konfliktů a nastolení míru. Jsou to státy s málo demokratickým systémem nebo s hrozbou přírodních katastrof
<u>Preferované země</u>	Mexiko, Kostarika, Venezuela, Argentina, Brazílie, Panama, Chile, Uruguay, Jordánsko, Egypt, JAR, Bangladěš, Svatý Tomáš a Princův ostrov a další země, které by mohly potřebovat konkrétní pomoc v rámci Paktu stability pro JVE	Země, ve které žije část populace v nedostatečných sociálních a ekonomických podmínkách nebo se nacházejí v geografických oblastech a nejsou uvedeny v předchozích dvou kategoriích. Těmto zemím není vytvářen plán, ale je jich poskytována přesně mířená pomoc

Zdroj: Vlastní zpracování, informace z CzechTrade

3. 2. 8 Politika zaměstnanosti ve Španělsku

Španělsko patří mezi země, ve kterých je nezaměstnanost jedna z nejvyšších, co se členů Evropské unie týče. Země byla v minulosti velice orientována na stavební boom. V důsledku toho začaly banky neopatrně poskytovat půjčky na bydlení. Poté, co přišla finanční krize, začala mít spousta obyvatel problémy se splácením těchto půjček a díky tomu se dostal do problémů i bankovní sektor. Z této situace vyplývá i vysoká úroveň nezaměstnanosti, která je jedním z největších problémů v zemi (Špačková, 8. 11. 2014).

Od roku 2003 je v zemi realizována politika zaměstnanosti ve dvou pilířích. Aktivní politika je realizována na úrovni vlád jednotlivých autonomních oblastí Španělska a je prováděna formou odborného poradenství, vzdělávání, rekvalifikace a školení za účelem snadnějšího přístupu na pracovní trh. Pasivní politika nezaměstnanosti je pak realizována Státní veřejnou službou zaměstnanosti a má především kompenzační charakter při ztrátě příjmů z důvodu ztráty zaměstnání. Cílem politiky zaměstnanosti je rovnováha mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Za tímto účelem byl v roce 2011 schválen královský dekret, který definuje strategii Španělska v oblasti zaměstnanosti na období let 2012 až 2014 (Vottová, 2014).

Díky prasknutí bubliny s úvěry, která vznikla v důsledku přijetí eura, zaniklo ve Španělsku v roce 2008 až milion pracovních míst. Navíc se k tomu přidaly problémy způsobené mzdovou inflací z předchozích let. Díky tomu ztratila ekonomika Španělska na své konkurenceschopnosti (Kohout, 2010).

V důsledku krize došlo k opatřením ohledně nezaměstnaných. Ti mohou pobírat podporu v nezaměstnanosti, ale mohou maximálně dvakrát odmítnout pracovní nabídku (Baldwin, Wyplosz, 2008).

Španělsko navíc bohužel čerstvým absolventům vysokých škol nenabízí perspektivní vyhlídky (Buchtová a kol., 2013).

Vytváření nových pracovních míst se ve Španělsku zastavilo především díky ekonomické stagnaci. Dalším závažným důvodem byla nepružnost kolektivních smluv (ČTK, 8. 11. 2014).

V roce 2012 přijala Španělská vláda další opatření týkající se trhu práce. Mezi ně patřila daňová úleva pro firmy, které přijmou mladé zaměstnance nebo snížení odstupného.

Podniky si po zavedení této reformy mohly odepsat až 3000 eur z daní za zaměstnání člověka, který je mladší 30 let. Zaměstnanec si navíc mohl při nástupu do nové práce nechat 25% podpory v nezaměstnanosti po dobu prvního roku. Cílem tedy bylo usnadnění nábory nových pracovníků, což se týkalo především mladých lidí, a podpora smluv na dobu neurčitou.

Opatření, které Španělsko zavedlo v boji s nezaměstnaností, hodnotí Mezinárodní měnový fond jako pozitivní, ale zároveň tlačí na Španělsko, aby jich zavádělo větší množství. Další reformy by měly pomoci v oblasti propouštění zaměstnanců a v dalším snižování jejich mezd. Podle každoroční zprávy MMF, která byla uveřejněna na konci roku 2013, by mohla recese ekonomiky Španělska brzy skončit (Maňour, 8. 11. 2014).

3. 2. 9 Protikrizová opatření Španělska

Španělsko pod vedením premiéra José Luise Zapatera přijala jako první členská země Evropské unie odpovědnost za nepříznivý hospodářský vývoj. V reakci na to přijalo „protikrizový stimulační balík“, který obsahuje 58 opatření (Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 8. 11. 2014).

Hlavní problém Španělska – nezaměstnanost, byla úzce spjata se stavebním sektorem. Důkazem toho bylo, že k největšímu růstu nezaměstnanosti docházelo právě v oblastech, kde se stavebnictví nejvíce rozmáhalo. Mezi tyto oblasti patřila Andalusie, Aragón či Murcie. Krize stavebnictví se začala přenášet i do ostatních sektorů, jako jsou například služby (Ehl, 8. 11. 2014).

Hlavními prioritami Zapaterovy vlády bylo zvýšení starobních důchodů, prodloužení doby splácení hypoték, navýšení minimální mzdy, odpočet 400 eur ke každému daňovému přiznání, pomoc se zařazením nezaměstnaných do pracovního procesu a zvýšení investic do veřejných financí.

V roce 2009 se španělská vláda snažila šetřit. Došlo tedy ke snížení výdajů vlády a ministerstev. Všechny tyto ušetřené finance se uvolnily na sociální účely. Dále vláda zavedla daňové úlevy pro občany a soustředila se na pomoc v sektoru nemovitostí, který byl postižen největší krizí za posledních 20 let (Fassmann a kol., 8. 11. 2014).

Dalším krokem španělské vlády v boji s hospodářskou krizí bylo vytvoření fondu na podporu finančního systému. Navíc byl přijat plán opatření na pomoc španělskému automobilovému průmyslu. Ten spočíval například v možnosti vzít si bezúročnou půjčku na nákup nového auta v případě „sešrotování“ starého ve výši až 10 000 eur. Cílem tohoto opatření bylo zvýšení konkurenceschopnosti a udržení současné úrovně zaměstnanosti v tomto sektoru, který zaměstnává ve Španělsku okolo 350 000 lidí.

Opatření se týkala i pomoci rodinám, které se potýkaly s hypoteční krizí, se splácením hypoték. Plán spočíval v poskytnutí možnosti odložení splácení hypoték. To se týkalo až půl milionu rodin (Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 8. 11. 2014).

V roce 2010 přijalo Španělsko další úsporná opatření, mezi které patřilo snížení mezd státních zaměstnanců až o 5% a omezení státních veřejných investic. Španělsko dělalo pro zlepšení své hospodářské situace podobné kroky jako Řecko, protože se obávalo, že by mohlo v zemi dojít k podobné situaci (Volf, 8. 11. 2014).

K tomu se vyjádřil Strauss-Kahn na setkání s premiérem Španělska José Luisem Zapaterem *„Fiskální konsolidace a omezení veřejných výdajů, pokud budou reformy takové, jaké očekáváme, by neměly poškodit ekonomické zotavení, ale naopak udržovat tempo růstu domácího hrubého produktu“* (Kristen, 8. 11. 2014).

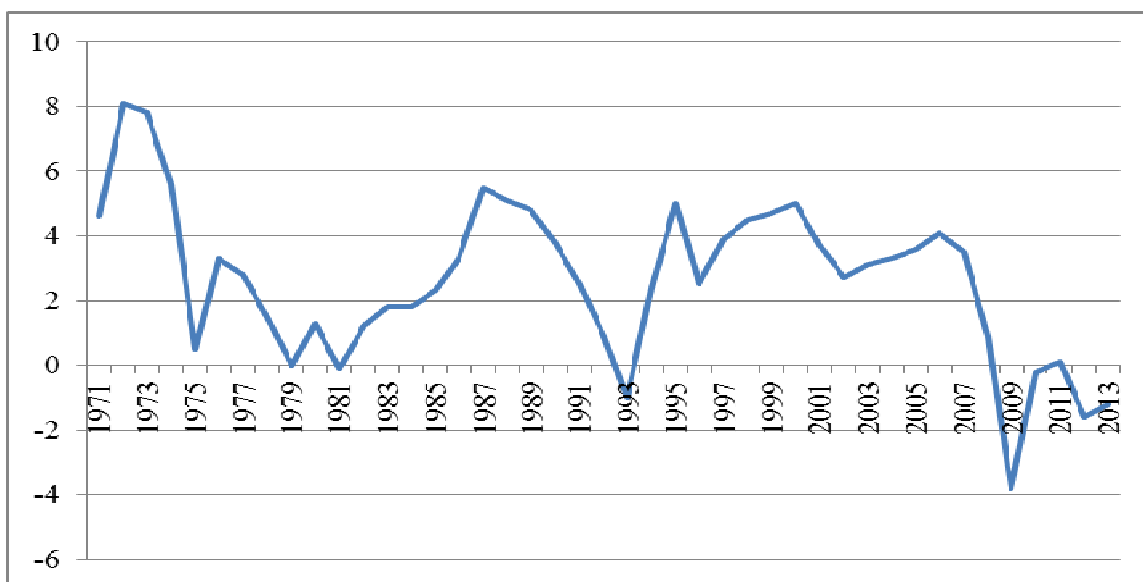
Další úsporná opatření přišla v roce 2012. V tomto balíčku bylo zahrnuto zmrazení platů státních zaměstnanců, pozastavení nábory nových státních zaměstnanců s výjimkou zdravotních a bezpečnostních služeb, dočasné zvýšení daní, zrušení některých sociálních dávek, zastavení vyplácení příspěvků na bydlení mladých lidí a dočasné zvýšení daní z nemovitosti (Zlochová, 8. 11. 2014).

4 Praktická část – makroekonomický vývoj a současný stav španělské ekonomiky

4.1 Vývoj hrubého domácího produktu Španělska

Od roku 1975 do roku 1985 docházelo ve Španělsku k recesi, která byla vyvolána špatným řízením bankovního systému. To se odrazilo na růstu španělského HDP. V těchto deseti letech dosahovalo pouze 1,5% meziročního růstu. Po tomto období se situace ve Španělsku stabilizovala a jeho HDP rostlo nadále, i když se růst zpomaloval. V roce 1993 došlo opět k propadu, který znamenal snížení HDP o 1%.

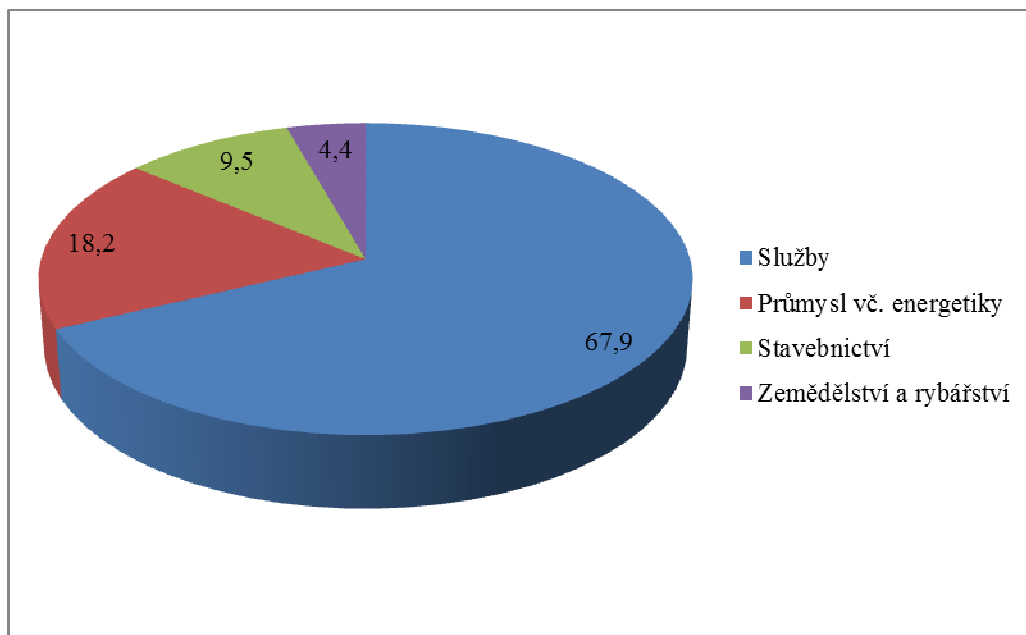
Graf č 2: Tempo růstu HDP Španělska v letech 1971-2013 (v % HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z OECD Economic Outlook: Statistics and Projections

Od roku 2002 se tempo růstu HDP Španělska zrychlovalo. Průměrně rostlo v tomto období HDP o 3,4 %. V roce 2006 dosahoval růst HDP dokonce 4,1%. Poté přišla ekonomická krize, která citelně zasáhla i Španělsko. Od té doby mělo tempo růstu HDP klesající průběh. V roce 2009 se tempo růstu HDP Španělska propadlo o 3,8%. To znamenalo pokles oproti roku 2006 o 7,9%. Od té doby dochází každý rok ve Španělsku k poklesu tempa růstu HDP, kromě roku 2011, kdy byla výše HDP téměř shodná s předchozím rokem. V prvním kvartále roku 2014 vzrostlo HDP Španělska čtvrtletně o 0,6%, následující kvartál pak 0,6%.

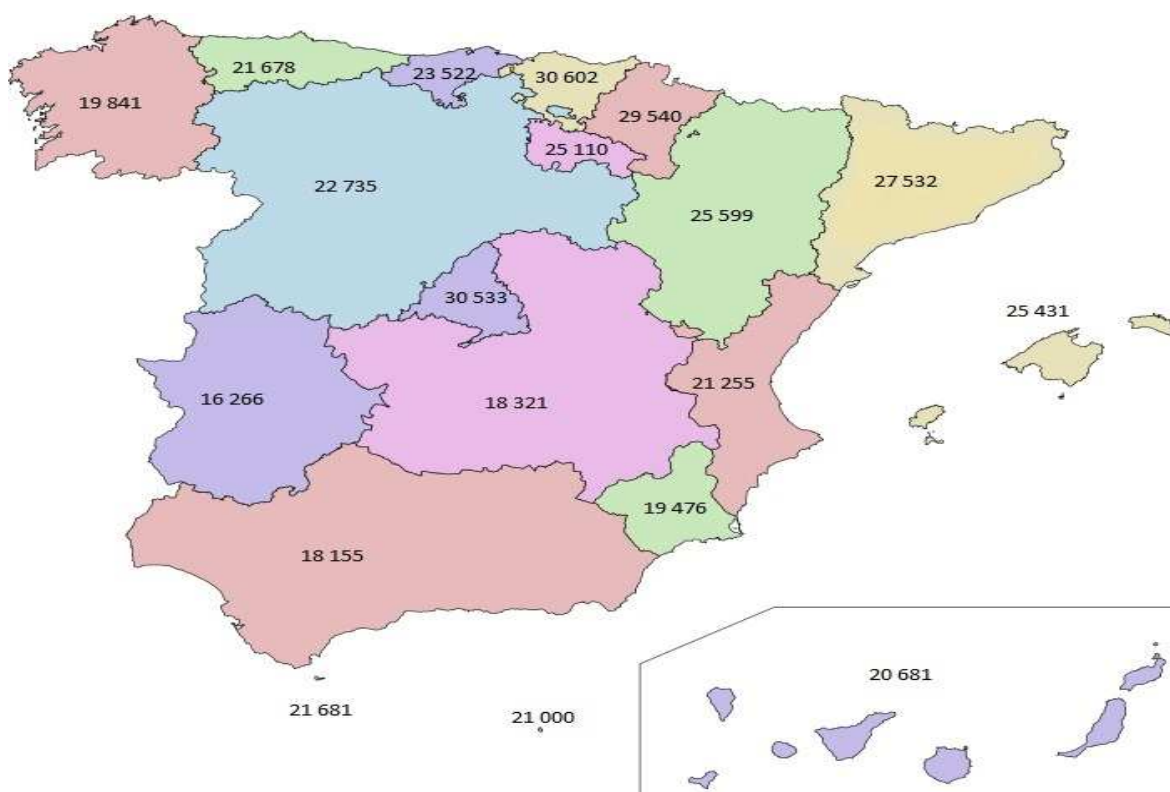
Graf č 3: Procentický podíl jednotlivých odvětví na tvorbě HDP Španělska v roce 2012
(v % z celkového HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Ministerio de Economía y Competitividad

Vzhledem k poloze Španělska se jedná o zemi, která je turisticky velice oblíbenou destinací. Především z tohoto důvodu se zdaleka nejvíce na tvorbě španělského HDP podílejí služby, a to z 67,9% z celkového HDP. Na druhém místě je průmysl společně s energetikou. Ty se na tvorbě HDP podílejí z téměř 18,2%. Stavebnictví je ve Španělsku důležitým odvětvím, které bylo krizí nejvíce poznamenáno. Na tvorbě HDP se ale podílí pouze z 9,5% s tím, že za ním je již jen zemědělství a rybnářství, které tvoří španělské HDP z 4,4%.

Obrázek č 1: HDP na obyvatele v paritě kupní síly v jednotlivých autonomních oblastech Španělska v roce 2007 (v EUR)

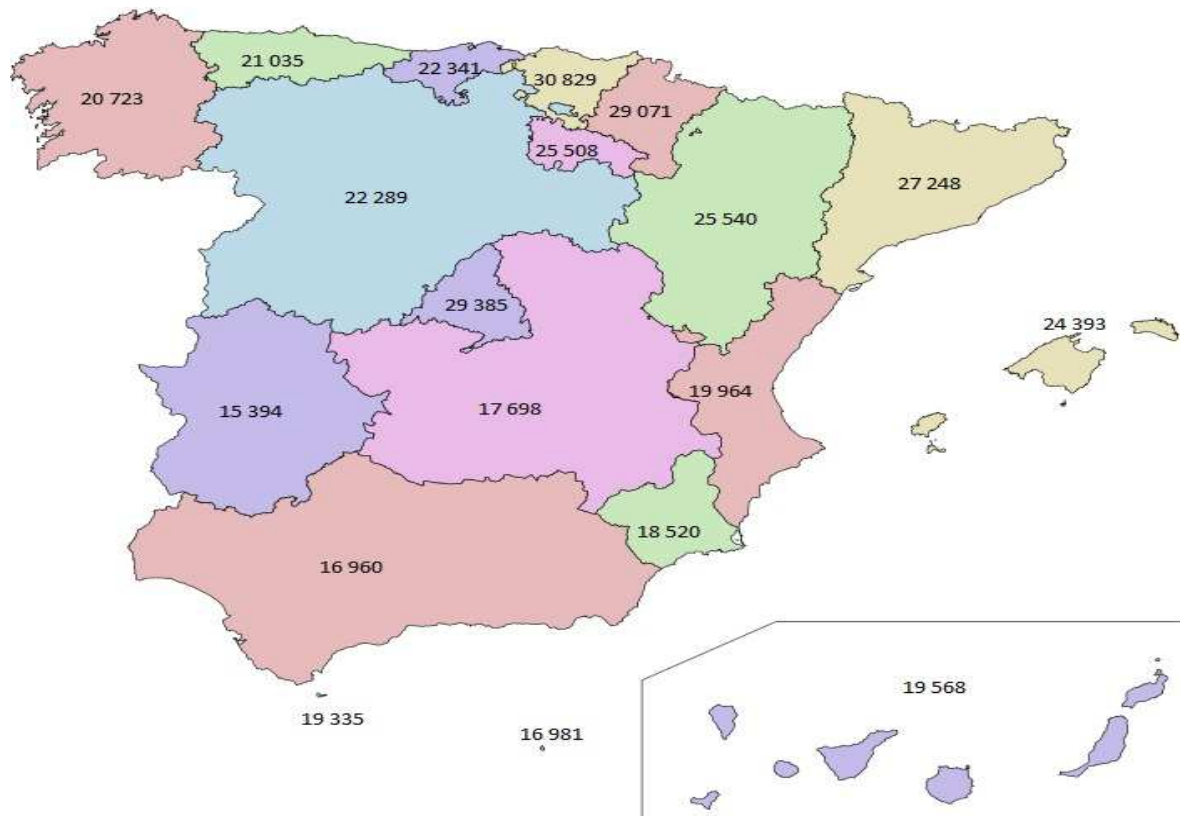
Zdroj: Vlastní zpracování, data z Instituto Nacional de Estadística

V roce 2007, tedy rok před propuknutím krize, bylo HDP na obyvatele obecně největší na severovýchodě země. Konkrétně v Baskicku a v hlavním městě Madridu dosahovalo dokonce přes 30 000 eur na obyvatele. Po těchto dvou provinciích bylo největší v Navarra, poté Katalánsku, Aragonu, Baleárských ostrovech a v regionu La Rioja.

Naopak nejnižší HDP na obyvatele bylo na jihu země, s výjimkou Ceuty a Melilly, kde dosahovalo nad 20 000 eur na obyvatele. V provinciích Galicie, Murcie, Kastilie La Mancha, Andalusie a Extremadury bylo v tomto roce průměrné HDP na obyvatele jen 18 411 euro. Oproti provinciím na severovýchodě země, kde bylo průměrné HDP na obyvatele 27 764 euro, se jedná o rozdíl 9 300 euro. Mezi oblastmi s nejvyšším a nejnižším HDP na obyvatele, tedy Baskickem a Extremadurou, je rozdíl dokonce 14 336 euro.

Průměrné HDP celého Španělska bylo 23 104 euro na obyvatele. Z toho plyne, že v 11 z celkových 19 autonomních oblastí je HDP na obyvatele nižší než celkový průměr země.

Obrázek č 2: HDP na obyvatele v paritě kupní síly jednotlivých autonomních oblastech Španělska v roce 2012 (v EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Instituto Nacional de Estadística

V roce 2012, tedy čtyři roky po vypuknutí krize, byla situace podobná jako v roce 2007, co se pořadí autonomních oblastí týče. Nejvyšší bylo v Baskicku, kde dosáhlo 30 829 eur. Naopak nejnižší bylo v Extremaduře, kde bylo sotva poloviční.

Obecně se i v tomto období zachovalo rozložení oblastí podle výše HDP na obyvatele. Nejvyšší bylo opět na severovýchodě země v provinciích Baskicko, Madrid, Navarra, Katalánsko, Aragon, La Rioja a na Baleárských ostrovech.

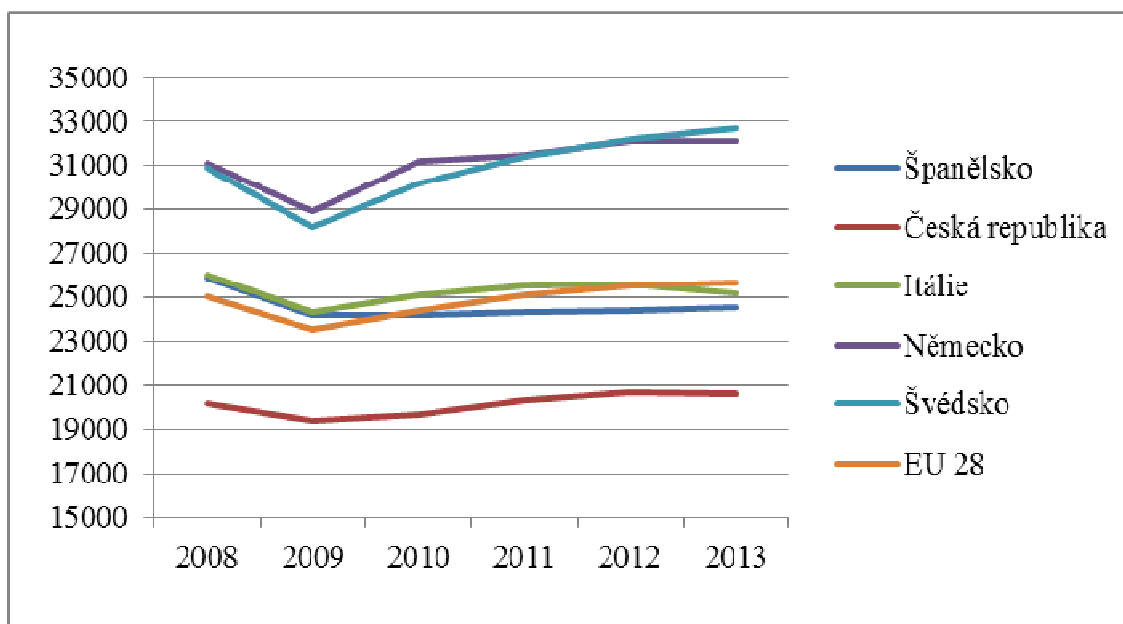
Podstatná změna nastala v oblastech s nejnižším HDP na obyvatele. Tato skupina se totiž rozšířila z pěti na osm oblastí. Přibyly k nim Valencie, Kanárské ostrovy a Ceuta. Průměrně v těchto osmi provinciích dosahovalo HDP na obyvatele jen 18 052 eur, což je o téměř 10 000 euro méně než v oblastech s HDP na obyvatele nejvyšším.

Za pět let došlo ve Španělsku k poklesu HDP na obyvatele průměrně o 853 euro. Největší pokles zaznamenala Melilla, kde se snížilo o více než 4000 euro.

Poté zaznamenala největší snížení Ceuta, kde bylo oproti Melille poloviční. Pouze ve třech autonomních oblastech se HDP na obyvatele zvýšilo, a to v Galicii, La Rioje a v Baskicku. Největší zvýšení zaznamenala Galicie, kde HDP na obyvatele vzrostlo o 882 euro.

Graf č 4: Porovnání vývoje HDP na obyvatele v paritě kupní síly u vybraných zemí v letech 2008-2013 (v EUR)

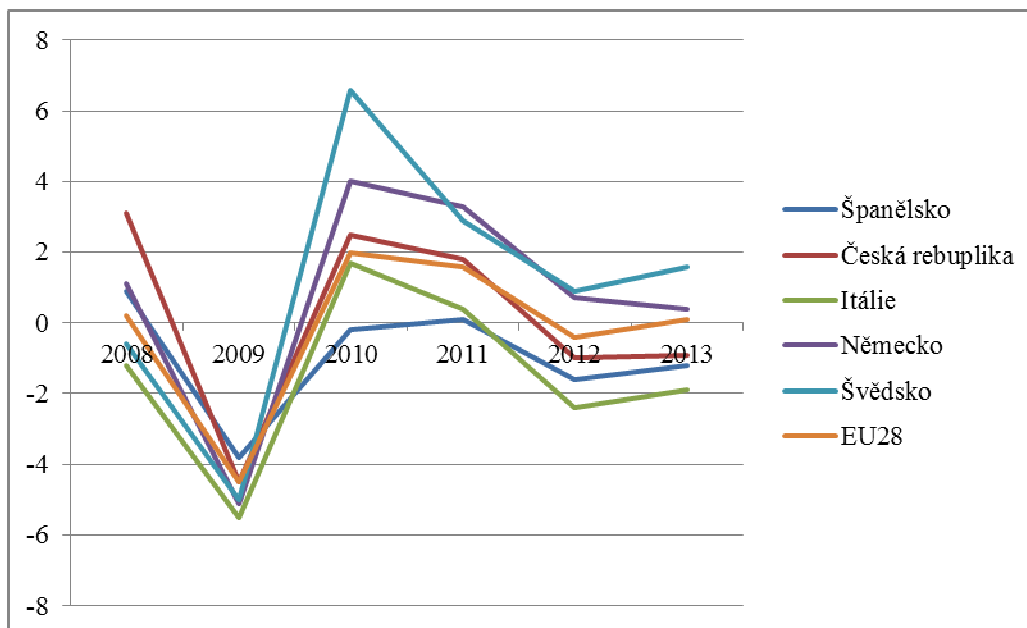
Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostat

Ze srovnávaných států má nejvyšší HDP na obyvatele Německo a Švédsko. V obou těchto zemích je průměrné HDP na obyvatele za sledované období okolo 31 000 euro.

Španělsko s Itálií se drží okolo průměru EU28, který za sledované období činí 24 866 eur. Jejich HDP na obyvatele je přibližně 25 000 eur. Nejnižší HDP na obyvatele má jednoznačně Česká republika. V posledních pěti letech dosahuje výše jen 20 150 euro.

U všech sledovaných států došlo k poklesu v roce 2009. Od tohoto roku však u všech HDP na obyvatele roste s tím, že v posledních letech je nejvyšší ve Švédsku.

Graf č 5: Meziroční růst HDP ve vybraných zemích v letech 2008-2013 (v % z HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostat

V roce 2008 byly země na různé úrovni meziročního růstu HDP, s tím že Česká republika na tom byla nejlépe, a to 3,1%. Za ní se drželo Německo, které mělo ale tuto hodnotu podstatně nižší, a to 1,1%. V následujícím roce se naplno projevila krize a díky tomu došlo k hlubokému propadu v meziročním růstu HDP u všech zemí. Největší propad zaznamenala Itálie, a to -5,5%. Hned za ní se drželo Německo a Švédsko, kteří zaznamenali pokles přibližně 5%. Česká republika se v tomto roce držela na průměru Evropské Unie, a to na 4,5%. Nejmenší pokles zaznamenalo právě Španělsko, a to 3,8%.

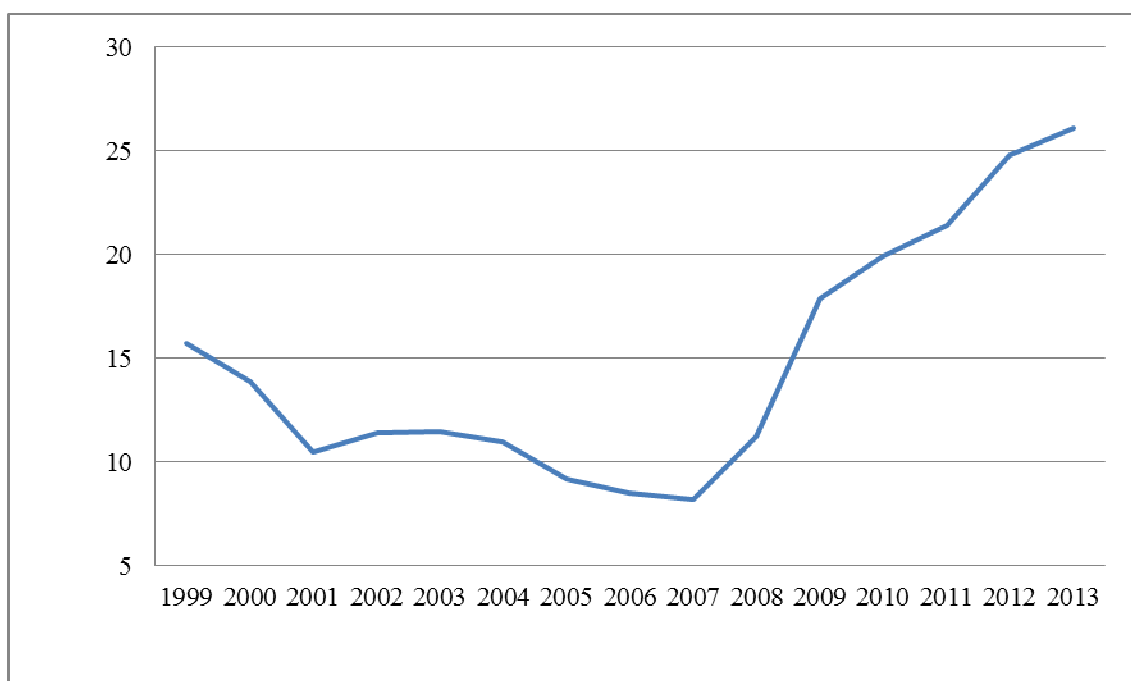
V roce 2010 došlo k výraznému meziročnímu růstu HDP u všech států. Největšímu opět u Švédska a následně u Německa. Nejmenší růst HDP zaznamenalo Španělsko, u kterého došlo ale i k nejmenšímu poklesu v předešlém roce.

Ve všech následujících sledovaných letech si vedoucí pozici v meziročním růstu HDP drží Německo a Švédsko, s tím že se na prvním místě střídají. Ostatní tři země se drží v záporných procentech. Česká republika je z nich evropskému průměru ale nejbližší a Španělsko se drží těsně za ní.

4. 2 Vývoj nezaměstnanosti ve Španělsku

Ve Španělsku je nezaměstnanost nejcitlivějším ekonomickým problémem, který se týká v první řadě mladých lidí. Je způsobena především nedostatečnou flexibilitou při přijímání a propouštění zaměstnanců a také ve způsobu zdanění a stanovení mzdy. Země proto přijímá řadu opatření, aby se situace na trhu práce zlepšila.

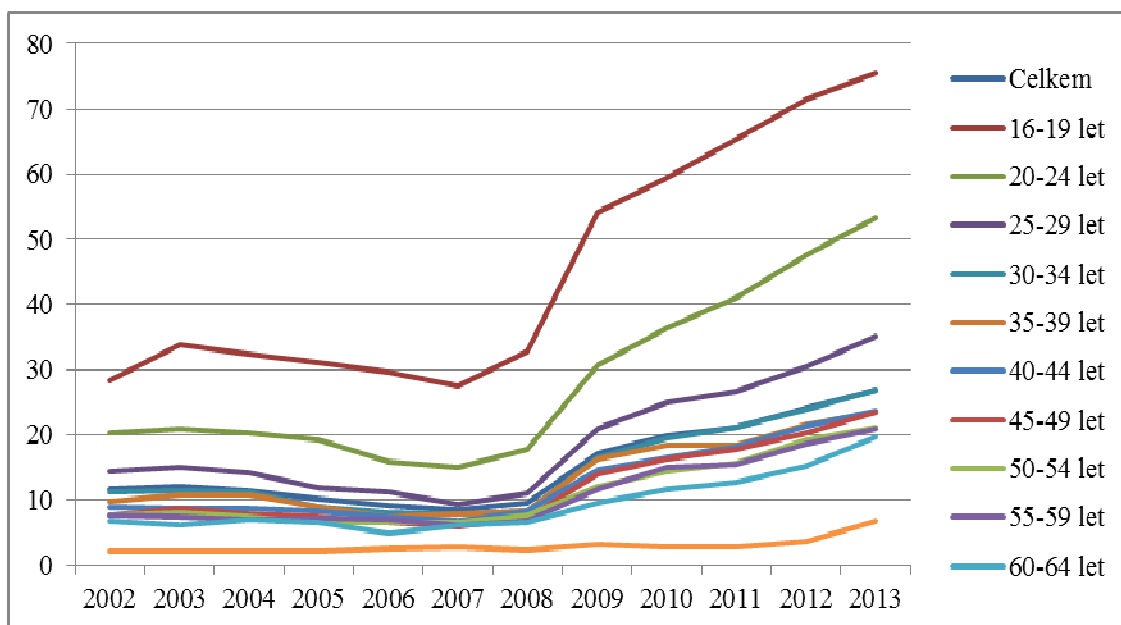
Graf č 6: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku v letech 1999-2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z OECD Economic Outlook: Statistics and Projections

V roce 2002 byla míra nezaměstnanosti ve Španělsku 11,55%. Od roku 2004 se dařilo její úroveň snižovat. V roce 2007 se dostala na minimum za sledované období, a to na 8,2%. V roce 2008, kdy se projevila krize, stoupla míra nezaměstnanosti na 11,2 %. Mezi lety 2008 a 2009 došlo k navýšení nezaměstnanosti o více než 7,5%. Od krizového roku rostla průměrně o 3,5%. Rok 2011 znamenal pro Španělsko překročení hranice 20%. V posledním sledovaném roce dosahovala nezaměstnanost téměř 27%. To znamená o 18,5% více než v roce 2007. V prvním pololetí roku 2014 klesla míra nezaměstnanosti na 24%.

Graf č 7: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku podle věku v letech 2002-2013 (%)

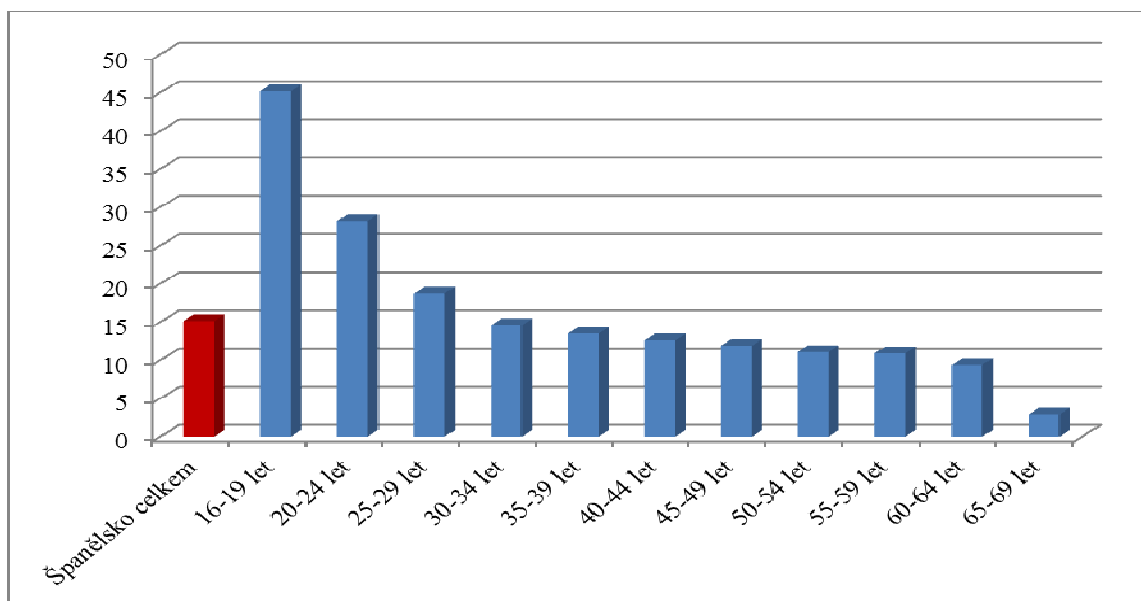
Zdroj: Vlastní zpracování, data ze Instituto Nacional de Estadística

Nezaměstnaností jsou ve Španělsku nejvíce postiženi mladí lidé. Nejhůře jsou na tom obyvatelé ve věku 16 až 19 let, u kterých je v letech 2002 až 2013 průměrná míra nezaměstnanosti 45%. Druhá největší nezaměstnanost je ve věkové skupině 20 až 24 let. Zde dosahuje průměrně téměř 30%. Obyvatelé ve věku 25 až 29 let trpí mírou nezaměstnanosti téměř 19%. Ostatní věkové skupiny mají podobnou míru nezaměstnanosti s tím, že čím vyšší věková kategorie, tím je míra nezaměstnanosti nižší.

Na začátku sledovaného období se u všech skupin udržovala míra nezaměstnanosti na přibližně stejné úrovni a až do roku 2007 mírně klesala. Zlomový byl rok 2008, kdy začala nezaměstnanost ve Španělsku prudce stoupat.

. Největší nárůst nezaměstnanosti zaznamenali lidé ve věku 16 až 19, kde míra nezaměstnanosti stoupla za posledních pět let o téměř 50%. V rámci všech věkových skupin byl průměrný nárůst míry nezaměstnanosti za celé sledované období téměř 21 procentních bodů.

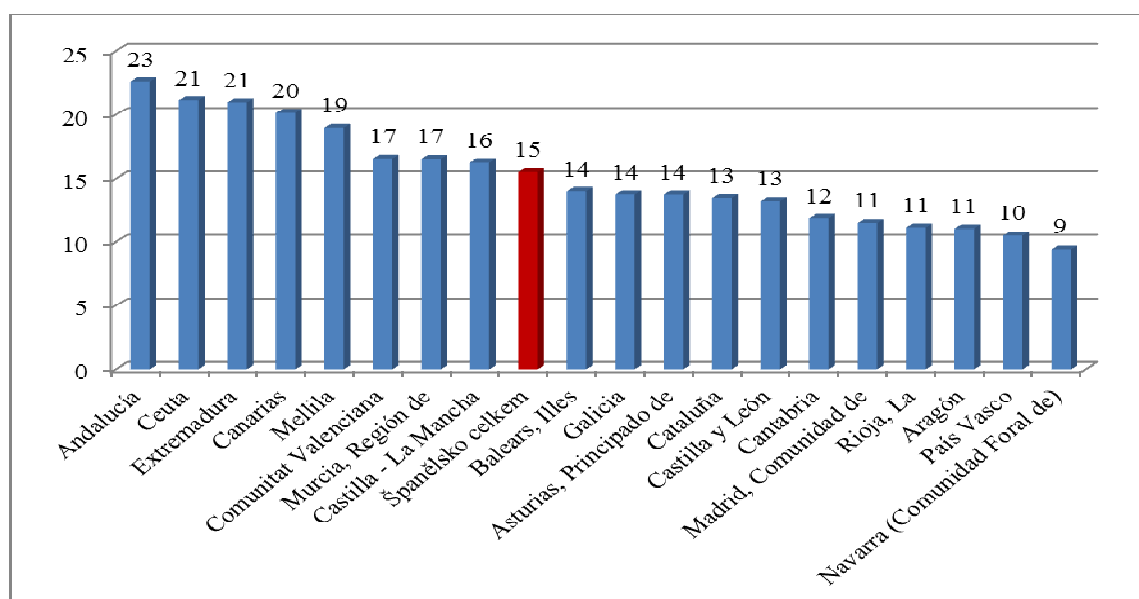
Graf č 8: Průměrná míra nezaměstnanosti ve Španělsku podle věkových skupin v letech 2002-2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, vlastní výpočty

Na grafu číslo 9 je vidět úměra mezi věkovou skupinou a mírou nezaměstnanosti. Čím mladší věková skupina, tím je více zasažena mírou nezaměstnanosti. U nejmladší skupiny je rozdíl oproti průměru celého Španělska vyšší o celých 30%. To znamená nezaměstnanost u lidí ve věku 16 až 19 let více než 45%. U obyvatel o pět let starších je rozdíl oproti průměru Španělska již jen 13%. U této věkové skupiny dosahuje míra nezaměstnanosti 28%. U starších skupin se rozdíl oproti průměru Španělska snižuje. Průměrná míra nezaměstnanosti obyvatel starších 60 let je pouze 6%. Nejvíce postiženými nezaměstnaností jsou tedy obyvatelé ve věku mezi 16 až 29 lety. V této věkové skupině je míra nezaměstnanosti vyšší než je průměr Španělska.

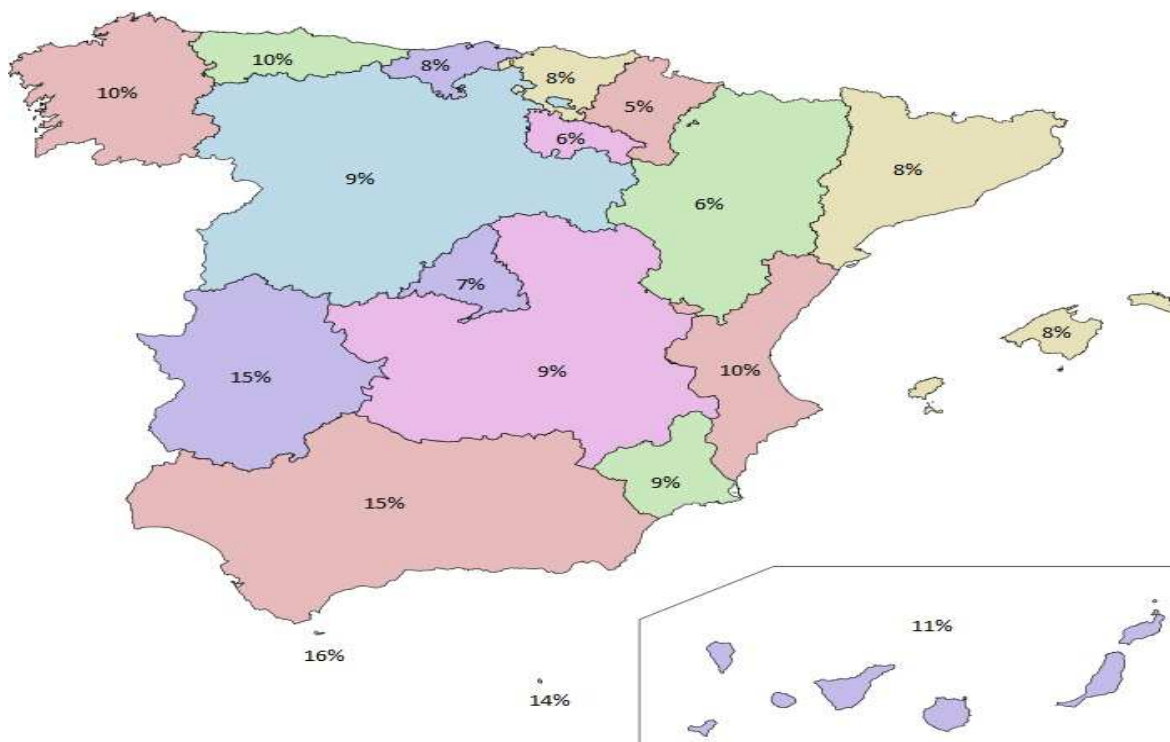
Graf č 9: Průměrná míra nezaměstnanosti v jednotlivých autonomních oblastech Španělska za období 2002-2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, vlastní výpočty

Průměrná míra nezaměstnanosti celého Španělska je 15,49%. Nezaměstnanost vyšší než je tento průměr má osm španělských regionů. Patří mezi ně Andalusie, Ceuta, Extremadura, Kanárské ostrovy, Mellila, Valencie, Murcie a Kastilie-La Mancha. V Andalusii byla nezaměstnanost za sledované období 22,64%, to znamená o 7,16% více než je průměr Španělska. Ceuta měla v daném období nezaměstnanost nižší jen o 1,5% než Andalusie. Po Ceutě měla nejvyšší nezaměstnanost, a to 20,96% Extremadura. O jen 0,81% nižší průměrnou nezaměstnanost měly Kanárské ostrovy. Po nich měla nejvyšší průměrnou nezaměstnanost Melilla, a to 18,99% a podobně na tom byly Valencie a Murcie. Obě tyto autonomní oblasti ji zaznamenaly ve výši okolo 16,5%. Posledním regionem, který měl vyšší nezaměstnanost, než průměr Španělska je Kastilie. V té byla průměrná nezaměstnanost 16,24%. Ostatní autonomní regiony měly nezaměstnanost nižší, než celkový průměr Španělska. Baleárské ostrovy, Galicie a Asturské knížectví zaznamenali v tomto období podobnou míru nezaměstnanosti, a to necelých 14%. Po nich má nejvyšší průměrnou nezaměstnanost Katalánsko, které ji zaznamenalo ve výši 13,45%. Kastilie a Leon měla průměrnou nezaměstnanost 13,19%. Průměrnou nezaměstnanost mezi 11% až 12% měly oblasti Kantábrie, Madrid, La Rioja a Aragón. Druhou nejnižší průměrnou nezaměstnanost za sledované období mělo Baskicko, a to 10,5%. Celkově nejnižší nezaměstnanost ve Španělsku zaznamenala Navarra. Zde byla ve výši 9,43%.

Obrázek č 3: Průměrná míra nezaměstnanosti v autonomních oblastech Španělska v letech 2004-2007 (%)

Zdroj: Vlastní zpracování

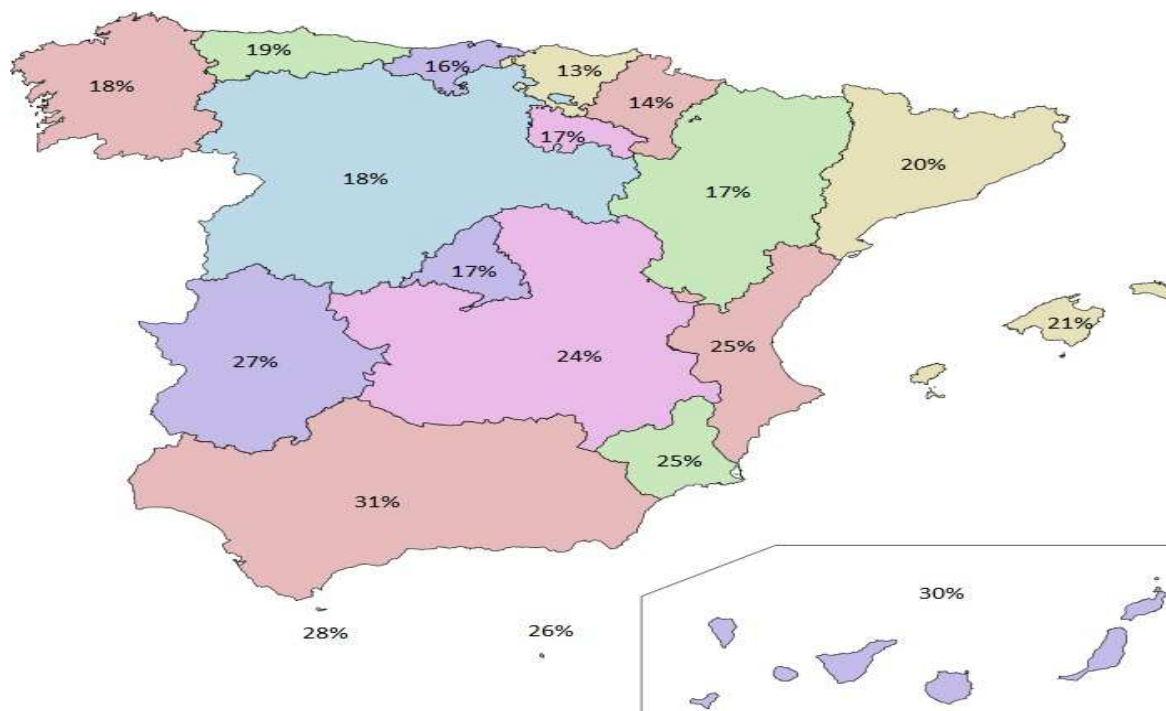
V období před krizí z roku 2008 byla obecně největší nezaměstnanost na jihu Španělska. Mezi tyto oblasti patří Extremadura, Andaluzie a Ceuta s Melillou. V těchto autonomních oblastech dosahovala průměrně nezaměstnanost 15%.

Střední část Španělska je jakýmsi přechodem mezi oblastmi s nejnižší a oblastmi s nejvyšší nezaměstnaností. K těmto regionům lze zařadit i severozápad země. Patří mezi ně Murcie, Valencie, Kastilie La Mancha, Kastilie a León, Galicie a Asturie. Do této skupiny patří i Kanárské oblasti, kde byla v období před krizí míra nezaměstnanosti 11%. Výjimku mezi autonomními oblastmi středního Španělska tvoří hlavní město Madridu, kde byla míra nezaměstnanosti o 3% nižší, než je průměr provincií dané oblasti. Průměrná nezaměstnanost ve středním a severozápadním Španělsku, pokud není zahrnut Madrid, je 10%. To znamená o 4% nižší nezaměstnanost než na jihu země.

Sever země trpí nezaměstnaností nejméně. Do této oblasti lze zařadit Kantábrii, Baskicko, Navarru, Rioju, Aragon, Katalánsko, Baleárské ostrovy a hlavní město Madrid. Průměrná míra nezaměstnanosti je v této celé oblasti okolo 7%. To znamená méně jak poloviční míru nezaměstnanost oproti autonomním oblastem ležícím na jihu země.

V období pěti let před světovou krizí v roce 2008 trpěla nejvíce nezaměstnaností autonomní oblast Ceuta. Míra nezaměstnanosti zde dosahovala 16%. Naopak nejnižší míru nezaměstnanosti měla autonomní oblast Navarra, a to 5%. To znamená, že míra nezaměstnanosti v Navaře nedosahovala ani jedné třetiny míry nezaměstnanosti v Ceutě.

Obrázek č 4: Průměrná míra nezaměstnanosti v autonomních oblastech Španělska v letech 2009-2013 (%)

Zdroj: Vlastní zpracování

V období po vypuknutí krize z roku 2008 se některé regiony Španělska přesunuly mezi oblasti s vyšší průměrnou nezaměstnaností v zemi. Mezi nejvíce postižené oblasti stále patří provincie ležící na jihu Španělska. Kromě Extremadury, Andaluzie, Kanárských ostrov a Ceuty s Melillou, k nim navíc přibila Murcie, Valencie a Kastilie La Mancha. V těchto oblastech je po krizi průměrná míra nezaměstnanosti 27%. Oproti situaci před krizí, kdy byla nezaměstnanost v nejvíce postižených oblastech průměrně 15%, došlo k navýšení o 12%.

Autonomních oblastí, které byly zařazeny do oblasti se středně vysokou mírou nezaměstnanosti, tedy ubylo, protože u Murcie, Valencie a Kastilie La Mancha vzrostla průměrná míra nezaměstnanosti natolik, že se zařadily do kategorie oblastí s nejvyšší nezaměstnaností v zemi. V období po krizi tedy středně vysokou nezaměstnaností trpí

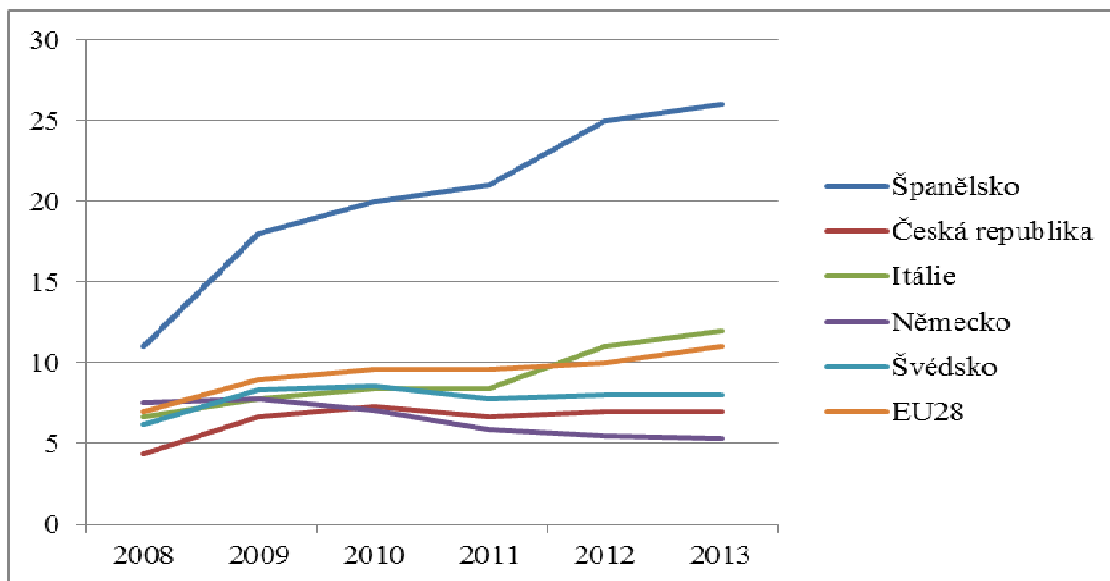

oblasti Kastilie a León, Galície, Asturie, Rioja, Aragón a Katalánsko. Nově se k této kategorii připojil i Madrid a Baleárské ostrovy, a přesunuli se tak z oblastí s nejnižší nezaměstnaností ve Španělsku. Průměrná míra nezaměstnanosti v těchto regionech je v období po vypuknutí krize 18%. To znamená, že v kategorii se středně vysokou mírou nezaměstnanosti došlo v období po krizi k jejímu navýšení o 11%.

Do oblastí s nejnižší nezaměstnaností lze v tomto období zařadit již jen Kantabrii, Navarru a Baskicko. Průměr těchto tří autonomních oblastí byl 14%. To znamená o 13% nižší míru nezaměstnanosti než u oblasti s nejvyšší nezaměstnaností. Při srovnání stejné kategorie s obdobím před krizí se jedná o zdvojnásobení míry nezaměstnanosti.

Nejvíce nezaměstnaností postiženou oblastí je v těchto letech Andalusie, kde míra nezaměstnanosti dosahuje 31%. Naopak oblastí s nejmenší mírou nezaměstnanosti je Baskicko, kde byla míra nezaměstnanosti průměrně 13%. Mezi těmito oblastmi byl tedy rozdíl v míře nezaměstnanosti 18%. Navarra, která měla nejnižší nezaměstnanost v letech před krizí, se posunula jen na druhé místo hned za Baskicko. Naproti tomu Ceuta, která měla nejvyšší míru nezaměstnanosti v období před krizí, si polepšila a přesunula se z prvního na třetí místo s nejvyšší mírou nezaměstnanosti

Graf č 10: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech v letech 2008-2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, vlastní výpočty

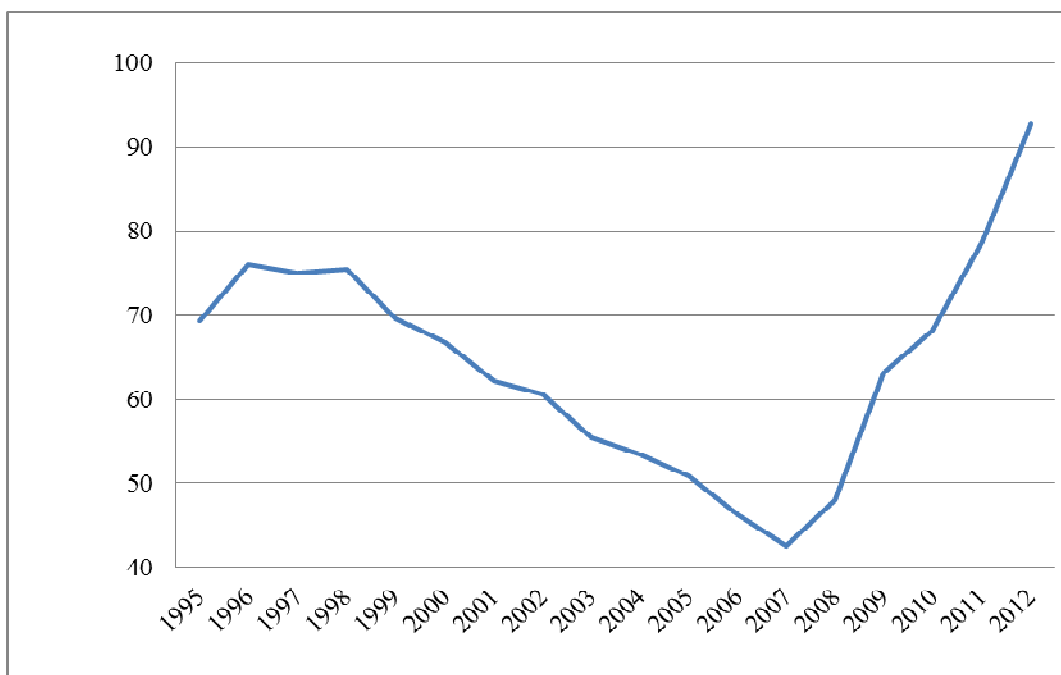
V letech 2008 až 2013 byla největší míra nezaměstnanosti ze srovnávaných států jednoznačně ve Španělsku. Za toto období dosahovala průměrně 20 %. Zároveň zde došlo k největšímu růstu, a to o 15%. Druhou nejvyšší míru nezaměstnanosti zaznamenali ve Švédsku. Zde ale byla její úroveň o 12% nižší než ve Španělsku a zvýšila se za těchto 5 let jen o necelé 2%. Srovnatelnou míru nezaměstnanosti mělo Německo s Českou republikou. V těchto státech dosahovala 6,5%. Ale zatímco v České republice za sledované období vzrostla o 2,5%, v Německu se naopak snížila, a to o více jak 2%. V Itálii byla míra nezaměstnanosti v těchto letech 9% a tím se držela okolo průměru EU28.

S výjimkou Německa měla ve sledovaných státech míra nezaměstnanosti rostoucí charakter. Jednoznačně nejvíce stoupala ve Španělsku. Nejméně naopak ve Švédsku.

4. 3 Vývoj vládního dluhu Španělska

Španělsku se dařilo podíl vládního dluhu k HDP snižovat, a to až do roku 2007. Poté, co se projevila ekonomická krize, začal tento podíl prudce stoupat. Hlavním důvodem bylo, že země musela každý rok refinancovat svůj dluh a na to musela získat vysoké obnosy v řádu 150 miliard euro.

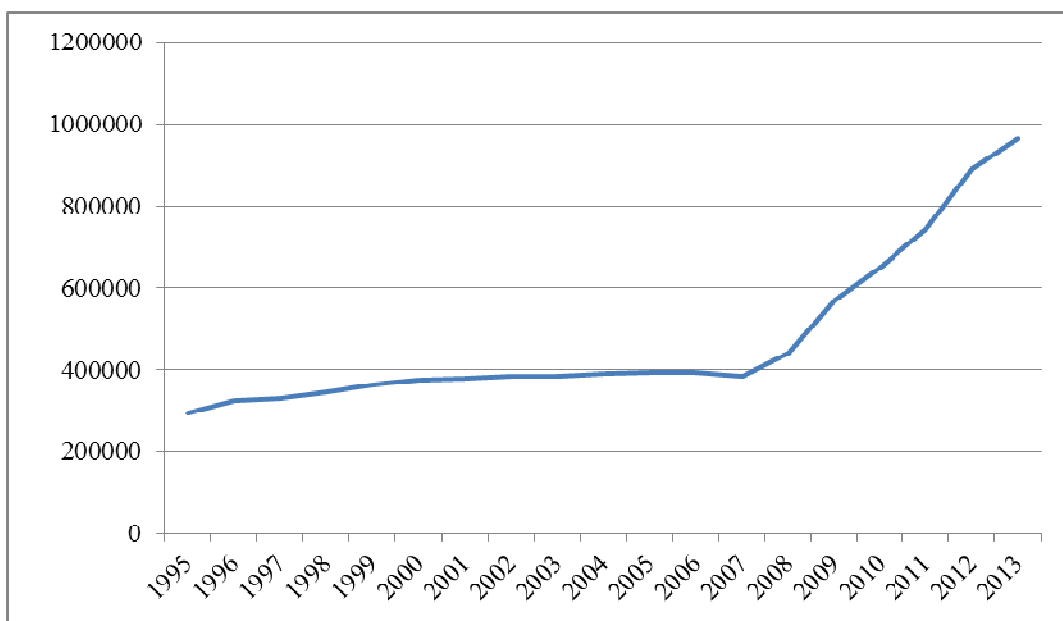
Graf č 11: Vládní dluh Španělska v období 1995- 2012 (v % z HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z OECD Economic Outlook: Statistics and Projections

Rok 2002 byl pokračováním předešlého trendu snižování podílu vládního dluhu na HDP Španělska. V tomto roce činil 61% HDP. Do roku 2007 docházelo k jeho poklesu o 18% na úroveň 42% HDP. Poté se na španělském vládním dluhu projevila krize a došlo k jeho prudkému růstu. Každý rok se růst zvýšil o průměrně 13 procentních bodů. Výjimkou byl pouze rok 2010, kdy dluh Španělska vzrostl o 5%. V roce 2012 dosahoval dluh již téměř 93% HDP Španělska a jeho výše stále roste.

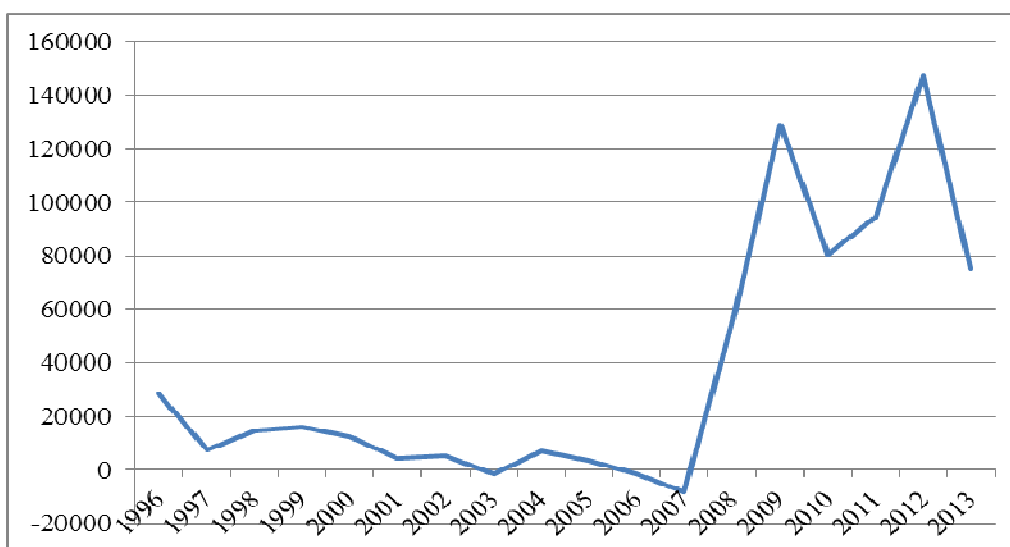
Graf č 12: Vládní dluh Španělska v období 1995-2013 (v milionech EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostat

V roce 2002 pokračuje výše vládního dluhu v mírném růstu až do roku 2007. Následující rok znamená dokonce mírné snížení. Od propuknutí světové krize dochází k prudkému růstu z 383 798 milionu euro na konečných 966 181 milionu euro. To představuje nárůst o 582 383 milionu euro. Průměrně rostl španělský dluh o 100 miliard ročně.

Graf č 13: Tempo růstu vládního dluhu Španělska v letech 1996-2013 (v mil. EUR)

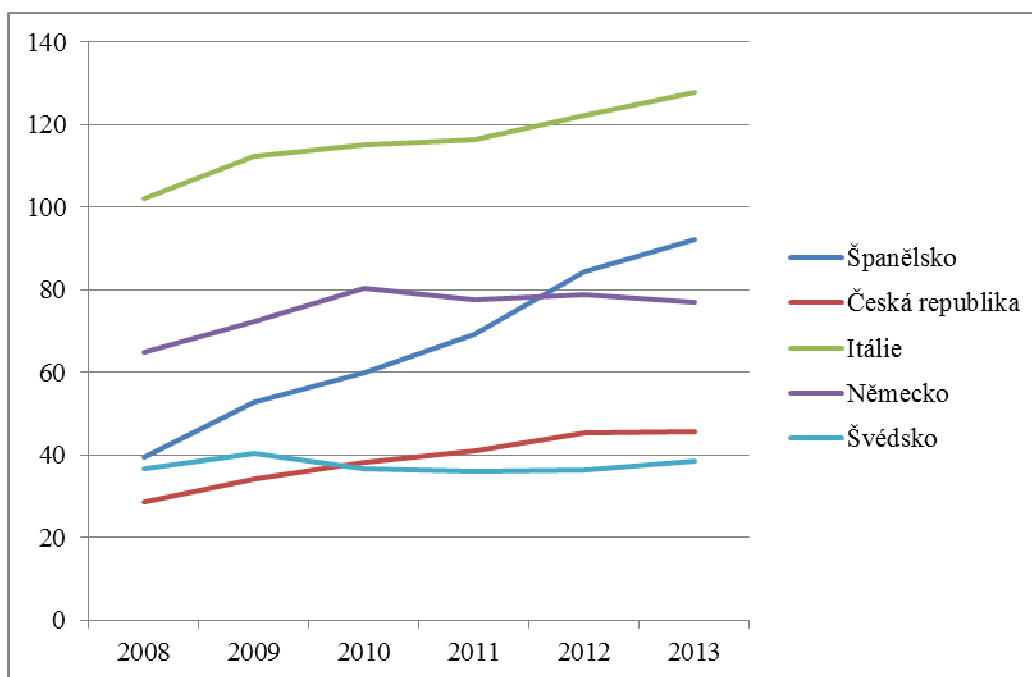

Zdroj: Vlastní zpracování, vlastní výpočty

Tempo růstu vládního dluhu Španělska se v roce 2002 lehce zvýšilo. Poté ale došlo k jeho snížení, kdy výše vládního dluhu v roce 2003 klesla o 1,4 miliard eur. Obecně se tempo růstu vládního dluhu dařilo snižovat až do roku 2007, kdy dluh klesl dokonce o 8,4 miliard eur. V období vypuknutí krize se tempo růstu vládního dluhu rapidně zvýšilo. V roce 2008 vzrostl dluh meziročně téměř o 56 miliard eur a v roce 2009 dokonce o 129 miliard eur. Největší meziroční zvýšení vládního dluhu zaznamenalo Španělsko v roce 2012. V tomto roce vzrostl dluh o 147 miliard eur. V posledním sledovaném roce se tempo růstu vládního dluhu snížilo a dluh stoupl o méně než poloviční hodnotu než v předchozím období, a to o 75 miliard eur.

V letech 2002 až 2007, tedy v období před krizí a zároveň v období, kdy se dařilo snižovat tempo růstu vládního dluhu, rostl meziročně dluh o 819 milionu eur. Naproti tomu v letech 2008 až 2013 rostl meziroční vládní dluh průměrně o 97 miliard eur.

Graf č 14: Vývoj vládního dluhu vybraných států v letech 2008-2013 (v % z HDP)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostat

Ze srovnávaných států má dlouhodobě nejvyšší podíl vládního dluhu na HDP Itálie, kde průměrná výše dosáhla v posledních pěti letech 116% HDP. Vzhledem k jeho stoupající tendenci byl nejnižší v roce 2002, kdy dosahoval 102% HDP. Naopak největší

dluh za sledované období má Itálie v posledním sledovaném roce, kdy byl ve výši 128% HDP. To představuje nárůst o 26%.

Druhý největší podíl dluhu na HDP ze sledovaných zemí má Německo. To za dané období mělo vládní dluh průměrně 75% svého HDP. Vládní dluh Německa rostl do roku 2008, kdy dosáhl výše 80% HDP. Od tohoto roku klesá a v roce 2013 byl ve výši 77%. Oproti roku 2002 se i přesto jedná o zvýšení, a to o 12%.

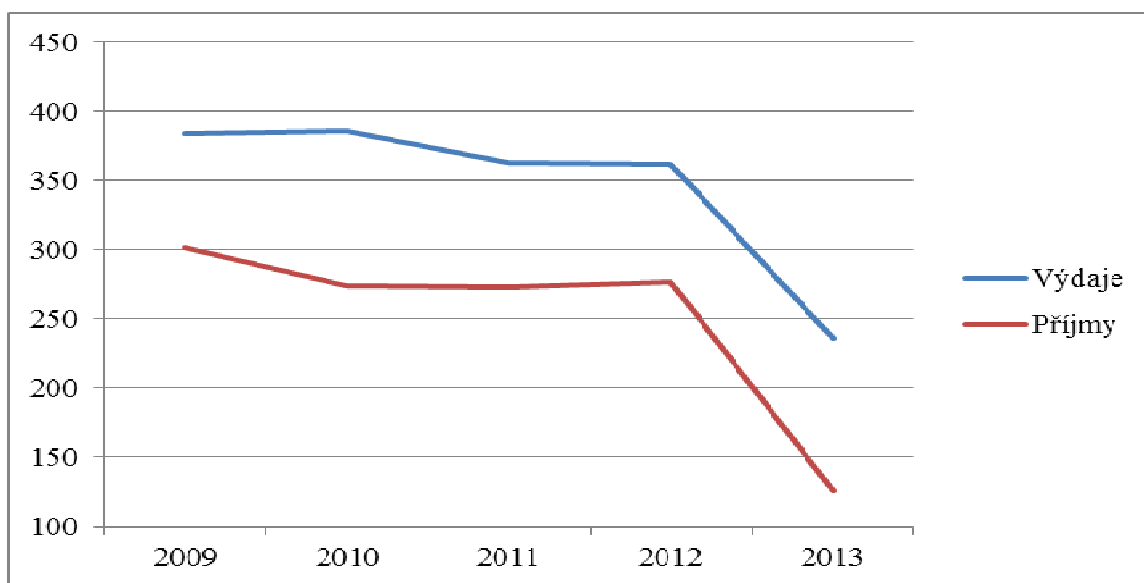
Třetí nejvyšší podíl vládního dluhu na HDP má Španělsko. Zde dosahovalo průměrně 66% HDP. V roce 2002 byla jeho úroveň jen 39% HDP a oproti tomu v roce 2013 dosáhl 92% HDP. Zvýšil se tedy o 53 procentních bodů. Jedná se o více jak dvojnásobný nárůst podílu vládního dluhu na HDP ve srovnání s Itálií, která má obecně tento podíl nejvyšší.

Švédsko a Česká republika mají přibližně stejný podíl vládního dluhu na svém HDP. Jeho průměrná výše je mezi 37-39% jejich HDP. Ale zatímco v České republice stoupl tento podíl za pět let o 17% HDP, ve Švédsku za stejné období vzrostl pouze o necelé 2% HDP.

4. 4 Vývoj příjmů a výdajů do státního rozpočtu Španělska

Z dlouhodobého hlediska převyšují výdaje státního rozpočtu Španělska jeho příjmy. Toto saldo se bohužel ani nesnižuje a drží se stále na stejné úrovni.

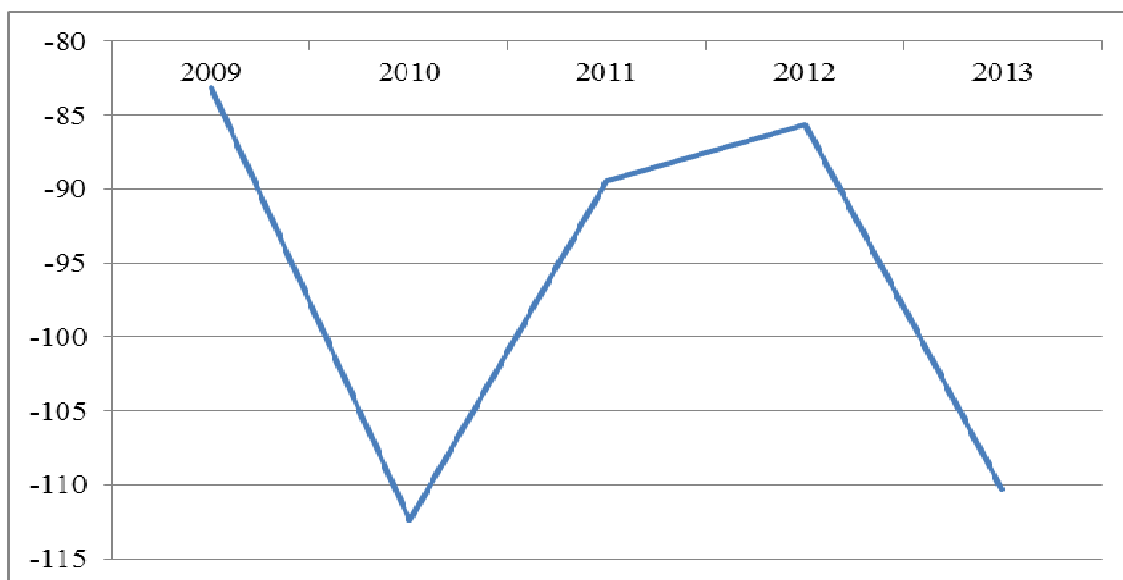
Graf č 15: Příjmy a výdaje do státního rozpočtu Španělska v letech 2009-2013 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas - Estadísticas Presupuestos Generales del Estado Consolidados

V roce 2009 dosahovaly příjmy do španělského státního rozpočtu 301,4 milionu eur. Výdaje činily 384,5 milionu eur. Následující rok se převis výdajů nad příjmy ještě zvýšil. Výdaje se zvýšily na 386,4 milionu eur, příjmy ale klesly na 274 milionu eur. V roce 2011 se rozdíl zase snížil. Výdaje klesly na 362,8 milionu eur, příjmy klesly také, ale jen na 273,4 milionu eur. V roce 2012 se podařilo udržet výdaje ze španělského státního rozpočtu na přibližně stejné úrovni. Činily 362,1 milionu eur. Oproti tomu se podařilo zvýšit příjmy na 276,4 milionu eur. Rok 2013 byl pro tento ukazatel zlomový. Výrazně klesly výdaje španělského státního rozpočtu. Bohužel došlo k poklesu i příjmů. Výdaje dosahovaly částky 235,9 milionu eur a příjmy ve stejném období dosáhly pouze 125,6 milionu eur.

Graf č 16: Vývoj salda příjmů a výdajů do státního rozpočtu Španělska v období 2009-2013 (v mil. EUR)

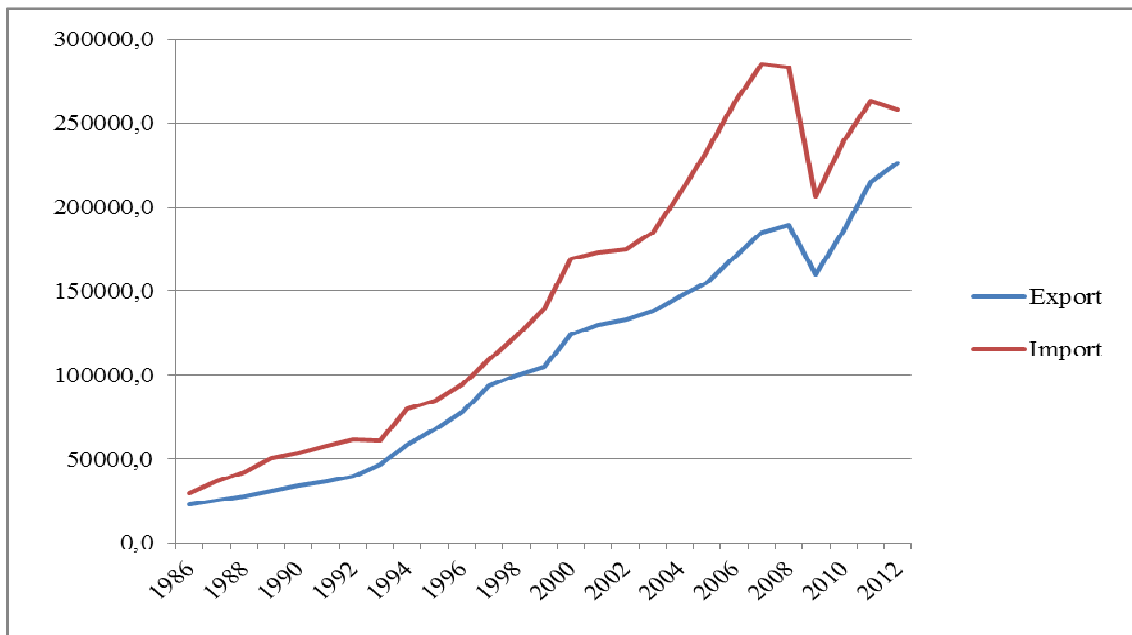
Zdroj: Vlastní zpracování, data z Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas - Estadísticas Presupuestos Generales del Estado Consolidados

Záporný průběh salda příjmů a výdajů do státního rozpočtu za celé sledované období značí, že výdaje ze státního rozpočtu značně převyšují jeho příjmy. V roce 2009 bylo saldo španělského státního rozpočtu -83,085 milionu eur. Za sledované období to znamenalo nejmenší převis výdajů nad příjmy do státního rozpočtu Španělska. Následující rok se rozdíl ještě zvýšil a saldo tak dosáhlo částky -112,396 milionu eur. Tedy naopak nejvyššího převisu výdajů nad příjmy za sledované období. V roce 2011 a 2012 se rozdíl mezi příjmy a výdaji dařilo snižovat, a tak bylo v roce 2011 saldo na úrovni -89,425 milionů eur a v roce 2012 -85,676 milionů eur. To znamená, že i přes snížení rozdílu mezi příjmy a výdaji se nepodařilo dostat pod částku v roce 2009. V roce 2013 došlo ke snížení výdajů, ale zároveň i příjmů. To znamenalo opětovné zvýšení záporného salda na částku -110,341 milionu eur.

4. 5 Vývoj zahraničního obchodu Španělska

Graf č 17: Vývoj exportu a importu Španělska v období 1976-2012 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování, data ze Španělského statistického úřadu

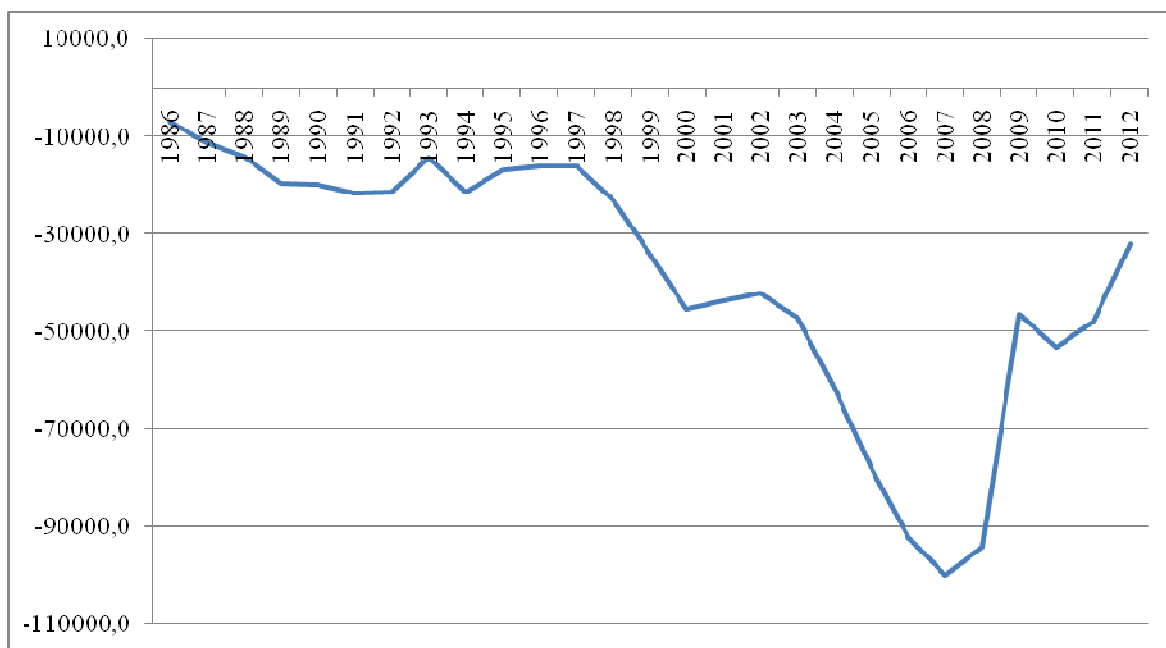
Ve Španělsku dlouhodobě převyšuje dovoz vývoz. Jejich celková úroveň má rostoucí tendenci. V letech 2002 až 2007, tedy v období před krizí dosahoval meziroční růst exportu průměrně 10 miliard euro. V roce 2002 dosahoval výše 133 miliard euro. V roce 2009 klesla výše vývozu o 29 miliard euro a snížila se tedy na úroveň 159 miliard euro. Jednalo se o jediný rok, kdy došlo k poklesu za celé sledované období. V letech 2007 až 2012, tedy v období po krizi, pak růst exportu pokračoval. Meziroční průměrný růst se ale snížil o 22 miliard euro. V letech 2007 až 2012 se tedy průměrný růst španělského exportu oproti období před krizí snížil o 7 263 milionu euro. V roce 2012 pak export Španělska dosáhl 226 miliard euro. Celkově vrostl export Španělska od roku 2002 o 93 miliard euro.

Import do Španělska měl podobný průběh jako španělský export. Jeho výše v roce 2002 dosahovala 175 miliard euro. To znamená, že byl nižší o 42 miliard euro než export. V období před rokem 2008 byl jeho průměrný meziroční růst 21 miliard euro. V roce 2009 došlo k poklesu dovozu o 77 miliard. Následující dva roky import Španělska opět rostl průměrně o 29 miliard euro. V roce 2012 ale došlo k jeho poklesu o 5 miliard euro.

Celkově vzrostl import Španělska od roku 2002 o 83 miliard euro. Oproti exportu vzrostl tedy o 10 miliard euro.

V prvních osmi měsících roku 2014 byl export Španělska 157 miliard. Ve stejném období byl import Španělska 173 miliard euro.

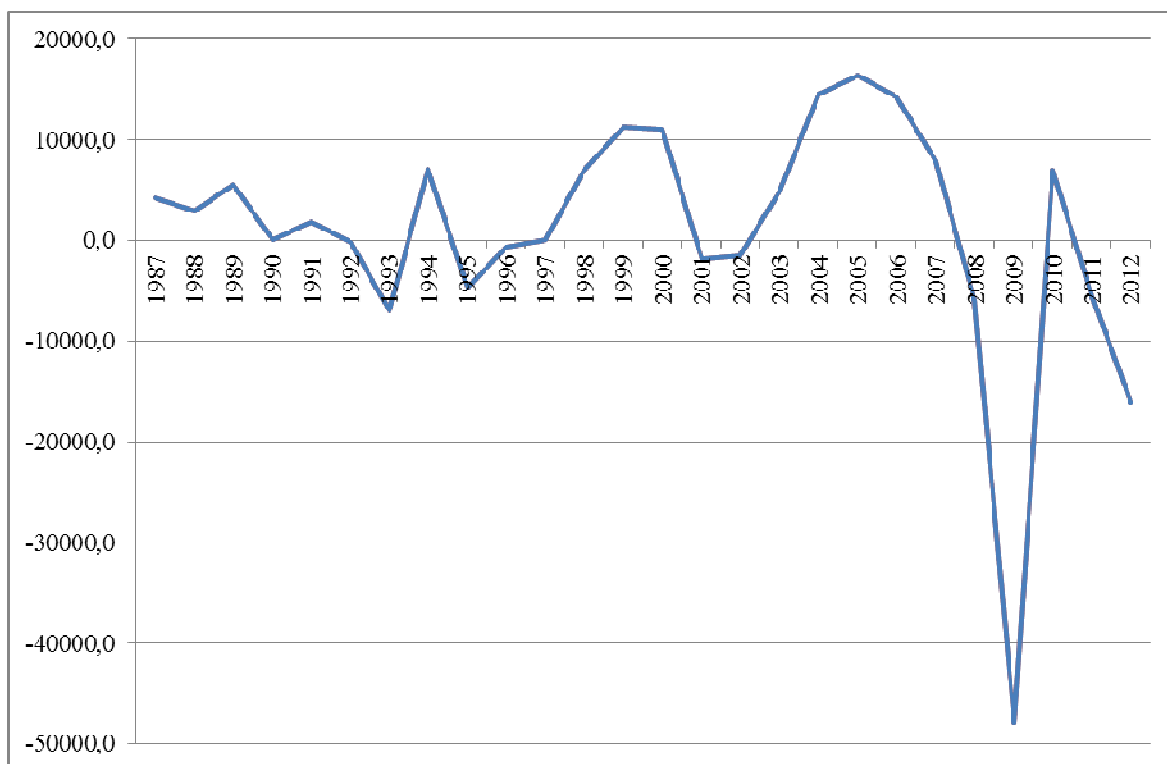
Graf č 18: Vývoj salda zahraničního obchodu Španělska v letech 1986-2012 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování, vlastní výpočty

Saldo zahraničního obchodu Španělska má od roku 2002 do roku 2007 klesající charakter. V roce 2002 bylo 42 miliard euro. V roce 2007 dosahovalo již hodnoty 100 miliard euro. To znamená pokles o 58 miliard. Průměrně klesalo saldo zahraničního obchodu Španělska v letech 2002 až 2007 o 11,5 miliardy euro. V roce 2008 začala výše salda růst o 5 miliard. Následující rok došlo k nárůstu o 48 miliard na úroveň 46 miliard euro. Po mírném poklesu v roce 2010 mělo opět rostoucí charakter. V roce 2012 dosahovalo jen úrovně 32 miliard. To znamená o 10 miliard euro více než v roce 2002.

Graf č 19: Tempo růstu salda zahraničního obchodu Španělska v letech 1986-2012 (v mil EUR)

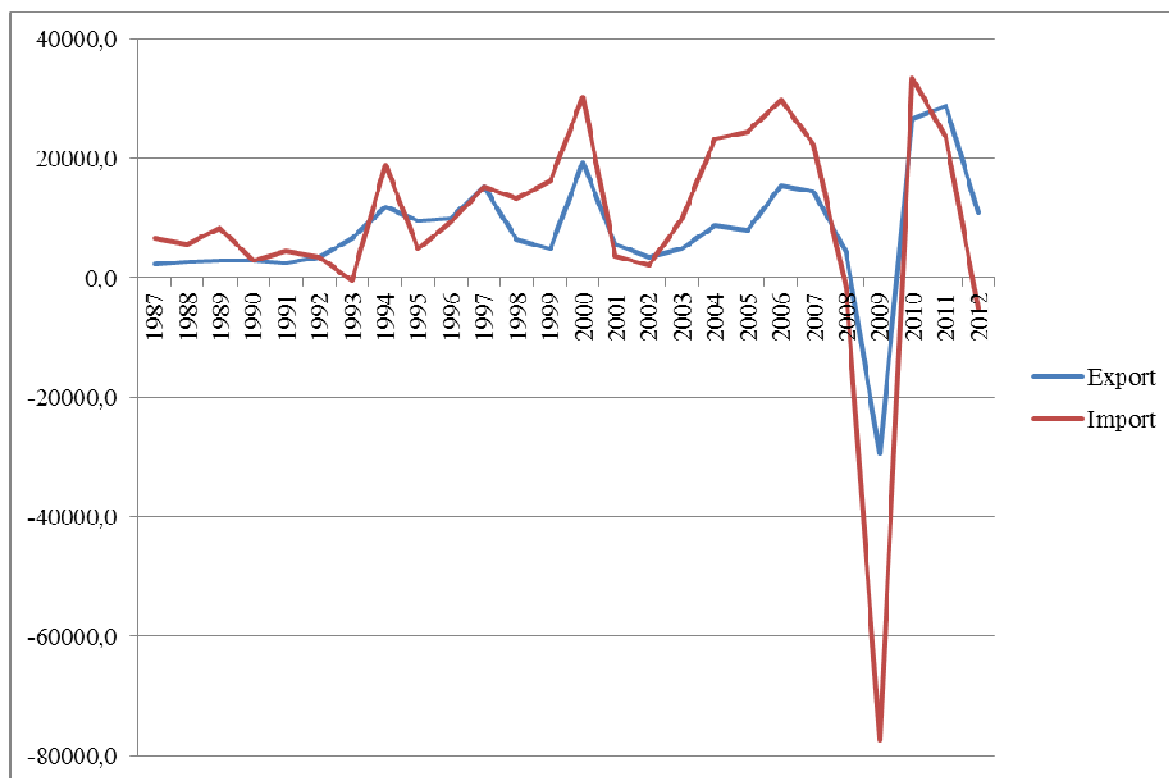

Zdroj: Vlastní zpracování, vlastní výpočty

Od roku 2002 docházelo ke zvyšování tempa růstu salda zahraničního obchodu. K největšímu nárůstu došlo v roce 2005, kdy kleslo oproti předchozímu roku o 16,5 miliardy euro. V roce 2006 byl růst o 2 miliardy nižší a následující rok 2007 zaznamenalo Španělsko pouze poloviční tempo růstu salda zahraničního obchodu oproti předešlému roku. V roce 2008 již došlo k jeho poklesu o 5 miliard euro a rok po krizi znamenal skokový pokles o 48 miliard euro. V roce 2010 došlo k nárůstu na 46 miliard euro, to znamená zvýšení oproti roku 2009 o 7 miliard euro. V roce 2011 se saldo zahraničního obchodu Španělska opět snížilo, a to o 5 miliard euro s tím, že rok poté došlo dokonce k jeho snížení o 16 miliard euro.

Od roku 2002 byla tedy úroveň salda zahraničního obchodu za sledované období nejvyšší v roce 2005. V letech světové krize došlo k poklesu, od té doby ale není jeho úroveň stálá.

Graf č 20: Tempo růstu exportu a importu Španělska v letech 1987-2012 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování, vlastní výpočty

Tempo růstu exportu a importu Španělska je velice různorodé. V letech 2002 až 2007 rostl rychleji import Španělska než jeho export, a to téměř dvojnásobně. V období po krizi, tedy v letech 2010 až 2012 bylo tempo růstu naopak vyšší u exportu. Ten rostl průměrně o 22 miliard euro. Tempo růstu importu bylo jen průměrně 17 miliard euro.

V roce 2008 docházelo u exportu ještě k růstu, i když jen o 4 miliardy euro. Import Španělska klesl tento rok o 1,5 miliardy euro. Následující rok se na zahraničním obchodu Španělska naplno projevila světová krize a došlo k jeho propadu. Tempo růstu exportu země kleslo o 29 miliard euro a importu dokonce o 77 miliard euro.

Budoucí vývoj tempa růstu zahraničního obchodu nelze zcela určit. Po jeho růstu v letech 2010 a 2011 došlo totiž opět k poklesu. Vývoz Španělska sice rostl, i když jen o 11 miliard euro. Dovoz do Španělska se ale opět snížil, a to o 5 miliard euro.

Tabulka č 6: Obchodní bilance Španělska v letech 2009-2013 (v mil. euro)

	2009	2010	2011	2012	2013
EU	109 004	125 767	141 656	139 863	146 645
Asie	11 270	13 962	16 876	18 889	20 830
Ostatní země Evropy	10 241	12 801	16 304	17 393	13 434
Afrika	9 288	10 429	11 639	15 204	16 487
Latinská Amerika	7 552	10 003	12 022	13 818	15 004
Severní Amerika	6 539	7 433	9 072	10 294	9 823
Oceánie	950	1 246	1 736	1 388	2 695

Zdroj: Vlastní zpracování, data z CzechTrade

Největším obchodním partnerem Španělska jsou země Evropské unie. Z nich konkrétně Francie, Německo, Itálie, Portugalsko a Velká Británie. Obchodní bilance s Evropskou unií byla za posledních pět let průměrně 132,5 miliard euro. Od roku 2009, kdy byla obchodní bilance posledních let obecně nejnižší, došlo k nárůstu o 37,5 miliardy euro a v roce 2013 dosáhla hodnoty 146,7 miliardy euro.

Po státech Evropské unie Španělsko nejvíce obchoduje se státy z Asie. Zde dosahovala průměrně v letech 2009 až 2013 obchodní bilance hodnoty již o 116 miliard méně. V posledních pěti letech probíhal zahraniční obchod s Asií ve výši průměrně 16 miliard euro ročně. Od roku 2009 došlo k nárůstu o 9,5 miliardy euro. Mezi asijskými státy je největším obchodním partnerem Španělska Čína.

Díky své poloze obchoduje Španělsko poměrně výrazně s africkými státy. Obchodní bilance byla v letech 2009 až 2013 14 miliard euro ročně. Od roku 2009 došlo k růstu zahraničního obchodu s těmito zeměmi o 7 miliard. Mezi africkými státy Španělsko nejvíce obchoduje s Alžírskem.

Obchod se státy Latinské Ameriky dosahuje jen o 1 miliardu menších hodnot než obchod s Afrikou. Od roku 2009 došlo také k růstu, a to o 7,5 miliard euro. Nejvýrazněji se na tom podílí obchod s Mexikem.

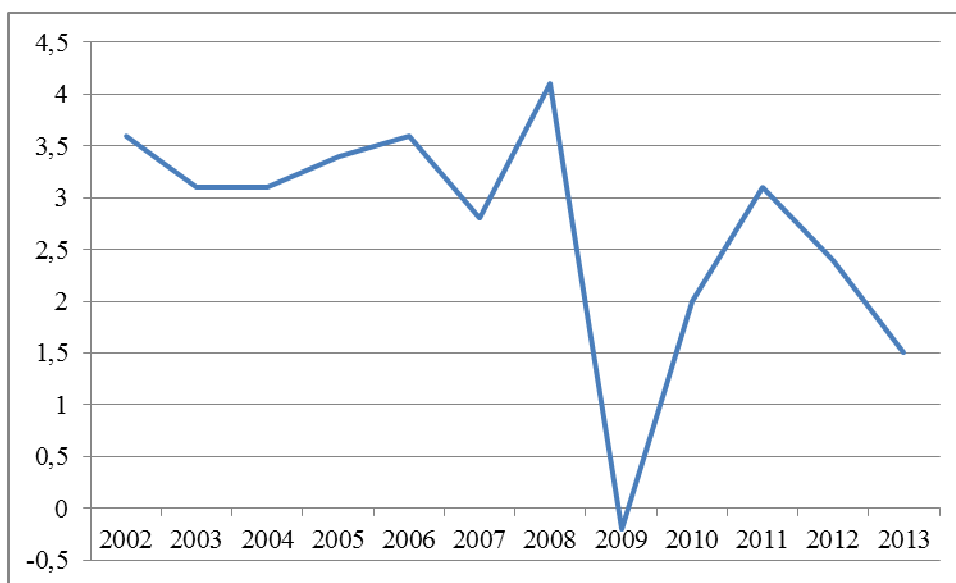
Se severní Amerikou obchoduje Španělsko méně. Průměrný roční zahraniční obchod činí 8,5 miliardy euro a za posledních pět let vzrostl pouze o 3 miliardy euro.

Nejmenší zahraniční výměna Španělska probíhá s Oceánií. Velikost obchodní bilance souvisí s velikostí Oceánie. Roční obchodní bilance činí průměrně 1,5 miliardy euro a od roku 2009 vzrostla přibližně právě o roční průměr.

4.6 Vývoj inflace ve Španělsku

Z historického hlediska byla meziroční inflace ve Španělsku nejvyšší v letech 1973 až 1983. Průměrně dosahovala v tomto období hodnoty 16,39%. Nejvyšší byla v roce 1977, a to 26,39%. Oproti tomu nejnižší inflace je ve Španělsku právě v posledních letech.

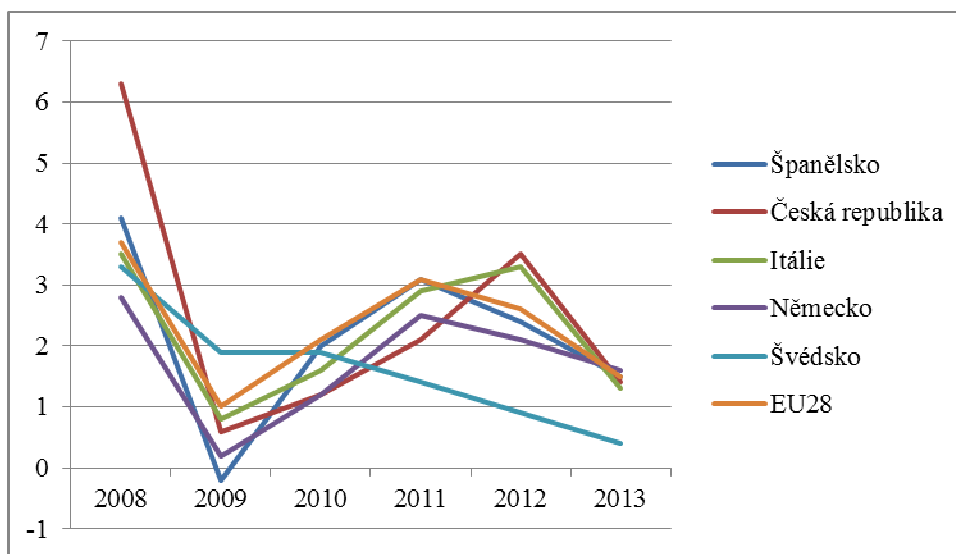
Graf č 21: Vývoj míry inflace ve Španělsku v letech 1995-2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Instituto Nacional de Estadística

Do roku 2006 byla meziroční inflace ve Španělsku vyrovnaná a v letech 2002 až 2006 průměrně dosahovala hodnoty 3,4%. Od roku 2007 je její průběh různorodější. V tomto roce klesla o necelé procento oproti předchozímu roku. Rok 2008 znamenal nejvyšší meziroční inflaci za sledované období, a to 4,1%. Rok po vypuknutí krize došlo k deflaci 0,2%. Od té doby se inflace drží v rozmezí 2-3% s tím, že poslední sledovaný rok klesla na 1,5%. V prvním pololetí roku 2014 byla inflace již jen 0,1%.

Graf č 22: Srovnání vývoje meziroční míry inflace ve vybraných státech v období 2008-2013 (průměrné tempo růstu v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Eurostat

Ze sledovaných států byla za dané období nejvyšší inflace v České republice. Tam dosahovala průměrně v letech po vypuknutí krize 2,8%. V roce 2009 byla v Česku inflace extrémně vysoká. Dosahovala tehdy 6,3%. Rok poté se její úroveň propadla a byla naopak nejnižší mezi sledovanými státy. V následujících letech se držela přibližně v hodnotách ostatních států.

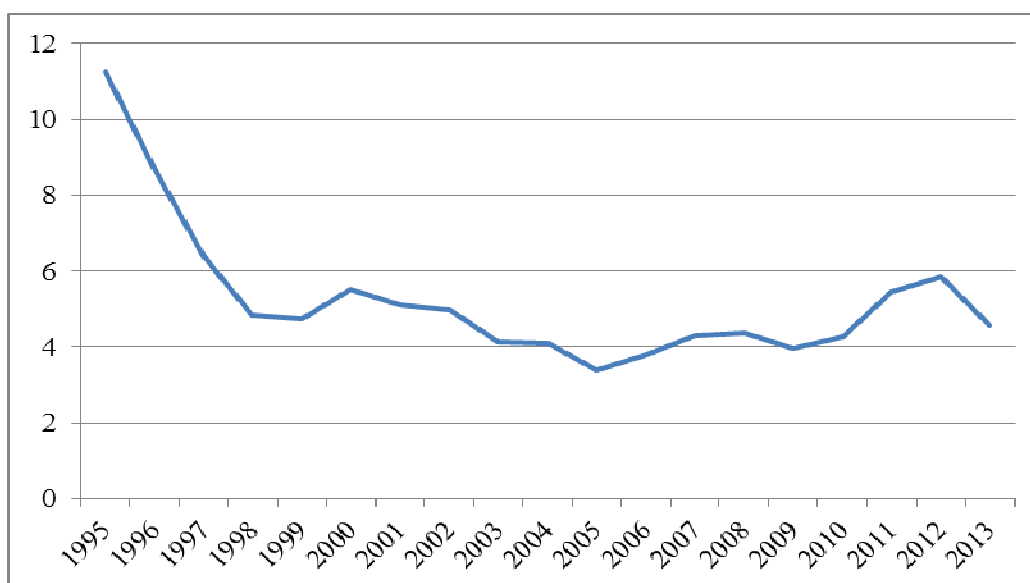
Španělsko má inflaci srovnatelnou s ostatními státy. Celý její průběh se dá hodnotit jako průměrný. Nejvyšší byla v roce 2008, kdy se následně propadla a došlo až k deflaci.

Nejnižší inflace byla v Německu, kde průměrně dosahovala 1,7%. I zde byla nejvyšší v roce 2008. V roce 2009 pak dosahovala pouze 0,2%. Od té doby se drží mezi 1-2%.

4. 7 Vývoj úrokových sazeb ve Španělsku

Historicky nejvyšší úrokové sazby byly ve Španělsku v roce 1995. Tento rok dosahovaly rekordní výše 11,27%. Následně klesaly až do roku 1999, kdy byla ve Španělsku zavedena jednotná evropská měna. V tomto roce byla jejich hodnota 4,73%.

Graf č 23: Vývoj průměrných úrokových sazeb ve Španělsku v letech 1995-2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Instituto Nacional de Estadística

Od roku 2002 do roku 2013 byla průměrná výše úrokových sazeb ve Španělsku 4,43%. Nejvyšší hodnoty úrokových sazeb dosáhly v letech 2011 a 2012, kdy činily 5,44% a následně pak 5,85%. Naopak nejnižší byly v roce 2005, kdy měly hodnotu 3,39%. Poslední sledovaný rok opět klesly z rekordních hodnot a činily 4,56%. Výše úrokových sazeb i nadále klesá. V lednu v roce 2014 byly 3,78%. Oproti tomu v srpnu téhož roku byly již na úrovni 2,32%.

5 Zhodnocení výsledků

Španělsko si drželo přívětivé tempo růstu HDP až do období, kdy vypukla krize v roce 2008. Od té doby došlo k propadu, ze kterého se země stále nevzpamatovala. To samé se týkalo míry nezaměstnanosti, kterou se dařilo snižovat právě do roku 2008, od kterého začala rapidně stoupat a stal se z ní problém číslo jedna. I přes okamžité zavádění protikrizových opatření, se míra nezaměstnanosti vyšplhala do kritických hodnot, což se týká především mladého obyvatelstva. V prvním pololetí roku 2014 došlo poprvé k poklesu míry nezaměstnanosti od propuknutí krize. Její hodnota byla v těchto šesti měsících 24%.

Dalším ukazatelem, na kterém se ve velké míře projevila krize z roku 2008, je vládní dluh Španělska. Jeho výše klesala od roku 1998 až do roku 2007, kdy se dostal na minimum, a to 40% HDP. Od krizového roku ale dochází k prudkému nárůstu a dá se předpokládat, že v nejbližší době dosáhne 100% HDP země. Stejný závěr je viditelný i ve vyjádření vládního dluhu Španělska v absolutní hodnotě. Co se tempa růstu dluhu týče, došlo opět k velkému nárůstu právě v období krize, s tím, že ke snížení došlo pouze v roce 2010 a od té doby tempo růstu vládního dluhu Španělska opět stoupá. Důkazem toho jsou i příjmy a výdaje do státního rozpočtu, kdy výdaje dlouhodobě převyšují jeho příjmy. Výjimkou byly pouze roky 2011 a 2012, kdy se podařilo rozdíl snížit.

Na zahraničním obchodu Španělska se krize projevila snížením exportu i importu. Z dlouhodobého hlediska dovoz převyšuje vývoz a nedaří se tento rozdíl zmírnit. Dopady krize na zahraniční obchod je dobře sledovatelný na jeho tempu růstu, které se prudce snížilo právě v období krize. Průběh tempa růstu je od té doby různorodý a nedá se předpokládat jeho budoucí vývoj.

V roce 2009 se krize projevila také deflací. Od tohoto roku se inflace ve Španělsku drží mezi 2-3%.

Na začátku 90. let byly průměrné úrokové sazby ve Španělsku v extrémní výši, zároveň se ale od té doby snižovaly a držely se v rozmezí 4-5%. V období po krizi začala opět jejich úroveň stoupat.

Ve Španělsku není úroveň hospodářského růstu rozdělena rovnoměrně a tím i problémy jsou v jednotlivých oblastech různě velké. Nezaměstnanost je nejvíce rozšířena v regionech ležících na jihu země, a to zejména v autonomních oblastech Andalusie a na Kanárských ostrovech. V obou těchto autonomiích dosáhla v letech

po vypuknutí krize míra nezaměstnanosti přes 30%. V jižních oblastech došlo průměrně k nárůstu nezaměstnanosti po krizi o 12%. Naopak nejmenší nezaměstnanost v zemi je v Kantábrii, Navaře a v Baskicku. Oproti jižním regionům je zde nezaměstnanost poloviční. K největšímu navýšení míry nezaměstnanosti došlo na Kanárských ostrovech, v Andalusii a Murcii. V těchto třech regionech vzrostla míra nezaměstnanosti po krizi o 16-19%. Naopak nejlépe je na tom Baskicko, kde stoupla míra nezaměstnanosti pouze o 5%. Co se HDP na obyvatele týče, stojí si nejlépe opět severovýchod země a z něj konkrétně Baskicko. Celkově ve Španělsku po krizi HDP na obyvatele kleslo. To se týkalo především autonomní oblasti Melilla, kde se snížilo dokonce o 4000 eur. K nárůstu HDP na obyvatele došlo pouze v autonomiích Baskicka, Galicie a La Riojy.

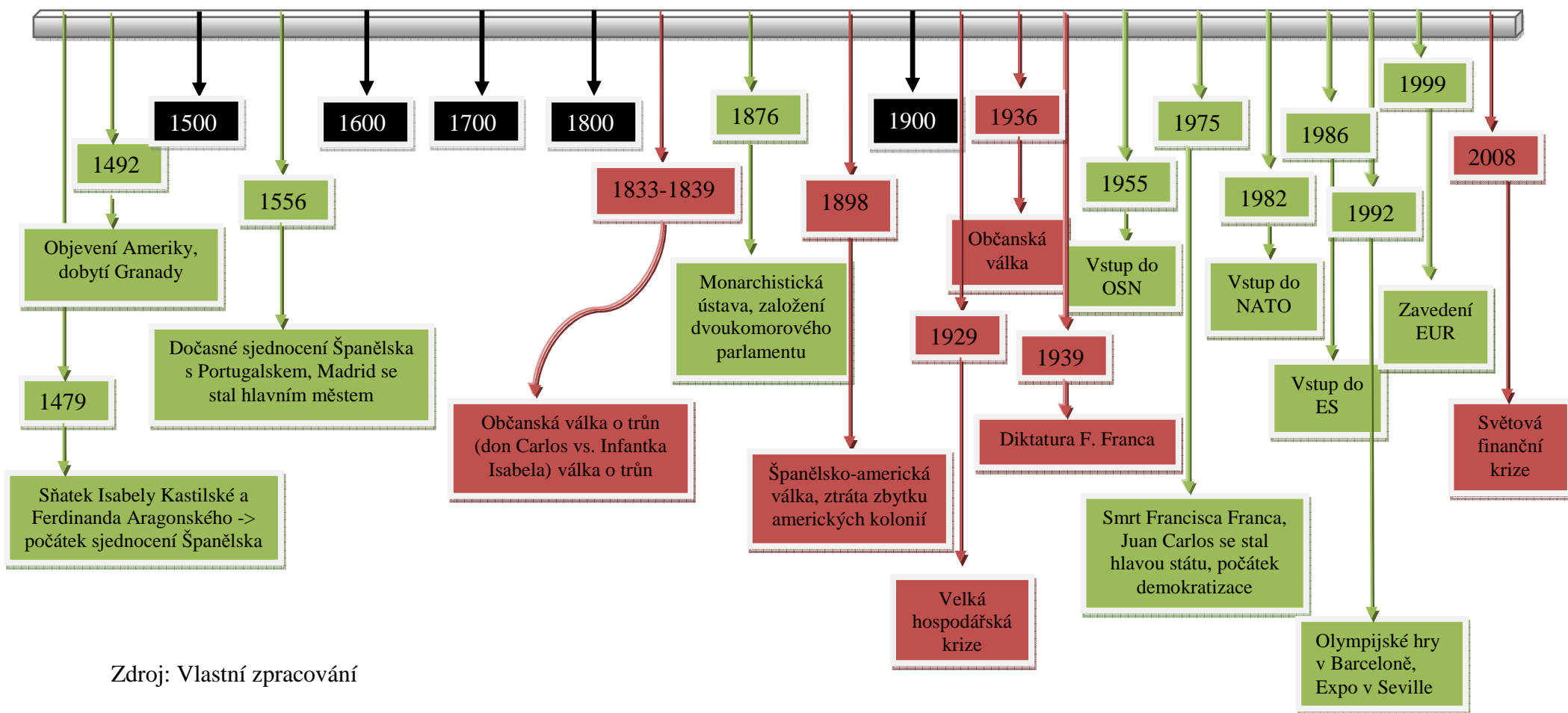
Tabulka č 7: Porovnání vybraných států z pohledu makroekonomických ukazatelů

	Meziroční růst HDP	HDP na obyvatele	Míra nezaměstnanosti	Vládní dluh	Míra inflace	Průměr
Španělsko	4	4	5	3	3	3,8
Česká republika	3	5	2	2	5	3,4
Itálie	5	3	4	5	4	4,2
Německo	2	1	2	4	2	2,2
Švédsko	1	2	3	1	1	1,6

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro srovnání makroekonomických ukazatelů Španělska byli vybráni zástupci ze států Evropské unie, a to Česká republika, Itálie, Německo a Švédsko. Mezi nimi si celkově stojí nejhůře Itálie a hned po ní právě Španělsko. Nejhůře dopadlo v oblasti nezaměstnanosti, tu má ze sledovaných států zdaleka nejvyšší. Co se HDP týče, roste jeho výše nejpomaleji právě v Itálii, hned za ní je opět Španělsko. Na obyvatele je HDP nejnižší v České republice. Španělsko je opět druhé nejhorší. Ze sledovaných států má Španělsko průměrnou výši dluhu, co se poměru k HDP země týče a má průměrnou míru inflace. Celkově si tedy nejlépe v rámci těchto makroekonomických ukazatelů stojí Švédsko, poté Německo, Česká republika, předposlední je Španělsko a nejhorší situace je v Itálii. Co se srovnání s EU28 týče, je na tom Španělsko nejhůře v oblasti nezaměstnanosti, kde má o 200% vyšší míru nezaměstnanosti za sledované období než průměr EU28. Za sledované období má dále větší meziroční růst HDP než EU28, ale nižší HDP na obyvatele. Ve Španělsku je průměrná meziroční inflace nižší než v průměru EU28.

Obrázek č 5: Důležité historické události týkající se španělské ekonomiky od 15. do 20. století

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf číslo 22 je přehledem historických událostí, které se významně podílely na tvorbě španělské ekonomiky. Nejdůležitějším rokem z historického hlediska byl rok 1492, kdy Španělsko objevilo Ameriku a získalo tak obrovský přísun bohatství z nabytých kolonií. Díky tomu se ale země začala spoléhat na tento přísun a málo investovala do vlastního rozvoje. Dalšími milníky, které ovlivnily fungování ekonomiky Španělska, byly občanské války, které se převážně týkaly osamostatnění jednotlivých území země. Jejich výsledkem byla například ztráta amerických kolonií nebo uznání autonomie jednotlivých regionů Španělska. Velkým milníkem v utváření dnešního Španělska byla diktatura Francisca Franka, která trvala až do jeho smrti v roce 1975. Díky tomu se země nezapojila ani do jedné světové války a tím se izolovala od ostatních zemí Evropy. Výsledkem byly větší komplikace při přístupových jednáních Španělska do Evropské unie. Nejnovějším problémem, který zasáhl španělskou ekonomiku, byla krize, která propukla v letech 2008 a 2009. Ta se výrazně projevila na hospodářských problémech země.

Od roku 2008 se ve Španělsku zavádí řada protikrizových opatření, která jsou vnímána ze strany Evropské unie pozitivně. Mají zatím ale jen malý dopad na zlepšení španělské ekonomiky. Mezi nejvýznamnější patří možnost prodloužení doby splácení hypoték a možnosti odložení splácení hypoték, pomoc se zařazením nezaměstnaných do pracovního procesu, snížení mezd státních zaměstnanců až o 5%, dočasné zvýšení daní nebo zrušení některých sociálních dávek. Výsledky opatření týkající si snižování nezaměstnanosti se začaly projevovat až v letošním roce.

6 Závěr

Na ekonomice Španělska se významně projeví události 20. století, kterými byla zejména hospodářská krize ve 30. letech, poté občanská válka a následně diktatura Francisca Franca, která trvala až do jeho smrti v roce 1975. Zejména Francův režim nepřispěl k mezinárodní spolupráci Španělska s ostatními zeměmi Evropy a zkomplikoval přístupová jednání do Evropské unie. Po tomto negativním období následovalo období prosperity, kdy se hovořilo o španělském zázraku. Projevilo se to na všech sledovaných makroekonomických ukazatelích, kdy rostlo HDP země, dařilo se snižovat nezaměstnanost a výši vládního dluhu.

Do propuknutí krize v roce 2008 mělo tedy Španělsko velice silnou ekonomiku. Nejvíce se krize projevila na míře nezaměstnanosti. Ta začala rapidně stoupat u všech věkových kategorií. Nejvíce však zasáhla mladé občany ve věku 16 až 29 let. Čím starší věková skupina, tím se míra nezaměstnanosti snižuje. Vliv krize je pozorovatelný i na tempu růstu HDP Španělska, které až do roku 2008 bylo okolo 4%, v letech po krizi se ale drží v záporných hodnotách. Dalším ukazatelem, na kterém se výrazně projevila krize, je vládní dluh Španělska. Ten v posledních letech dosahuje až 93% HDP země a dá se předpokládat překročení hranice 100% HDP. Zahraniční obchod Španělska je další oblastí, která utrpěla s příchodem krize. Do té doby pozitivní meziroční tempo růstu se v letech 2008 a 2009 propadlo a od té doby se drží v převážně záporných hodnotách.

Situace ve Španělsku je různorodá. Země je členěna na autonomní oblasti a ekonomická situace v jednotlivých regionech země je jiná. Nejvíce prosperující oblastí je severovýchod země, zejména Baskicko a Katalánsko. V těchto regionech dosahuje míra nezaměstnanosti nejmenších hodnot v zemi a zároveň vykazují nejvyšší HDP na obyvatele. Střední Španělsko je jakýmsi přechodem mezi ekonomickými situacemi v zemi. Výjimkou je pouze hlavní město Madrid, které lze zařadit mezi nejsilnější regiony. Nejhuře je na tom jihozápad země, především Galicie, Murcie či Extremadura. Mezi obdobími před krizí a po ní nedošlo k výraznému přesunu autonomních oblastí mezi kategoriemi. Nejvýraznější změnou bylo rozšíření kategorie s nejhoršími výsledky v zemi, což postihlo Valencii, Kanárské ostrovy nebo Ceutu. Právě různorodost Španělska ohrožuje celistvost země. Nejsilnější regiony totiž usilují o úplnou nezávislost.

Španělsko téměř okamžitě reagovalo na situaci vyvolanou krizí a začalo zavádět protikrizová opatření. Ta se často nesečkala s přívětivým přijetím ze strany občanů, zejména co se politiky zaměstnanosti týče. Evropskou unií jsou však hodnocena kladně. Na makroekonomických ukazatelích země se však tato opatření projevila jen málo. Z dlouhodobého hlediska by se ale mělo v této politice státu pokračovat a zavádět další opatření nebo zpřísnit stávající, aby se budoucí vývoj ekonomiky státu dostal do pozitivních hodnot a Španělsko se stalo opět silnou prosperující ekonomikou.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

1. BALDWIN, Richard E. a WYPLOSZ, Charles. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
2. BAREA, Ilsa a BAREA, Arturo. *Španělsko v poválečném světě*. V Praze: Práce & Lincolns-Prager, 1947. 44 s. Otázky a odpovědi. Knižnice soudobých problémů.
3. BEEVOR, Antony. *Španělská občanská válka*. 1. vyd. Praha: Beta-Dobrovský, 2004. 319 s., 32 s. obr. příl. ISBN 80-7306-141-4.
4. BENEŠ, Vlastislav a ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Španělsko a Španělé*. 2. vyd. Praha: Grada, 2002. 130 s., [28] s. barev. obr. příl. ISBN 80-247-0358-0.
5. BENEŠ, Vlastislav. *Španělsko: (obchodně ekonomický průvodce)*. Praha: Reklamní agentura P & M, 1994. 92 s. ISBN 80-900042-9-6.
6. BUCHTOVÁ, Božena, ŠMAJS, Josef a BOLELOUCKÝ, Zdeněk. *Nezaměstnanost*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. 187 s. ISBN 978-80-247-4282-3.
7. DUNCAN, Raymond W., JANCAR-WEBSTER, Barbara a SWITKY, Bob. *World Politics in the 21st Century: Student Choice Edition*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company, 2009. 491 s. ISBN 978-0-547-05634-0
8. JANTAČ, Petr. *Hledání Evropy: kapitoly z politických dějin evropské civilizace*. 1. vyd. Praze: C.H. Beck, 2011. 439 s. ISBN 978-80-7400-372-1.
9. KAPROVÁ, Kateřina. *Environmentální poplatky a daně v České republice a ostatních zemích EU*. 1. vyd. Praha: CENIA, 2009. 279 s. ISBN 978-80-85087-81-9.
10. KEILLOR, Bruce D. *International Business in 21st Century*. 1. vyd. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2011. 1000 s. ISBN 978-0-313-37948-2
11. KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2010. 266 s. ISBN 978-80-247-3583-2.
12. KRČ, Eduard. *Dějiny a kultura Španělska: (úvod)*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. 70 s. ISBN 978-80-7372-337-8.

13. LIPSCOMB, Kelly. *Spain*, 1. vyd. Oxford: Hunter Publishing, Inc., 2005. 653 s. ISBN 1-58843-398-6
14. LORCA-SUSINO, María. *The Euro in the 21st Century: Economic Crisis and Financial Uproar*, 1. vyd. Farnham: Ashgate Publishing Limited, 2010. 334 s. ISBN 978-1-4094-0418-7
15. NACHTIGALLOVÁ, Mariana, *Politické, sociální a ekonomické problémy v zemích Latinské Ameriky a Pyrenejského poloostrova*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2004. 208 s. ISBN 80-245-0763-3.
16. NECKÁŘOVÁ, Libuše. *Španělsko a lidová fronta 1931-1936*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986. 146 s. Studie ČSAV; Čís. 12/1986.
17. PROKEŠOVÁ, J. *Postavení autonomních oblastí ve Španělsku*. DP. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská 2006. 85 s.
18. RAY, M. *Portugal and Spain*. 1. vyd. New York: Britannica Educational Publishing, 2014. 344 s. ISBN 978-1-61530-993-1
19. ROSS, Ch. J., BILL, R., SANGRADOR-VEGAS, B. *Contemporary Spain Third Edition*. 1. vyd. New York: Routledge, 2008. 304 s. ISBN 978-0-340-95874-2
20. ROVNÁ, Lenka, ed., KASÁKOVÁ, Zuzana, a VÁŠKA, Jan, *Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii: europeizace vybraných zemí EU*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 333 s. ISBN 978-80-7379-014-1.
21. SLANÝ, Antonín a kol. *Konkurenceschopnost a stabilita*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 285 s. ISBN 978-80-210-5336-6.
22. SMITH, A. *Historical Dictionary od Spain*. 1. vyd. Plymouth: Scarecrow Press, Inc.. 2009. 784 s. ISBN 978-0-8108-5849-7
23. SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2.
24. ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 27 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace v EU včetně základních judikátů ESD*. 3., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2009. 354 s. ISBN 978-80-7201-746-1.
25. VOTTOVÁ, Nikola. *Vývoj a stav současné španělské ekonomiky*. DP. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2014. 73 s.

26. WARREN, N. *eJournal of Tax and Research. School of Taxation and Business Law*, 2012. 171 s. ISSN 1448-2398

7. 2 Internetové zdroje

1. BRUEGEL. Bruegel. [online]. 2014 [cit. 2014-06-15]. Dostupné z: <http://www.bruegel.org>
2. CZECHTRADE. Oficiální portál pro podnikání a export. [online]. 1997-2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/>
3. ČTK. Španělsko kvůli nezaměstnanosti opět uvolňuje trh práce. *E15.cz*. [online]. 10.2.2012 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/spanelsko-kvuli-nezamestnanosti-opet-uvolnuje-trh-prace-742301>
4. DAŇAŘI ONLINE. Portál daňových poradců a profesionálů. [online]. 2014 [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/>
5. EHL, Martin. Ekonomická krize začíná drtit Španěly. Viní z ní vládu. *Hospodářské noviny*. [online]. 10.8.2008 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c1-26215380-ekonomicka-krize-zacina-drtit-%20spanely-vini-z-ni-vladu>
6. EUROPIAN COMISSION. Eurostat. National accounts and GDP. [online]. 9.2014 [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/National_accounts_and_GDP
7. FASSMANN, Martin a kol.. Nebezpečí světové ekonomické krize a její dopad na Českou republiku. *Českomoravská konfederace OS*. [online]. 15.4.2008 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/sites/File/knihovna/protikrizova_opatreni.pdf
8. GOBIERNO DE ESPAÑA. El paro baja un récord de 195.200 y se crean 151.000 puestos de trabajo, la mayor subida en siete años para un tercer trimestre. *Ministerio de Economía y Competitividad*. [online]. 2013 © [cit. 2014-07-25]. Dostupné z: <http://www.mineco.gob.es/portal/site/mineco/>

9. HIGHSKY BROKERS, A. S.. Obchodní bilance. *HighSky Brokers* . [online]. © 2014 [cit. 2014-07-18]. Dostupné z: <https://www.highsky.cz/prehled-trhu/makroekonomicke-udaje/eurozona/obchodni-bilance>
10. INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. INE. *Unemployed persons*. [online]. © INE 2014 [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.ine.es/dynt3/inebase/en/index.htm?padre=986>
11. KRISTEN, Vojtech. MMF: Španělská úsporná opatření by neměla ohrozit ekonomický růst země. *Kurzy.cz*. [online]. 18.6.2010 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/231170-mmf-spanelska-usporna-opatreni-by-nemela-ohrozit-ekonomicky-rust-zeme/>
12. MAŇOUR, Igor. Španělsko musí reformovat svůj trh práce, žádá Mezinárodní měnový fond. *Český rozhlas-zpravy*. [online]. 10.6.2013 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/ekonomikavevrope/_zprava/spanelsko-musi-reformovat-svuj-trh-prace-zada-mezinarodni-menovy-fond-1226371
13. MINISTERIO DE EMPLEO Y SEGURIDAD SOCIAL. Mercado de trabajo. *Ministerio de Empleo y Seguridad Social* . [online]. © 2014 [cit. 2014-08-15]. Dostupné z: <http://www.empleo.gob.es/series/>
14. MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS. Estadísticas Presupuestos Generales del Estado Consolidados . *Estadísticas de los Presupuestos Generales del Estado*. [online]. 30.4.2014 [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://www.sepg.pap.minhap.gob.es/sitios/sepg/es-ES/Presupuestos/Estadisticas/Paginas/Estadisticas.aspx>
15. MINISTERIO DE INDUSTRIA, ENERGÍA Y TURISMO. Estructura de la Administración General del Estado. Normativa y organigramas. *datos.gob.e*. [online]. © 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://datos.gob.es/catalogo/estructura-de-administracion-general-del-estado-normativa-organigramas>
16. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Španělsko. [online]. © 2014 [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/spanelsko/index.html

17. PARTNERS MEDIA, s.r.o.. Španělská peseta, ESP. *Peníze.cz*. [online]. © 2000 – 2014 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/kurzy-men/35582-spanelska-peseta>
18. ODDĚLENÍ KOMUNIKACE EVROPSKÉ KOMISE. Španělsko. *Evropská unie: Evropské státy*. [online]. © 2014 [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/spain/index_cs.htm
19. OECD. OECDiLibrary. *OECD Factbook 2014 Economic, Environmental and Social Statistics*. [online]. 6.5.2014 [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook-2014_factbook-2014-en
20. PALASČAKOVÁ, Pavla. Španělská vláda představila úsporná opatření. *E15*. [online]. 30.12.2011 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/spanelska-vlada-predstavila-usporna-opatreni-729801>
21. SOUČKOVÁ, Jana. Správní členění. *Webový atlas Španělska*. [online]. © 2008 [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://geopokus.wz.cz/spravnicleneni.html>
22. ŠPAČKOVÁ, Iva. Španělská nezaměstnanost opět roste, na konci roku překonala 26 procent. *Idnes.cz: Ekonomika*. [online]. 23.1.2013 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/nezamestnanost-ve-spanelsku-za-4-ctvrtleti-2013-foj-/eko-zahranicni.aspx?c=A140123_103919_eko-zahranicni_spi
23. TRADING ECONOMICS. Trading economics. *Spain GDP Growth Rate*. [online]. ©2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/spain/gdp-growth>
24. VOLF, Tomáš. Španělská úsporná opatření pomohla ke zpevnění evropských akcií. *Hospodářské noviny*. [online]. 12.5.2010 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-43452550-spanelska-usporna-opatreni-pomohla-ke-zpevneni-evropskych-akcii>
25. VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Protikrizová opatření ve vybraných zemích EU. *VÚPSV*. [online]. 4.2009 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/sites/File/knihovna/protikrizova_opatreni.pdf
26. ZENKNER, Petr. Španělsko. *Euroskop.cz*. [online]. © 2005-2014 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/558/sekce/spanelsko/>

27. ZLOCHOVÁ, Lúbia. Španělská vláda představila první úsporná opatření. *Český rozhlas-zprávy*. [online]. 30.12.2011 [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/ekonomikavevrobe/_zprava/spanelska-vlada-predstavila-prvni-usporna-opatreni-996959

8 Přílohy

Příloha č 1: Seznam tabulek, grafů a obrázků:

Seznam tabulek:

1. Tabulka č 1: Počet cizinců s trvalým pobytem ve Španělsku a jejich celkový podíl (v %) z celkového počtu obyvatel Španělska ke dni 1. 7. 2013
2. Tabulka č 2: Španělské autonomní oblasti a jejich hlavní města
3. Tabulka č 3: Sazby DPH na Kanárských ostrovech
4. Tabulka č 4: Sazby DPH v kontinentálním Španělsku a na Baleárských ostrovech
5. Tabulka č 5: Dělení zemí podle Řídícího plánu španělské spolupráce
6. Tabulka č 6: Obchodní bilance Španělska v letech 2009-2013 (v mil. euro)
7. Tabulka č 7: Porovnání vybraných států z pohledu makroekonomických ukazatelů

Seznam grafů:

1. Graf č 1: Španělská peseta podle kurzovního lístku ČNB
2. Graf č 2: Tempo růstu HDP Španělska v letech 1971-2013 (v % HDP)
3. Graf č 3: Procentický podíl jednotlivých odvětví na tvorbě HDP Španělska v roce 2012 (v % z celkového HDP)
4. Graf č 4: Porovnání vývoje HDP na obyvatele v paritě kupní síly u vybraných zemí v letech 2008-2013 (v EUR)
5. Graf č 5: Meziroční růst HDP ve vybraných zemích v letech 2008-2013 (v % z HDP)
6. Graf č 6: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku v letech 1999-2013 (v %)
7. Graf č 7: Míra nezaměstnanosti ve Španělsku podle věku v letech 2002-2013 (%)
8. Graf č 8: Průměrná míra nezaměstnanosti ve Španělsku podle věkových skupin v letech 2002-2013 (v %)
9. Graf č 9: Průměrná míra nezaměstnanosti v jednotlivých autonomních oblastech Španělska za období 2002-2013 (v %)

10. Graf č 10: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech v letech 2008-2013 (v %)
11. Graf č 11: Vládní dluh Španělska v období 1995- 2012 (v % z HDP)
12. Graf č 12: Vládní dluh Španělska v období 1995-2013 (v milionech EUR)
13. Graf č 13: Tempo růstu vládního dluhu Španělska v letech 1996-2013 (v mil. EUR)
14. Graf č 14: Vývoj vládního dluhu vybraných států v letech 2008-2013 (v % z HDP)
15. Graf č 15: Příjmy a výdaje do státního rozpočtu Španělska v letech 2009-2013 (v mil. EUR)
16. Graf č 16: Vývoj salda příjmů a výdajů do státního rozpočtu Španělska v období 2009-2013 (v mil. EUR)
17. Graf č 17: Vývoj exportu a importu Španělska v období 1976-2012 (v mil. EUR)
18. Graf č 18: Vývoj salda zahraničního obchodu Španělska v letech 1986-2012 (v mil. EUR)
19. Graf č 19: Tempo růstu salda zahraničního obchodu Španělska v letech 1986-2012 (v mil EUR)
20. Graf č 20: Tempo růstu exportu a importu Španělska v letech 1987-2012 (v mil. EUR)
21. Graf č 21: Vývoj míry inflace ve Španělsku v letech 1995-2013 (v %)
22. Graf č 22: Srovnání vývoje míry inflace ve vybraných státech v období 2008-2013 (průměrné tempo růstu v %)
23. Graf č 23: Vývoj úrokových sazeb ve Španělsku v letech 1995-2013 (v %)

Seznam obrázků:

1. Obrázek č 1: HDP na obyvatele v paritě kupní síly v jednotlivých autonomních oblastech Španělska v roce 2007 (v EUR)
2. Obrázek č 2: HDP na obyvatele v paritě kupní síly jednotlivých autonomních oblastech Španělska v roce 2012 (v EUR)
3. Obrázek č 3: Průměrná míra nezaměstnanosti v autonomních oblastech Španělska v letech 2004-2007 (%)
4. Obrázek č 4: Průměrná míra nezaměstnanosti v autonomních oblastech Španělska v letech 2009-2013 (%)
5. Obrázek č 5: Důležité historické události týkající se španělské ekonomiky od 15. do 20. Století

Příloha č 2: Státní vlajka a státní znak Španělska

státní vlajka

státní znak

Zdroj: Euroskop

Příloha č 3: Mapa Španělska

Zdroj: Euroskop

Příloha č 4: Přehled bilaterálních smluv Španělska s Českou republikou

1.	Smírčí a rozhodčí smlouva mezi Československou republikou a Královstvím španělským (č. 18/1930 Sb.)
2.	Ujednání mezi ČSSR a Španělskem o vzájemném zřízení konzulárních a obchodních zastupitelství (č. 28/1971 Sb.)
3.	Dlouhodobá dohoda mezi vládou ČSSR a vládou Španělska o obchodních stycích (č. 31/1973 Sb.)
4.	Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Španělska o letecké dopravě (č. 89/1974 Sb.)
5.	Dlouhodobá dohoda mezi ČSSR a Španělským královstvím o obchodní výměně a rozvoji hospodářské a průmyslové kooperace (č. 107/1978 Sb.)
6.	Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Španělska (č. 5/1980 Sb.)
7.	Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Španělského království o mezinárodní silniční dopravě a Protokol vypracovaný na základě článku 19 této dohody (č. 155/1979 Sb.)
8.	Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu z majetku (č. 23/1982)
9.	Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských (č. 6/1989 Sb.)
10.	Ujednání o zrušení vízové povinnosti mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Španělským královstvím (č. 335/1992 Sb.)
11.	Smlouva o přátelských vztazích a spolupráci mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Španělským královstvím (č. 578/1992 Sb.)
12.	Dohoda o vzájemné ochraně a podpoře investic mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Španělským královstvím (č. 647/1992 Sb.)
13.	Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Španělského království o sukcesi do dvoustranných smluv sjednaná výměnou dopisů (r. 1995)
14.	Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvem školství, kultury a sportu Španělska o zřízení a činnosti česko-španělských tříd na gymnáziích v ČR (č. 35/2001 Sb.)
15.	Smlouva o sociálním zabezpečení mezi ČR a Španělským královstvím (č. 52/2004 Sb.)
16.	Správní ujednání k provádění Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi ČR a Španělským královstvím (č. 53/2004 Sb.)

Zdroj: Vlastní zpracování, údaje z Ministerstva zahraničních věcí České republiky

Příloha č 5: Zaměření zahraničního obchodu Španělska dle zemí v roce 2013 (v mil. EUR)

Pořadí dle obratu		Vývoz	Dovoz	Obrat	Saldo
1	Francie	37621	27265	64886	10356
2	Německo	23561	27749	51310	-4188
3	Itálie	16419	14600	31019	1819
4	Portugalsko	17486	9814	27300	7672
5	Velká Británie	15837	9846	25683	5991
6	Čína	3943	17364	21307	-13421
7	USA	8679	10219	18898	-1540
8	Nizozemsko	6808	9854	16662	-3046
9	Alžírsko	3859	9175	13034	-5316
10	Belgie	6114	6393	12507	-279
11	Ruská federace	2818	8233	11051	-5415
12	Maroko	5509	3487	8996	2022
13	Mexiko	3221	5510	8731	-2289
14	Turecko	4814	3677	8491	1137
15	Saúdská Arábie	2376	5845	8221	-3469
16	Polsko	3797	3145	6942	652
17	Brazílie	3635	3216	6851	419
18	Švýcarsko	4181	2584	6765	1597
19	Japonsko	2217	2408	4625	-191
20	Česká republika	1611	2527	4138	-916
21	Švédsko	1877	2258	4135	-381
22	Rakousko	1888	1678	3566	210

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Ministerio de Economía y Competitividad

Příloha č 6: Komoditní členění zahraničního obchodu Španělska v roce 2013

	Vývoz		Dovoz	
	%	Meziroční změna	%	Meziroční změna
Potraviny	15,2	11,7	11	-1,2
Produkty energetiky	6,9	-1,7	22,8	-7,7
Suroviny	2,6	1,9	3,8	-4,4
Výrobky (nechemické)	10,8	-1	6,8	-1,6
Chemické výrobky	14,2	6	15,3	0,5
Stroje a zařízení	20,7	10,9	17,2	1,6
Automobilový sektor	14,3	9,7	10,3	10,6
Zboží dlouhodobé spotřeby	1,5	1,9	2,2	-1,1
Spotřební zboží	8,8	9,8	10,2	2,1
Ostatní zboží	5	-8,8	0,4	-55,4
Celkem	100	5,2	100	-1,3

Zdroj: Vlastní zpracování, data z Ministerio de Economía y Competitividad

Příloha č 7: Struktura průmyslové výroby Španělska v roce 2012

Průmyslové odvětví	Podíl (%)
Elektřina, voda, plyn	18,3
Potraviny, nápoje, tabák	18
Zpracování ropy	10,2
Chemický a farmaceutický průmysl	9,4
Automobilový průmysl	8,5
Hutní průmysl	5,1
Kovodělný průmysl	5
Papírenský a grafický průmysl	3,2
Strojní a mechanická zařízení	3,1
Kaučuk a plasty	3,1
Výrobky z nekovových materiálů	2,8
Elektrická zařízení	2,6
Ostatní dopravní průmysl	1,9
Dřevo a korek	1,8
Textilní a konfekční průmysl	1,7
Sanační zařízení a dekontaminace	1,6
Opravy a instalace zařízení	1,1
Elektrotechnická a elektronická zařízení	0,8
Ostatní	0,7
Minerály, nekovové	0,5
Obuvnický průmysl	0,4
Kožedělný průmysl	0,2

Zdroj: Vlastní zpracování, data z CzechTrade